

Participativní rozpočet jako nástroj rozvoje obcí ve Zlínském kraji

Bc. Nikol Sýkorová

Diplomová práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Bc. Nikol Sýkorová
Osobní číslo: M22125
Studijní program: N0413A050031 Management a marketing
Specializace: Management veřejné správy a regionálního rozvoje
Forma studia: Prezenční
Téma práce: Participativní rozpočet jako nástroj rozvoje obcí ve Zlínském kraji

Zásady pro vypracování

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Zpracujte literární rešerši se zaměřením na participativní rozpočty a související pojmy.

II. Praktická část

- Analyzujte a vyhodnotte uplatňování participativního rozpočtu ve vybraných městech Zlínského kraje.
- Navrhněte opatření pro rozšíření a efektivní využívání participativního rozpočtu na území Zlínského kraje.

Závěr

Rozsah diplomové práce: **cca 70 stran**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- DAMERI, Renata Paola. *Smart City Implementation: Creating Economic and Public Value in Innovative Urban Systems*. Cham: Springer, 2017. ISBN 978-3-319-45765-9.
- KLIMOVSKÝ, Daniel. *Participatívne rozpočtovanie: kontexty, modely a praktické skúsenosti*. 2. doplnené a rozšírené vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-571-0491-9.
- MAAYTOVÁ, Alena; OCHRANA, František a PAVEL, Jan. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5561-8.
- PERIS ORTIZ, Marta; BENNETT, Dag R. a PÉREZ-BUSTAMANTE YÁBAR, Diana et al. *Sustainable Smart Cities: Creating Spaces for Technological, Social and Business Development*. Cham: Springer, 2017. ISBN 978-3-319-40894-1.
- PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Finance. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5608-0.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Filip Kučera, Ph.D.**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva

Datum zadání diplomové práce: **5. února 2024**
Termín odevzdání diplomové práce: **19. dubna 2024**

L.S.

prof. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan

doc. Ing. Michal Pilík, Ph.D.
garant studijního programu

Ve Zlíně dne 5. února 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byla jsem seznámena s tím, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užit své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen přípuští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

Jméno a příjmení: Nikol Sýkorová

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zaměřuje na zhodnocení současného stavu využívání participativního rozpočtu u obcí na území Zlínského kraje. Cílem diplomové práce je zhodnocení současného stavu participativních rozpočtů na území Zlínského kraje a následně navrhnout opatření, která pomohou rozšířit a zefektivnit využívání tohoto nástroje u obcí na daném území. Aby bylo dosaženo těchto cílů, bude provedena analýza daného území spolu s kvantitativním výzkumem prostřednictvím strukturovaných rozhovorů a e-mailového dotazování mezi starosty obcí na území Zlínského kraje. Za pomoci těchto metod vyšel najevo současný stav participativního rozpočtu a překážky, které brání v jeho postupném rozšíření. Přínos práce je navrhnutí opatření, která pomohou k efektivnějšímu využití a rozšíření participativního rozpočtu pro další obce nacházejících se na území Zlínského kraje.

Klíčová slova: participativní rozpočet, Zlínský kraj, participace veřejnosti, obec

ABSTRACT

This master's thesis focuses on the evaluation of the current state of the use of participatory budgeting by municipalities in the Zlín region. The aim of the master's thesis is to evaluate the current state of participatory budgeting in the Zlín region and subsequently to propose steps that will help to expand and make more efficient the use of this tool by municipalities in the given territory. In order to achieve these goals, an analysis of the given territory will be carried out together with quantitative research through structured interviews and email inquiries among the mayors of the municipalities in the Zlín region. With the help of these methods, the current state of participatory budgeting and the obstacles that prevent its gradual expansion came to light. The benefit of the master's thesis is the provisions that will help to more effectively use and expand the participatory budgeting for other municipalities located in the Zlín region.

Keywords: participatory budgeting, Zlín region, public participation, municipality

Zde bych velmi ráda poděkovala svému vedoucímu diplomové práce, panu Ing. Filipovi Kučerovi, Ph.D., za všechny cenné připomínky, které byly velikým přínosem během zpracování této práce.

Dále bych chtěla také velmi poděkovat celé mojí rodině, která mi byla velkou oporou během celého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	11
CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE	12
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 FINANČNÍ ŘÍZENÍ	14
1.1 ROZPOČTOVÁ SOUSTAVA ČR	14
1.2 ROLE VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ	14
1.3 ROZPOČET ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ	15
1.4 ROZPOČTOVÁ SKLADBA	16
1.5 ROZPOČTOVÝ PROCES	18
1.5.1 Sestavení rozpočtu	18
1.5.2 Rozpočtové zásady	19
1.5.3 Rozpočtový deficit	19
2 PARTICIPACE	20
2.1 PARTICIPAČNÍ ŽEBŘÍK	20
2.2 PARTICIPATIVNÍ NÁSTROJE	21
2.2.1 Crowdsourcing	22
2.3 MÍRA PARTICIPACE.....	23
2.4 ELEKTRONICKÁ PARTICIPACE.....	23
2.5 OBAVY A RIZIKA Z PARTICIPACE	24
2.6 SPECIFIKA PARTICIPACE DLE TYPŮ PROJEKTU.....	25
2.7 PARTICIPACE OBČANŮ	26
2.7.1 Druhy občanské participace	26
2.7.2 Účastníci občanské participace	26
2.8 KOMUNIKACE S OBČANY	27
2.8.1 Bariéry v komunikaci	27
2.8.2 Přístupy obcí k participaci a komunikaci	28
3 PARTICIPATIVNÍ ROZPOČET	29
3.1 CÍLE PARTICIPATIVNÍHO ROZPOČTOVÁNÍ.....	29
3.1.1 Obecný cíl participativního rozpočtování	30
3.2 ZÁSADY PARTICIPATIVNÍHO ROZPOČTOVÁNÍ.....	30
3.3 PRINCIPY PARTICIPATIVNÍHO ROZPOČTOVÁNÍ	30
3.4 ČASOVÝ RÁMEC REALIZACE PARTICIPATIVNÍHO ROZPOČTU	31
3.5 PŘÍPRAVA PARTICIPATIVNÍHO ROZPOČTU	31
3.6 FÁZE PARTICIPATIVNÍHO ROZPOČTU.....	33
3.6.1 Přípravná fáze.....	33

3.6.2	Formulační fáze.....	34
3.6.3	Implementační fáze	34
3.6.4	Evaluační fáze a monitoring.....	34
3.7	VÝHODY PARTICIPATIVNÍHO ROZPOČTOVÁNÍ.....	35
3.7.1	Výhody z pohledu občana	35
3.7.2	Výhody z pohledu politika	35
3.7.3	Výhody z pohledu úředníka	35
3.8	ZÁKLADNÍ PODMÍNKY PRO ÚSPĚŠNÝ PARTICIPATIVNÍ ROZPOČET	35
3.9	BARIÉRY ROZPOČTOVÁNÍ	37
3.10	PARTICIPATIVNÍ ROZPOČET JAKO SOUČÁST SMART CITY	37
3.10.1	Model Smart City	38
4	METODICKÉ PROSTŘEDÍ NA PODPORU PARTICIPACE V ČR	39
4.1	METODICKÉ UPLATŇOVÁNÍ MÉNĚ TRADIČNÍCH NÁSTROJŮ PARTICIPACE VE VEŘEJNÉ SPRÁVĚ	39
4.2	PŘEHLED O STAVU VEŘEJNÉ SPRÁVY: ČESKÁ REPUBLIKA: ČESKÁ REPUBLIKA NA CESTĚ K MODERNĚJŠÍ A EFEKTIVNĚJŠÍ VEŘEJNÉ SPRÁVĚ	40
4.3	METODIKA PARTICIPACE ANEB JAK ZAPOJIT OBČANY DO ROZHODOVÁNÍ.....	41
4.4	METODIKA TVORBY PARTICIPATIVNÍHO ROZPOČTU PRO MĚSTA V ČR.....	41
4.5	METODIKA PARTICIPATIVNÍHO PLÁNOVÁNÍ V MĚSTSKÉM PROSTORU	41
II	PRAKTICKÁ ČÁST	42
5	ANALÝZA PARTICIPATIVNÍCH ROZPOČTŮ VE MĚSTECH NA ÚZEMÍ ZLÍNSKÉHO KRAJE	43
5.1	PARTICIPATIVNÍ ROZPOČET VE MĚSTĚ BRUMOV-BYLNICE	44
5.1.1	Participativní rozpočet roku 2021	44
5.1.2	Participativní rozpočet roku 2022	45
5.1.3	Participativní rozpočet roku 2023	45
5.1.4	Participativní rozpočet roku 2024	46
5.2	PARTICIPATIVNÍ ROZPOČET VE MĚSTĚ KROMĚŘÍŽ	46
5.3	PARTICIPATIVNÍ ROZPOČET VE MĚSTĚ OTROKOVICE	48
5.3.1	Participativní rozpočet roku 2021	48
5.3.2	Participativní rozpočet roku 2022	50
5.3.3	Participativní rozpočet roku 2023	50
5.4	PARTICIPATIVNÍ ROZPOČET VE MĚSTĚ SLAVIČÍN	52
5.4.1	Participativní rozpočet roku 2021	52
5.4.2	Participativní rozpočet roku 2022	53
5.4.3	Participativní rozpočet roku 2023	54
5.4.4	Participativní rozpočet roku 2024	54
5.5	PARTICIPATIVNÍ ROZPOČET VE MĚSTĚ VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ.....	56
5.5.1	Participativní rozpočet roku 2021	56
5.5.2	Participativní rozpočet roku 2022	57

5.5.3	Participativní rozpočet roku 2023	58
5.6	PARTICIPATIVNÍ ROZPOČET VE MĚSTĚ VSETÍN	58
5.6.1	Participativní rozpočet roku 2020	58
5.6.2	Participativní rozpočet roku 2021	59
5.6.3	Participativní rozpočet roku 2022	60
5.6.4	Participativní rozpočet roku 2024	60
5.7	PARTICIPATIVNÍ ROZPOČET VE STATUTÁRNÍM MĚSTĚ ZLÍN	61
5.7.1	Participativní rozpočet roku 2018	61
5.7.2	Participativní rozpočet roku 2019	64
5.7.3	Participativní rozpočet roku 2020	65
5.7.4	Participativní rozpočet roku 2021	66
5.7.5	Participativní rozpočet roku 2022	67
5.7.6	Participativní rozpočet roku 2023	67
5.8	PARTICIPATIVNÍ ROZPOČET VE MĚSTĚ ZUBŘÍ	69
5.8.1	Participativní rozpočet roku 2021	69
5.8.2	Participativní rozpočet roku 2022	71
5.8.3	Participativní rozpočet roku 2023	72
5.8.4	Participativní rozpočet roku 2024	73
6	CELKOVÉ ZHODNOCENÍ PARTICIPATIVNÍCH ROZPOČTŮ VE MĚSTECH NA ÚZEMÍ ZLÍNSKÉHO KRAJE.....	74
6.1	ZHODNOCENÍ PROJEKTŮ	76
6.2	ANALÝZA PROVEDENÝCH ROZHOVORŮ SE ZÁSTUPCI OBCÍ VYUŽÍVAJÍCÍ PARO	77
6.3	ANALÝZA PROVEDENÝCH ROZHOVORŮ SE ZÁSTUPCI OBCÍ NEVYUŽÍVAJÍCÍ PARO	80
7	NÁVRH OPATŘENÍ PRO ZAVEDENÍ PARTICIPATIVNÍHO ROZPOČTU ZA ÚČELEM ROZŠÍŘENÍ A EFEKTIVNĚJŠÍ VYUŽITÍ U OBCÍ NA ÚZEMÍ ZLÍNSKÉHO KRAJE.....	84
7.1	NÁVRH NA STANOVENÍ ALOKACE PRO PARTICIPATIVNÍ ROZPOČET	84
7.2	STANOVENÍ PRAVIDEL PRO PARTICIPATIVNÍ ROZPOČET	85
7.2.1	Stanovení časového harmonogramu	85
7.2.2	Personální zajištění.....	87
7.2.3	Kdo může být navrhovatelem	87
7.2.4	Podmínky návrhu	87
7.2.5	Oblasti návrhů pro projekty	88
7.3	INFORMOVÁNÍ O PRŮBĚHU PARTICIPATIVNÍHO ROZPOČTU.....	88
7.4	SBĚR NÁMĚTŮ	89
7.5	ANALÝZA PROJEKTŮ	90
7.6	DISKUZE NAD NÁVRHY	90
7.7	HLASOVÁNÍ O NÁVRZÍCH.....	91
7.8	PŘÍPRAVA NÁVRHŮ	91

7.9	EVALUACE	91
7.9.1	Otázky pro vybranou skupinu respondentů.....	92
7.10	ZAPOJENÍ DO NÁRODNÍ SÍTĚ ZDRAVÝCH MĚST.....	93
ZÁVĚR	94
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	96
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	106
SEZNAM OBRÁZKŮ	107
SEZNAM TABULEK	108
SEZNAM GRAFŮ	111
SEZNAM PŘÍLOH	112

ÚVOD

Participace veřejnosti je v současné době rozšiřujícím se trendem, který využívá čím dál více územně samosprávných celků. Jednou z metod participace je participativní rozpočet. Právě díky této metodě se mohou občané zapojovat do dění v jejich obci. Podstata participativního rozpočtu je taková, že občané mohou rozhodnout o účelu předem určené výši finančních prostředků vyčleněných z rozpočtu dané obce. Cílí tak na začlenění občanů do veřejného dění a propojení občanů s vedením obce. Zvyšuje se tím tak povědomí obyvatel, co vše obnáší práce některých úředníků a některé procesy veřejné správy. Přestože je tato metoda poměrně novodobá, je v České republice čím dál více oblíbenější. Zvyšuje se tím nejen atraktivita obce, ale vedení obce dává touto formou najevo, že záleží na přáních a potřebách obyvatel.

V současné době metodu participativního rozpočtu na území Zlínského kraje využívá celkem 8 obcí. Protože celý průběh participativního rozpočtu není zákonem nikterak specifikován, každá obec má své vlastní pojetí participativního rozpočtu. Pravidla jsou rozdílná např. ohledně podávání návrhů, minimálního věku navrhovatele, či pravidel hlasování. Podstata však zůstává stejná.

Diplomová práce je zaměřena na uplatnění participativního rozpočtu obcí nacházejících se na území Zlínského kraje, ve kterých byl participativní rozpočet již zaveden. Cílem je zanalyzování a vyhodnocení uplatňování participativního rozpočtu na daném území. Dílčím cílem je zpracování literární rešerše se zaměřením na participativní rozpočty a s nimi souvisejícími pojmy. Následně jsou získané poznatky využity v praktické části této práce. Druhým cílem navrhnoutí opatření pro rozšíření a efektivní využívání participativního rozpočtu na území Zlínského kraje. Využití standardizovaných rozhovorů má a e-mailové dotazování určené zástupcům obcím na území Zlínského kraje, které participativní rozpočet nevyužívají, má přispět ke splnění cíle. Po zhodnocení nynějšího stavu následně vyjdou překážky, či nedostatky, které brání k efektivnějšímu využívání participativního rozpočtu, nebo brání k jeho rozšíření v dalších obcích nacházejících se na území Zlínského kraje. Po tomto zjištění budou navržena opatření, která právě mají reagovat na nedostatky a problémy daného území a napomůžou tak k rozšíření a zvýšení efektivity této metody participace veřejnosti.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Základním východiskem je novodobost metody participativního rozpočtu a její postupné rozšiřování. Hlavním cílem diplomové práce je prostřednictvím kvantitativního i kvantitativního výzkumu objevit překážky, či nedostatky, které zamezují v realizaci a efektivnímu využívání participativního rozpočtu vybraným obcím na území Zlínského kraje. Podle výsledků šetření budou navržena vhodná opatření, jež zajistí rozšíření a efektivnější využití participativního rozpočtu daného území. Další cíl práce je zanalyzování nynějšího stavu uplatňování participativního rozpočtu v obcích Zlínského kraje, ve kterých je participativní rozpočet zavedený. Vedlejším cílem práce je představení participace, především participativního rozpočtu.

Teoretická část této práce bude založena na zpracování literární rešerše se zaměřením na participativní rozpočty a souvisejícími pojmy v rámci území České republiky.

Praktická část se bude skládat z krátkého představení Zlínského kraje a následnou analýzou jednotlivých ročníků participativního rozpočtu jednotlivých měst nacházejících se na území Zlínského kraje. Tímto způsobem se zajistí analýza současného stavu participativních rozpočtů. Jako výchozí podklady budou sloužit především webové stránky vybraných měst a místní zpravodaje. Pro doplnění údajů analýzy bude proveden kvantitativní výzkum ve formě standardizovaných rozhovorů se zástupci vybraných územně samosprávných celků. Rozhovory budou následně zpracovány metodou kódování. Druhým kvantitativním výzkumem bude e-mailové dotazování adresované zástupcům obcí, ve kterých participativní rozpočet zatím nebyl zaveden. Výsledky poté budou přehledně zpracovány do tabulky. Výhoda těchto metod je snadná analýza, která není zvláště časově náročná.

Na základě získaných dat dojde k odkrytí nedostatků vybraných participativních rozpočtů a odkrytí překážek, díky kterým participativní rozpočet ve vybraných obcích stále není zavedený. V reakci na tato fakta bude navrženo opatření v podobě metodického návodu pro zavedení participativního rozpočtu v obci. V tomto opatření budou zároveň rozepsány jednotlivé kroky a doporučení, které zároveň mohou sloužit jako doplnění stávajícího průběhu participativního rozpočtu v obci, ve které je již participativní rozpočet zavedený. Tímto způsobem bude zajištěno rozšíření a efektivnější využívání participativního rozpočtu na území Zlínského kraje.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 FINANČNÍ ŘÍZENÍ

Finanční řízení je proces, který zahrnuje plánování, realizace, dále kontrolu a aktualizaci rozpočtu, či navazujících vnějších a vnitřních procesů s hlavním důrazem na respektování zákonů, hospodárnost a efektivitu během nakládání s veřejným majetkem. Za prostředek, jakým lze finančně řídit město, je považován rozpočet města. Rozpočet se sestavuje na jeden rok. Zastupitelstvo města rozpočet schvaluje a aktualizuje. Je kladen důraz na to, aby každý zastupitel znal strukturu rozpočtu, příjmy a výdaje a aby si uvědomoval vazbu k majetku města společně s provozními náklady. Dále je důležité, aby se při hospodaření řídili principem 3E (efektivnost, hospodárnost a účelnost). Je to zároveň povinnost, kterou ukládá jak zákon o obcích, tak zákon o finanční kontrole. (Pavlík et al., 2014, s. 53)

1.1 Rozpočtová soustava ČR

Urbanec (2014, s. 61 – 63) uvádí, že podstata existence rozpočtové soustavy je důležitou součástí, aby stát mohl působit v ekonomice. Hlavním důvodem, proč rozpočtová soustava existuje, je ten, aby výdaje mohly být pokryty příjmy. Rozpočtování státu se tedy nijak výrazným způsobem neliší od jiných ekonomických subjektů (firem a domácností), které hospodaří podobným způsobem. Díky rozpočtové soustavě dochází k uskutečnění třech hlavních funkcí, a to stabilizační, alokační a redistribuční. Díky rozpočtové soustavě také můžeme přijít k řešení makroekonomických, mikroekonomických, či mimoekonomických příčin tržního selhání. Je dána zákonem č. 218/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech. Vymezuje pravidla, která určují, jak má být nakládáno s aktivy a pasivy státu a také určuje podmínky, jak mají hospodařit ostatní složky veřejného sektoru, jako např. příspěvkové organizace, či organizační složky. Pro rozpočtovou soustavu jsou zde také vymezena rozpočtová pravidla, která regulují kontrolní mechanismy, jak má veřejný sektor hospodařit. Dále také vymezují dlouhodobé, střednědobé i krátkodobé parametry. Důležité také je to, aby byl sledován vývoj celého sektoru veřejných institucí, jelikož do něj patří také instituce sektoru územní samosprávy, či mimorozpočtové fondy.

1.2 Role veřejných rozpočtů

Dle Maiera a Vozába (2012, s. 162) se ekonomická role komerčního sektoru podstatně liší od veřejného sektoru. Veřejné statky a veřejné investice nepřinášejí zisk svému původci (obec, kraj, stát). Očekávaný výsledek je především v obecním užítku a dále ve vnějších efektech, které mají dopad na komerční sektor, jelikož se tím zvyšuje konkurenceschopnost.

1.3 Rozpočet územních samosprávných celků

Za základní prvek územní samosprávy jsou považovány obce. Jedná se o veřejnoprávní korporaci, která vlastní majetek a vlastní finanční prostředky. S tímto majetkem a finančními prostředky dále hospodaří a sestavují si své rozpočty. (Hamerníková, 2017, s. 104)

Podle Pavlík et al. (2014, s. 55) má být rozpočet vždy provázán s vizí a strategií města prostřednictvím svých procesů a ukazatelů, které jsou zavedené v rámci úřadu. Během sestavení rozpočtu mají nejdůležitější funkci finanční výbor s finančním odborem úřadu města. Věcný a časový harmonogram tvoření rozpočtu určí vedoucí finančního výboru společně s finančním výborem i starostou se starostou. Dále připraví analýzy na čerpání peněžních prostředků v dílčích kapitolách minulého roku a v běžném roce s návrhem na již připravovaný rozpočet. Připravený i navržený rozpočet je zveřejněn na úřední desce, projednán na setkání zastupitelů, včetně všech vedoucích odborů daného úřadu a také vedoucích organizací spravovaných městem. Následně je rozpočet projednán v radě města.

Česko (2000) uvádí, že pro rozpočet obce je stěžejním zákonem zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Zákon definuje nástroje finančního hospodaření, rozpočtový výhled, rozpočet územního samosprávného celku i svazku obcí, jejich peněžní fondy. Dále také určuje, co má rozpočet obsahovat, příjmy a výdaje, jak vypadá rozpočtový proces, rozpočtová skladba, popř. změny v rozpočtu a další.

Provazníková (2015, s. 51) uvádí, že rozpočty obce či kraje bývají sestavovány v rámci soustavy veřejných rozpočtů, nazýváme je územními rozpočty. Tyto rozpočty bývají nazývány jako decentralizované peněžní fondy. Do těchto fondů počítáme všechny příjmy, které se obci podaří získat, jak vlastní činností, tak různými příjmy, které samosprávný celek získá po přerozdělení v rozpočtové soustavě. Příjmy se poté dále využívají na financování veřejných a smíšených statků. Územní rozpočet se sestavuje v tzv. *dvojím průřezu*, na kapitálový a běžný rozpočet. To, že oddělíme běžné hospodaření a investiční hospodaření, nám umožňuje přehledně vidět všechno, na co se vynakládají jak daňové, tak nedaňové příjmy. Pro běžný rozpočet můžeme někdy slyšet označení provozní rozpočet. Jedná se o bilanci běžných výdajů a o bilanci běžných příjmů. Většina se každým rokem opakuje. Rozpočet bývá sestaven jako vyrovnaný, kdy se příjmy rovnají výdajům, nebo o rozpočet deficitní, kdy jsou příjmy nižší než výdaje. První varianta nám ukazuje, že územní jednotka je schopna běžnými příjmy pokrýt běžné výdaje, zatímco u druhé možnosti už územní jednotka není schopna krýt své výdaje běžnými příjmy.

Tabulka 1 – Schéma běžného rozpočtu
Zdroj: vlastní zpracování podle Provazníková., 2015, s. 61

PŘÍJMY	VÝDAJE
daňové <ul style="list-style-type: none"> ➤ svěřené daně ➤ sdílené daně ➤ místní (a regionální) daně ➤ správní poplatky (daně) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ všeobecné veřejné služby (veřejná správa apod.) ➤ veřejný pořádek (policie, hasiči, apod.) ➤ vzdělání ➤ péče o zdraví (veřejné zdravotnictví atd.) ➤ bydlení ➤ komunální služby ➤ na podnikání ➤ ostatní běžné výdaje (nahodilé, placené pokuty apod.) ➤ běžné dotace jiným rozpočtům
nedaňové <ul style="list-style-type: none"> ➤ uživatelské poplatky za služby ➤ příjmy z pronájmu majetku ➤ příjmy od vlastních NO ➤ zisk z podnikání ➤ ostatní 	
přijaté transfery <ul style="list-style-type: none"> ➤ běžné dotace ze státního rozpočtu ➤ běžné dotace ze státních fondů ➤ od územních rozpočtů ➤ ostatní běžné příjmy (nahodilé, přijaté dary, sankce apod.) 	
(Saldo – přebytek)	(Saldo – schodek)

Tabulka 2 – Schéma kapitálového rozpočtu
Zdroj: vlastní zpracování podle Provazníková., 2015, s. 62

PŘÍJMY	VÝDAJE
<ul style="list-style-type: none"> ➤ z prodeje majetku ➤ kapitálové přijaté dotace z rozpočtové soustavy ➤ příjmy z půjček apod. ➤ příjmy z emise vlastních obligací ➤ přebytek běžného rozpočtu ➤ dary na investice apod. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ na investice ➤ kapitálové dotace jiným rozpočtům ➤ na nákup obligací, akcií ➤ poskytované střednědobé a dlouhodobé půjčky ➤ splátky dříve přijatých půjček ➤ krytí deficitu běžného rozpočtu

1.4 Rozpočtová skladba

Podle Provazníkové (2015, s. 101) pro zaručení srovnatelnosti výdajů a příjmů slouží rozpočtová skladba, která ukazuje členění všech příjmů a výdajů. Příjmy a výdaje srovnáváme časově, a to mezi různými obdobími a pak také srovnáváme prostorově, tzn. srovnávání rozpočtů mezi rozpočty, které jsou na stejné úrovni. Dále také, co nám rozpočtová skladba umožňuje, je třídění výdajů a příjmů nenávratné a návratné povahy. Díky tomu lze lépe zanalyzovat hospodaření a také krytí schodku rozpočtu.

Provazníková (2015, s. 101 – 102) vytyčuje 4 druhy třídění příjmů a výdajů:

- 1) **Kapitální** – v ČR toto třídění není povinné.

- 2) **Druhové** – všechny peněžní operace třídíme do 3 okruhů (výdaje, příjmy, financování).
- 3) **Odvětvové** – příjmy a výdaje třídíme podle odvětví do 6 skupin:
 - „zemědělství a lesní hospodářství“;
 - *průmyslová a lesní odvětví hospodářství*;
 - *služby pro obyvatelstvo*;
 - *sociální věci a politika zaměstnanosti*;
 - *bezpečnost státu a právní ochrana*;
 - *všeobecná veřejná správa a služby*“.
- 4) **Konsolidační** – na základě tohoto třídění jsme schopni vyloučit duplicity díky interním transferům mezi fondy, a dále také korekci příjmů na jedné straně a korekci výdajů na druhé straně.

Dále Provazníková (2015, s. 105) podrobně rozděluje příjmy a výdaje následovně:

1) Příjmové operace třídíme do 4 tříd:

- Třída 1 – daňové příjmy (povinné, neopětované příjmy, které plynou z daní, dále poplatky, sociální a zdravotní pojištění, doplatky).
- Třída 2 – nedaňové příjmy (opětované příjmy, příjmy z prodeje majetku, příjmy z prodeje služeb a zboží).
- Třída 3 – kapitálové příjmy (příjmy z prodeje investičního majetku, přijaté dary pro investiční účely, přijaté dary pro investiční účely).
- Třída 4 – přijaté dotace (nenávratně inkasované dotace a dary).

2) Výdajové operace třídíme do 5. a 6. třídy:

- Třída 5 – běžné výdaje (neinvestiční nákupy a neinvestiční půjčky).
- Třída 6 – kapitálové výdaje (investiční nákupy).

3) Zvláštní postavení má třída 8

- Třída 8 – financování (stavové údaje – operace nejsou peněžním tokem; položky, které vyjadřují změnu stavu finančních prostředků na bankovních účtech jako stavová veličiny).

1.5 Rozpočtový proces

Podle Sedmihradské (2015, s. 28 – 29) rozpočtovým procesem obce označujeme přírůstkové sestavení rozpočtu v „*položkovém třídění*“, kde jsou finanční prostředky svěřeny stávajícím institucím. Převládající funkcí obecního rozpočtu je označena funkce kontrolní. Klíčový prvek je souhlas mezi rozpočtem, jež schválilo zastupitelstvo, skutečným plněním i čerpáním rozpočtu. Tímto dojde k zajištění, že prostředky budou vynaloženy na daný schválený účel a aby tento účel byl splněn. Zastupitelstvo dohlíží na to, aby starosta, či úřad vynakládal finanční prostředky určeným způsobem. Rozpočet má tři funkce – kontrola, plánování, či řízení. Funkce řízení ovlivňuje ty aspekty, na které se vedení obce primárně soustředí. Funkce plánování je určující pro vedení obce, aby se soustředilo na předem určené cíle, kterých by chtěla v budoucnu dosáhnout. Jestli se ale klade důraz na řízení, tak vedoucí pracovníci se snaží najít ty nejlepší způsoby, pomocí kterých dojde k naplnění cílů. Obsah i strukturu rozpočtu si obec určuje sama. Pro rozpočet je charakteristická jeho vyrovnanost. Je zásadní schválit a realizovat takové výdaje, kdy pro ně existuje rozpočtové krytí. Pro výdaje existuje krytí ve formě příjmy rozpočtu výchozího roku, půjčka, či přebytky z let minulých.

Řezníčková (2019) pod pojmem rozpočtový proces představuje veškeré postupy, které jsou uznávané pro sestavení, projednání, realizace i kontrolu realizace rozpočtu pro ÚSC. Celkový proces trvá 3 roky. První rok se rozpočet sestavuje a schvaluje, druhým rokem se realizuje hospodaření. Během posledního roku je prováděno uzavření hospodaření.

1.5.1 Sestavení rozpočtu

Děje se tak na základě střednědobého výhledu územního samosprávného celku. Střednědobý výhled zpracovávají rozpočtové subjekty na období 2 – 5 let. Členění výdajů a příjmů musí být v souladu s vyhláškou 412/2021 Sb., o rozpočtové skladbě. Rozpočet je zpracován výkonným orgánem obce. Jedná se o finanční výbor, starostu společně s úředníky, či radu. Po sestavení je vždy zveřejněný na internetových stránkách a na úřední desce obce, či kraje 15 dní před projednáním. Během projednávání rozpočtu zastupitelstvem mohou občané podávat připomínky. (Řezníčková, 2019)

Pavlík et al. (2014, s. 63) doplňuje tzv. rozpočtový výhled. Ten bývá sestavován na základě § 3 zákona 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Zahrnuje základní informace týkající se příjmů a výdajů, finančních zdrojů, či nezbytností dlouhodobě uskutečňovaných záměrů.

Pokud není rozpočet schválený před začátkem rozpočtového roku (1. ledna), hospodaření města je řízeno podle pravidel rozpočtového provizoria do doby, než je schválený rozpočet. Pravidla rozpočtového provizoria jsou určena zastupitelstvem. Rozpočtové provizorium je dáno § 13 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů. (Pavlík et al., 2014, s. 63)

Řezníčková (2019) ještě doplňuje, že v rámci rozpočtového provizoria platí pro kraje i obce jedno omezení. Měsíční výdaje daného územního samosprávného celku určeny pravidly rozpočtového provizoria nemohou přesáhnout 1/12 výdajů rozpočtu, který byl schválen pro minulý rozpočtový rok. Výdaje a příjmy rozpočtu, jež se uskutečnily v období rozpočtového provizoria, stanou se výdaji a příjmy rozpočtu již po jeho schválení.

1.5.2 Rozpočtové zásady

Pro přípravu rozpočtu na následující období jsou zásadní údaje z minulých let, či předchozího období a dále také ekonomický výhled do budoucna, ke kterému by se území chtělo ubírat. První zásada je „*zásada rozpočtové obezřetnosti*“, kdy je důležité nadhodnotit veřejné výdaje a podhodnotit veřejné příjmy. Pokud není tato zásada dodržena a dojde k nepředvídatelnému a nepříznivému vývoji ekonomiky, nebudou výdaje dostatečně kryty rozpočtovými zdroji. Další zásadou je „*zásada úplnosti*“ znamená, že by měl rozpočet ukazovat přesné hodnoty a všechny finanční operace centrálních institucí a vlády. „*Zásada jednotnosti*“ určuje, že by měl mít rozpočet jednotnou formu a měl by být sepsán jednotnou metodikou. Hlavní cíl „*zásady každoročního sestavování a schvalování*“ je, aby docházelo k efektivnější správě výdajů a příjmů a také aby kontrola byla snazší. V rozpočtu by měl panovat rovnovážný stav mezi příjmy a výdaji, specifikuje tak „*zásada vyrovnanosti*“. „*Zásada publicity*“ by měla zabezpečovat veřejnou kontrolu rozpočtu. Poslední zásadou je zde „*zásada přehlednosti*“, která specifikuje, že by příjmy a výdaje měly být strukturovány přehledně a logicky. (Urbanec, 2014, s. 69 – 70)

1.5.3 Rozpočtový deficit

Maaytová et al. (2015, s. 182 – 183) uvádí, že pokud jsou výdaje vyšší než příjmy, dochází k záporné bilanci. Tuto bilanci nazýváme deficitem. Pokud je situace opačná, kdy příjmy jsou vyšší než výdaje, dochází ke kladné bilanci a tu nazýváme jako přebytek. Odlišnost mezi příjmy a výdaji nazýváme rozpočtovým saldem.

2 PARTICIPACE

Participace má cíl, aby se lidé podíleli na řízení veřejných záležitostí. Pokud se podaří tento cíl naplnit, nastává tak uspokojení potřeb veřejnosti, což má za pozitivní důsledek také to, že veřejnost stále více důvěřuje orgánům veřejné moci. Participace společnosti je ještě širší pojem než občanská participace. Ta je spojena hlavně s aktivitami občanů, kteří jsou ve vztahu k politické komunitě, např. tím myslíme stát, region, obec, či město. Pojmem participace se myslí především účast na spolkovém životě, účast na veřejných schůzkách, členství ve společenských organizacích, nebo účast na veřejném rozhodování. Participace veřejnosti v podstatě napomáhá k tomu, aby veřejnost rozuměla daným rozhodnutím, podílela se na nich, kontrolovala a zároveň ještě ovlivňovala její fungování. Participace veřejnosti se tak prolíná s dalším pojmem, a tím je politická participace. Ta označuje všechny dobrovolné aktivity, jejichž hlavním záměrem je ovlivňování přímo, či nepřímo politické rozhodování, a to na všech úrovních politického systému, či cíle a obsah veřejných politik. (Klimovský et al., 2022, s. 21 – 22)

2.1 Participační žebřík

Pro pochopení participace existuje schéma, které se sice objevilo už před mnoha desetiletími, ale přesto krásně vystihuje realitu participace. Participační žebřík má celkem 8 příček. Nejnižší příčky představují nejnižší míru participace, přesněji zapojování veřejnosti do vládnutí, které vyjadřuje manipulaci, nebo dále terapii jednotlivců. Na příčce informování jsou toky informací, které jsou zabezpečovány od shora dolů. Úředníci dále informují veřejnost, která se nachází v pasivní roli. Dále probíhá konzultování, kde už se právě obyvatelé stávají aktivními aktéry veřejné participace ve spolupráci s jinými stranami, které jsou začleněné. Na příčce veřejného zvažování je ale stále důležitý konzultační prvek, jelikož strany i občané přichází s různými strategickými plány a dochází k prohlubování vztahů do fáze partnerství. Dalším krokem je delegování mocí vyjadřující takovou úroveň participace veřejnosti, na které se obyvatelé zapojují do řešení problémů aktivním způsobem. Na vrcholu participačního žebříku se nachází občanská kontrola, která je nese odpovědnost rovnocennosti moci, které mají k dispozici politicko-administrativní autority i veřejnost. Na závěr je nutno dodat, že různorodost podmínek a také měnící se okolnosti vyvolávají pohyby na participačním žebříku oběma směry, proto není dobré se spokojit s aktuální úrovní participace, ale právě ji neustále podporovat. (Klimovský et al., 2022, s. 22 –23)

Obrázek 1 - Participační žebřík (vlastní zpracování: Klápště 2012, s. 234 – 235)

2.2 Participativní nástroje

Jelikož si v poslední době participace získává na oblibě, Hassan et al. (2015) zdůrazňuje, že aktivita participativního návrhu začíná představením nástrojů účastníkům. Nástroje mají poskytnout účastníkovi nezbytné znalosti a zároveň odstartovat jejich tvůrčí proces. Správný výběr nástrojů je zásadní faktor kreativity všech účastníků.

Evers et al. (2019) poukazuje na to, že nástroje participativního plánování podporují všelijaké aspekty. Jedná se např. o sdílení znalostí, snižování rozdílů v moci, usnadnění komunikace, sociální učení, podpora dohod, či integrace mezi různými sektory.

Haken et al. (2016, s. 60 – 70) uvádí a rozebírá různé techniky a metody pro dosažení stanoveného stupně participace. Rozdělení je přibližné a pokaždé záleží na určitém využití každé metody. Nejsou však uvedeny všechny metody, pouze určitý výběr, jelikož se stále vytvářejí a používají v praxi nové a nové metody. Jedná se o:

- informování – úřední deska, internetový portál obce, obecní zpravodaje, média, slyšení a brífinky;
- připomínkování – sociologické průzkumy, rozhovory a ankety, místní šetření, telefonní linka, interaktivní výstavy;

- konzultace – veřejná setkání, pracovní semináře a konference;
- partnerství – pracovní skupiny, plánovací víkendy, workshopy;
- rozhodování – delegování odpovědnosti, referendum. (Haken et al., 2016, s. 60 – 70)

2.2.1 Crowdsourcing

Oproti Hakenovi et al. (2016), který uváděl nástroje převážně ve fyzické podobě, Ministerstvo pro místní rozvoj (2022) uvádí nástroje participace v podobě digitální. Jedná se o webové stránky, video (např. Youtube), sociální sítě, online dotazníky, QR kódy ke stahování materiálů, či mapové aplikace. Zároveň ještě MMR (2022) doplňuje metodu *crowdsourcing*, která má prvky jak fyzické, tak digitální podoby.

Srivastava a Mostafavi (2018) uvádí, že koncept smart city si dává cíl, aby poskytl svým občanům systémy infrastruktury, díky kterým budou města bezpečnější a lépe obyvatelná. Právě jednou z metod, jak tohoto cíle dosáhnout, je shromažďování dat od samotných občanů – tzv. crowdsourcing – a využití jejich nápadů ke zlepšení stávajících zařízení, a také k vybudování nových vyhovující jejich potřebám. Přestože je crowdsourcing nejmodernějším řešením tohoto století, hluboké pochopení výzev a příležitostí, které s sebou přináší, jestliže jde o jeho začlenění do systémů inteligentní infrastruktury, není dosud zcela prozkoumáno.

Tabulka 3 – Crowdsourcing
Zdroj: vlastní zpracování dle MMR (2022, s. 37)

Metoda	Charakteristika
Průzkumy veřejného mínění	Sběr informací a podnětů k danému tématu.
Pocitové mapy, participativní mapování a registrace geo-lokalizovaných vstupů (komentáře)	Sběr informací a podnětů vztahujících se k řešenému území, vizualizace návrhů v mapě.
Participativní rozpočet	Participace veřejnosti na rozhodování o využití veřejných financí.
Simulační metody, participativní 3D modelování	Tvorba scénářů a jejich hodnocení, návrhy prostorového řešení lokality.
Volba a hodnocení návrhů	Výběr navrhovaných opatření na základě nejvyšší popularity návrhu.
Crowdfunding	Tzv. hromadné financování – větší počet jednotlivců přispívá menším obnosem k cílové částce požadované pro realizaci předmětu financování.
Vkládání a sdílení médií, propojení se sociálními sítěmi	Registrace a sdílení návrhů a podnětů vztahujících se k řešenému území nebo tématu.

2.3 Míra participace

Klápště (2012, s. 232) stanovuje potřebné míry participace. Celková míra participace se rozděluje do 4 stupňů a zároveň každý následující stupeň v sobě obsahuje prvky předchozích stupňů:

- 1) **Informování** – pokud se jedná o problém, či zadání a jeho řešení, které jsou v komunitě povědomé, není pak důvod jeho uživatele nijak včleňovat, pouze je informovat.
- 2) **Konzultace** – jedná se o obdobnou situaci. Pokud existuje problém, zadání a jeho řešení je jasné, ale zároveň existuje vícero řešení, pak je na místě zapojit uživatele, aby formou konzultace přišli k výběru právě nejvhodnější pro realizaci.
- 3) **Zapojení** – zadání je známé jen zřejmě, proto je potřeba zadání upřesnit a tím pádem by byly vytvořeny významné varianty řešení.
- 4) **Sociální učení** – jedná se o situaci, kdy jsou zřejmé projevy problému, jenž se musí vyřešit, přičemž podstata problému je těžce vyjádřitelná. Jestliže dojde k začlenění většího počtu aktérů, lze touto cestou dospět k vyjádření problému a dále pak k identifikaci řešení. Participace tak nabízí poučení o podstatě daného problému, jenž příště bude spadat do předchozího stupně participace.

2.4 Elektronická participace

Cílem vytvoření participativního rozpočtování bylo zapojení občanů do rozpočtového procesu a zorganizovat demokratičtější formu správy. Také v tomto procesu se začalo více využívat digitálních technologií, díky kterým se projekty participativního rozpočtování změnilo na e-participativní rozpočtování. Hlavním předpokladem bylo, že pokud se přidají digitální prostředky, dojde tím pádem ke zvýšení participace občanů. V některých případech to nejen umožnilo občanům digitálně se podílet na výběru strategických veřejných prací pro město, ale měli i možnost sledovat celý proces od zařazení do veřejné agendy po její konečné doručení komunitě. (Mærøe, 2021)

V dnešní době je považovaná, za nejrychleji rozvíjící se, součást participace veřejnosti právě ta elektronická participace. Představíme si pod ní informační a komunikační technologie, které napomáhají v řešení veřejných záležitostí, v řízení jejich procesů, rozhodování a kontroly. To vše přispívá k budování pevnějších vztahů mezi vládou a veřejností právě na základě virtuální komunikace. Pro všechny zúčastněné je nutné, aby disponovali určitými

digitálními zručnostmi. Klimovský et al. (2022, s. 27) také poukazuje na fakt, že nesprávné informace a pokud politicko-administrativní autority nevykonávají činnosti, mohou v očích veřejnosti vzbudit nedůvěru, či zklamání, což bude mít za následek to, že veřejnost přestane tyto vládní portály využívat. Dodáme ještě, že mezi nejoblíbenější nástroje patří internetové stránky, sociální sítě, diskuzní fóra, webcasty, blogy, elektronické petice, elektronické čety, mobilní aplikace, či interaktivní hry a scénáře. (Klimovský et al., 2022)

2.5 Obavy a rizika z participace

Klášpště (2012, s. 237) uvádí, že spousta úředníků a politiků, kteří mají zkušenosti z klasických „*veřejných projednání územně plánovací dokumentace*“, má obavy ze zapojení neziskového sektoru a občanů. Povede to k vyšší kritice práce úředníků a politiků, popř. jsou zde obavy, že se jednání zvrhne k nekonečnému projednávání požadavků a stížností. Dále Klášpště (2012, s. 237 – 238) tvrdí, že skutečná rizika bývají v mnoha případech podceňována. Uvádí a rozebírá 3 typy nejčastějších chyb v procesu participace.

1) Zkreslení názorů a potřeb uživatelů

Zde dochází k opožděnému zapojení veřejnosti. Obvyklí uživatelé zpravidla nechtějí řešit abstraktní slůvka v zadání projektu, ale chtějí se vyjádřit až k dokončenému návrhu. Nenahraditelný přínos uživatelů je především ve fázi prvotního výzkumu, analýz i celkového zformování zadání projektu. Pokud občané nebudou zapojeni do jednání na začátku procesu, hrozí riziko, že v budoucnu budou vznikat konflikty, které vzniknou právě díky špatné komunikaci a vyvození toho, co má daný projekt vyřešit. Dále díky špatné komunikaci hrozí, že se nějaká část občanů do procesu participace vůbec nezapojí, či projekt dokonce odmítá. (Klášpště, 2012)

2) Nezvládnutí procesu

Zde je významným rizikem podceňování občanů ze strany odborníků. Jednoduše řečeno, jestliže úředník, či projektant nebere v potaz požadavky a názory laiků, je poté participace nemožná. Hrozba je také v neefektivitě zapojení. Pokud budoucí uživatelé, kteří dovedou nejlépe a nejvčetněji přispět do konverzace, bývají často autoritami. Jestliže ale nabydou dojmu, že participace není efektivní, přestanou nadále do projektu vynakládat svůj čas. Dalším bodem je také neschopnost projektanta správně pochopit laiky a srozumitelně jim prezentovat jejich práci. Projektant by měl disponovat jistými komunikačními dovednostmi a návrh by měl být srozumitelný a logicky strukturovaný. V neposlední řadě je třeba

vyvarovat se přemíry participace, kdy je proces už zdlouhavý a týká se pro uživatele nepodstatných faktů, občané poté časem ztratí zájem o spolupráci. (Klápště, 2012)

3) Zneužití participace

Tento případ může nastat, když organizátor opomene, či cíleně potlačí potřeby nějakých skupin. Mnohdy se vyskytuje podceňování neziskových organizací, či podnikatelů. Dochází také k opačné situaci, kdy je naopak protěžována nějaká skupina. Děje se tak za pomoci např. šířením chybných informací, zamlčení informací, či asistence placených diskutérů.

Závěrem lze říci, že způsobů a rizik, jak nezvládnou proces, je velmi mnoho. Občané, kteří získají tuto negativní zkušenost, nebudou napříště chtít spolupracovat. Snižuje se tak důvěra jak v objednatele projektu, tak např. v pořizovatele, či projektanta a může dojít ke snížení důvěry v plánování samotné. Pro předejití této situace je třeba zajistit, aby občané nezískali dojem, že se zneužívá jejich důvěry. (Klápště, 2012, s. 238).

2.6 Specifika participace dle typů projektu

První projekty, u kterých se začala objevovat participace veřejnosti, se týkaly **veřejného prostranství** (dětské hřiště, návsi, či parky). U jednoduchých projektů plán participace zahrnoval dotazníkové šetření, které sloužilo na prvotní náhled do problémů, či potřeb daného místa. Dále je první plánovací setkání. (Klápště, 2012, s. 245)

Dalším specifikem je „*projekt pro přestavbové území*“. Jedinečnost tohoto projektu je nižší počet nynějších uživatelů území, kteří mají velmi silné zájmy. Úkol pro přestavbu území spočívá ve vytvoření právního a institucionálního rámce pro změny. Je pravidlem, že není možné nic vyprojektovat, pro což by aktéři nebyli schopni zhotovit „institucionální rámec realizace“. (Klápště, 2012, s. 246)

Strategické dokumenty (strategický plán, či strategická územní studie) jsou relativně abstraktní, proto se liší od způsobu uvažování větší části obyvatel. Toto platí u složitějších dokumentů vztahujících se k velikým městům i územím. V takovýchto případech je dobré upřednostnit přesnější projekt, u kterého se občané obeznámí pravidly, principy i průběhem participace. (Klápště, 2012, s. 246)

Pro využití participace jsou **územně analytické podklady** velkou příležitostí. Popisují, proč je názor občanů nenahraditelný. Současně jsou také výborným základem, co se týká sociálního učení, a můžou usnadnit participaci v jiných dílčích projektech. (Klápště, 2012, 247)

2.7 Participace občanů

V dnešní době obec chce mít spokojeného občana. Panuje názor, že možnost zapojení občanů výrazným způsobem zlepšuje zapojení moderních technologií ve veřejné správě. Čím dál více se prosazují nové technologie, které mohou dovolit lepší řízení projektů, včetně jejich projednávání. Protěžují se nejnovější způsoby participativních metod pro zapojení občanů. Smart služby se zavádí proto, aby služby pro občany byly co nejefektivnější, nejprívětivější a nejlepší. Koncepti smart city chápeme také jako důsledek čtvrté fáze průmyslové revoluce. Samotná participace občanů je jeden z principů lokální politiky. Jedná se o účast občanů v rozhodovacích plánech a procesech. Podmínky a předpoklady participace jsou legislativně ošetřeny, a to v Listině základních práv a svobod. Díky participaci občanů dochází ke snižování nedorozumění, dále předchází konfliktům a zlepšuje funkci rozhodování obcí a měst. Pro úspěšnou participaci je zásadní stanovení a také zveřejnění pravidel na začátku procesu. Projekty, které z procesu vzejdou, musí být takové, aby prospěly nám všem, nejen jedinci. (Chmelařová et al., 2020, s. 34 – 37)

2.7.1 Druhy občanské participace

Podle Chmelařové et al. (2020; s. 38) je pro občanskou participaci zásadní z legislativy daná povinnost o poskytování informací a také svobodu sdružovací. Během rozhodování veřejné správy mohou nastat 3 situace:

- 1) **obligatorní** – participativní rozhodování je dáno ze zákona a je jedno, o jaký stupeň se jedná (příkladem může být tvorba územních plánů, místní referendum);
- 2) **fakultativní** – participace je možná, v tomto případě záleží na správním orgánu, jestli bude rozhodovat participativně, či vrchnostensky (příkladem může být příprava vládních návrhů zákonu, či kulturní plánování);
- 3) **participativní rozhodování není dovoleno** – je zde uplatněno jen vrchnostenské rozhodování (příkladem je krizové řízení při zamezení následků živelných pohrom).
Chmelařová et al. (2020; s. 38)

2.7.2 Účastníci občanské participace

Dle Chmelařové et al. (2020, s. 39) se do procesu participace mohou zapojit různé subjekty zastupující obě strany, jedná se např. o zastupitele obcí a měst, občany a úředníky, či neziskové organizace. Nejvíce starostí s projekty spadá na pracovníky radnice. Jedná se o šíření informací, přípravu podkladů k jednání s občany, či další organizační záležitosti.

Je dobré mít stálý okruh lidí, kteří vykonávají významnou pozici v dané instituci. Mezi hlavní propagátory projektu můžeme zařadit starostu, tajemníka úřadu, místostarostu, či vedoucího odboru. Dalším účastníkem projektu musejí být i tzv. *stakeholderi*, jedná se o jednotlivce, skupinu, nebo organizaci. Právě oni jsou totiž rozhodnutím nejvíce ovlivněni. Důležitým faktem je také to, že zde bude odlišnost pojených subjektů a musíme respektovat právě demografickou pestrost účastníků, kteří budou zapojeni do participace. Je možné, že se zde budou nacházet i skupiny, jež je těžké zainteresovat. Za účastníka lze považovat posuzovatele, či experta, nebo koordinátora.

Klápště (2012, s. 226) uvádí, že se v procesu příprav různých projektů, či plánů pro širokou veřejnost se v podstatě vyskytují 3 typově rozdílné a zároveň nezastupitelné role. Jedná se o *uživatele, projektanty a experty* a dále o *veřejnou správu*. Uživatelé jsou „*nositelé místní/detailní znalosti*“. Projektanti a experti jsou „*nositelé odborné znalosti*“, kteří poskytují praktické poznatky v oblasti plánování a projektování. Veřejná správa je „*nositel pravomoci a odpovědnosti*“ v procesu zastupitelské demokracie.

2.8 Komunikace s občany

Pro prosazení projektu je nutná komunikace s občany. Je třeba s občany otevřeně komunikovat a zvolit takovou strategii, aby zaujala co největší skupinu obyvatel a ti se poté zapojili do procesu participace. Mezi tradiční komunikační prostředky patří úřední deska, vývěsky městského úřadu, nástěnky, městský zpravodaj, regionální rozhlasové vysílání, či regionální deník. Za interaktivnější formu komunikace považujeme webové stránky obcí a měst, chat s vedením města, diskuzní fórum, či ankety. Tuto formu komunikace můžeme aplikovat na osobních setkáních, může se jednat o neformální rozhovory se zastupiteli, konference u kulatých stolů, či večery se starostou. (Chmelařová et al., 2020, s. 40 – 41)

2.8.1 Bariéry v komunikaci

Komunikace nemusí být vždy taková, jak si představujeme. Existují jisté bariéry v komunikaci, které Chmelařová et al. (2020, s. 47 – 48) rozděluje do 4 skupin:

- *horizontální* – odlišný věk, vzdělání, životní příběhy;
- *vertikální* – hierarchické postavení;
- *jazykové* – odlišná slovní zásoba;
- *kulturní* – etnika, kultura, náboženství.

2.8.2 Přístupy obcí k participaci a komunikaci

Dle Ministerstva pro místní rozvoj ČR (2022) existují tři přístupy obcí k participaci a ke komunikaci. První přístup je pasivní, kdy je komunikace vnímána jako „nutné zlo“. Občan je považován za pasivního příjemce, jelikož zapojování a informování veřejnosti je pouze k formálnímu naplnění. Další přístup je pragmatický, kdy komunikace i zapojení veřejnosti je v souladu s vytvořením kladného pohledu na město. Zde je občan označován jako klient. Třetí a poslední přístup je participativní. Zde je nedílnou součástí rozhodovacích procesů komunikace i zapojování veřejnosti. U tohoto přístupu je občan vnímán za partnera.

3 PARTICIPATIVNÍ ROZPOČET

Participativní rozpočet je určitá forma veřejné konzultace, při které obyvatelé rozhodují o tom, jakým způsobem se má utratit část veřejného rozpočtu. Nejprve jsou projekty předloženy a po prvotním formálním hodnocení jsou teprve některé projekty následně přijaty k hlasování. (Faliszewski et al, 2023, s. 267)

Pojem participativního rozpočtu je velmi široký a heterogenní. Liší se z hlediska intenzity, rozsahu, normativních prostředků, techniky, technologií a myšlenkami. Určité postupy jsou na úrovni obcí, jiné se uplatňují na regionální nebo provinční úrovni, což je vyšší měřítko než měřítko obecní. Existuje několik kombinací technických prvků na participativním rozpočtu s ohledem na metodiku účasti (centrální, cyklická, reprezentativní, mikrolokální, atd.) a na formu účasti (telefonická, osobní, digitální). Dále pak na způsobu administrativního uspořádání, jaké se používají, či využití informačních a komunikačních procesů při participativních procesech. (Porto de Oliveira, 2017, s. 40)

Pro dosažení zdárného výsledku je nutné občany informovat, dále správně motivovat a zároveň také je zapojit do debaty o tom, jak by mělo vypadat sestavení participativního rozpočtu. Pro takovou debatu musí úředníci, či politici vytvořit takové podmínky, aby mohli s občany důstojně debatovat. (Černý, 2016, s. 6)

Participativní rozpočet je proces demokratického projednání a rozhodování. Proces participativního rozpočtu je obvykle navržen tak, aby zahrnoval lidi, kteří jsou obvykle vyloučeni z tradičních přístupů k zapojení občanů. Jedná se především o obyvatele s nízkými příjmy, mladé lidi, či znevýhodněné skupiny. Podle dostupných údajů se participativní rozpočet na území České republiky objevil v roce 2012, a to hned ve 4 obcích (Příbor, Pržno, Nelahozeves a Třanovice). Tyto obce byly průkopníky již zmíněné myšlenky, jelikož zde neexistovala vládní, ani jiná institucionální podpora, ze které by byla možnost se poučit. Dále také chyběla angažovanost občanů obecně. (Chovanecek et al, 2023)

3.1 Cíle participativního rozpočtování

Klimovský et al. (2022, s. 63 – 68), jako Chovanecek (2023), vytyčil 6 základních cílů:

- **demokracie** – zapojení obyvatelstva do procesů, které se týkají rozhodování a zjišťují se preference obyvatelů, kteří předkládají své návrhy;
- **sociální spravedlnost** – přiměřené zapojení do veřejného rozhodování, možnost účast při vytváření veřejných politik,

- **efektivnost** – pro samosprávy, které využívají participativní rozpočtování, je výhoda v tom, že je obyvatelé mohou upozornit na problematická místa, případně je varovat, před možnými problémy ve městě;
- **transparentnost** – veřejnost co nejvíce zapojena do procesu rozhodování o využití veřejných zdrojů, nedochází k očividnému plýtvání s veřejnými zdroji;
- **vzdělání** – zapojení obyvatel do participativního rozpočtování rozšiřuje povědomí o daných aktivitách místní samosprávy;
- **komunita** – dochází k začleňování široké veřejnosti do procesu rozhodování.

3.1.1 Obecný cíl participativního rozpočtování

Je důležité zmínit, že participativní rozpočtování není jen o penězích, ale v kontextu komunitní práce tyto postupy posílit sociální začlenění, lidskou aktivitu a demokratizaci občanského života. Podporou spolupráce a vytvoření moudrých rozpočtů je možné zvýšit blahobyt komunity. (Murphy et al., 2023)

3.2 Zásady participativního rozpočtování

Černý (2016, s. 6) specifikoval 5 základních zásad participativního rozpočtování:

- rozhodnutí o konkrétní sumě financí, či rozpočtu města;
- děje se tak v obci, která má rozhodovací pravomoc;
- opakuje se pravidelně;
- funguje zde veřejné spolurozhodování;
- vyžaduje se jistá míra zodpovědnosti zúčastněných občanů za výsledky procesu.

3.3 Principy participativního rozpočtování

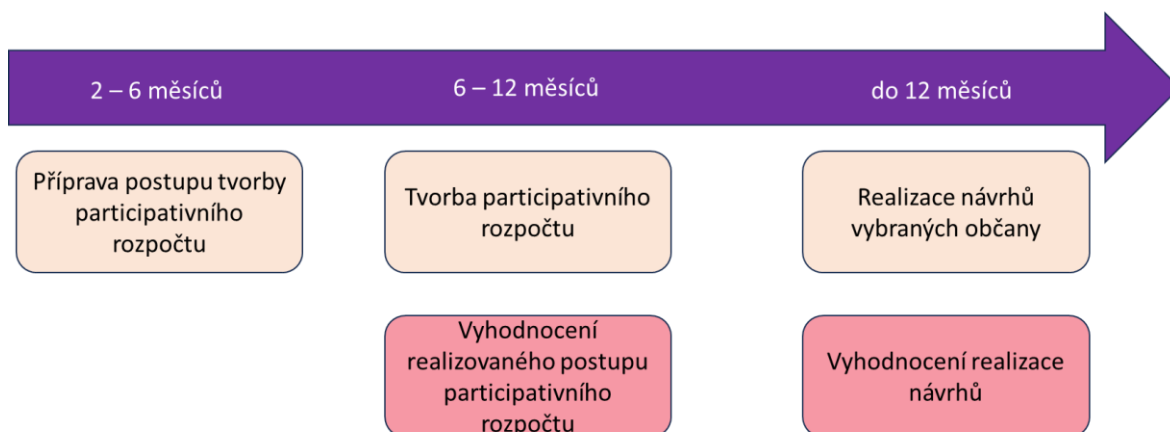
Klimovský et al. (2022, s. 62) uvádí 5 základních principů participativního rozpočtování:

- 1) **princip demokracie** – občané se mohou zúčastnit společných pohovorů a setkání, kde se probírají vybrané kapitoly rozpočtování;
- 2) **princip rovnosti** – všichni občané jsou si rovni bez ohledu na jejich postavení, nebo majetkové poměry;

- 3) *princip komunity* – funguje zde posilování vzájemných vztahů, které jsou v rámci skupiny;
- 4) *princip vzdělávání* – tento princip vysvětluje, že veřejnost musí být detailně seznámena s pravidly sestavování rozpočtu, aby poté mohla přispět se svými návrhy;
- 5) *princip transparentnosti* – všechny informace o rozpočtu musí být volně k dispozici veřejnosti a procesy jsou z části otevřené, jelikož se tím zamezí vytvoření korupčního prostředí.

3.4 Časový rámec realizace participativního rozpočtu

Dle Černého (2016, s. 9) proces participativního rozpočtování v sobě zahrnuje spoustu kroků, které v sobě zahrnují přípravu participativního rozpočtu, dále návrhy veřejnosti, diskuze i rozpracování, výběr a to hlavní, realizaci návrhů. Cyklus má různé délky trvání, ale je dobré, když je během jednoho roku vyřešen fakt, že se dospělo k návrhům a bylo o nich hlasováno. V dalším roce se město již zabývá realizací projektů a zároveň se jedná o dalších projektech a návrzích. Nemělo by se zapomínat na sledování přípravy a realizaci procesu, a nakonec jeho zhodnocení, včetně úpravy pro další ročníky. Hodnocení by se mělo dotýkat způsobu realizace zvolených návrhů z financí participativního rozpočtu a možnou úpravu vybraných interních postupů, podle kterých se městský úřad řídí.

Obrázek 2 – Schéma časového rámce participativního rozpočtu

Zdroj: vlastní zpracování dle Černý (2016, s. 9)

3.5 Příprava participativního rozpočtu

První fází je „*stanovení podoby a pravidel participativního rozpočtu*“. Je třeba podobu procesu stanovit dostatečně předem. Doporučená doba je minimálně půl roku, během

kteře by se mělo dospět od rozhodnutí, že se participativním rozpočtem budeme zabývat, až k jeho přesné podobě postupu a také k naplánovaným výsledkům. Na začátku přípravy je dobré zvážit, o jakém objemu financí se bude rozhodovat, jak velké projekty bychom chtěli podpořit, kolik času je potřeba na realizaci projektů, či jak budou projekty zapadat do ostatních záměrů a dlouhodobého rozvoje města. (Černý, 2016, s. 16 – 17)

Druhou fází je „*příprava a realizace edukačně-informační kampaně*“. Tato kampaň je právě jedna z klíčových hledisek úspěchů participativního rozpočtu. Pokud se o participativním rozpočtu občané nedozvědí, nepodaří se nastartovat jejich aktivita. Dalším důležitým aspektem je důvěryhodnost kampaně, velmi užitečná je také zpětná vazba a také komunikace s veřejností, která probíhá neustále během celého procesu. Je nutné, aby byla připravena s dostatečným předstihem. Je také jedna z nejdůležitějších položek provozních nákladů. Vyplatí se spojit přípravu informační strategie, podle které se budeme řídit, a přípravu postupu spolu s podklady pro zastupitelstvo, jelikož schvaluje pravidla pro participativní rozpočet. V této fázi je dobré si promyslet, které informační kanály budeme používat a jestli budou k dispozici po celou dobu procesu. Dále zvažujeme personální kapacity úřadu, jaké budou naše cílové skupiny a kolik financí město může vyčlenit na informování veřejnosti. (Černý, 2016, s. 19 – 20)

Ve třetí fázi jde o „*sběr námětů a témat pro participativní rozpočet*“. Během této fáze již nastává zapojení veřejnosti, proto je dobré kombinovat metody, které slouží k lepšímu informování veřejnosti (např. pozvánka k veřejnému setkání), kde by se jednoduše představil postup a také interakce mezi občany. V této fázi je dobré si promyslet, kolik času mám k dispozici ke shromažďování nápadů, jak chci získat náměty od veřejnosti, či jaké by měly mít náměty charakter. (Černý, 2016, s. 21)

Čtvrtou fází je „*odborné zhodnocení a analýza navržených projektů*“. Pro tuto fázi je typické, že se zde kontrolují návrhy projektů a ověřuje se, zda je možné je realizovat. Podnětem kontroly je, zda může být projekt zrealizován a snaha maximalizovat počet návrhů, které se mohou zrealizovat. Je dobré si promyslet, jaká bude kapacita úředníků, kteří budou schopni konzultace s občany o návrzích a jak bude nakládáno s návrhy, které nebude město moci zrealizovat, přestože pro město budou zajímavé. (Černý, 2016, s. 24 – 25)

Pátou fází je „*diskuze nad návrhy projektů*“. Tato fáze obnáší veřejnou diskuzi. Cíl setkání bude prezentace návrhů před občany a také před rozhodnutím diskutovat o nutnosti projektů pro danou lokalitu. Otázky k zamyšlení jsou především na to, zda jsme věnovali dostatečné množství času pro dokončování návrhů, jak řádně zajistit prostor, kde se bude konat

prezentace návrhů a hodnocení, či jestli jsme vytvořili dostatečný prostor pro diskuzi občanů a autorů návrhů. (Černý, 2016, s. 26)

Šestou fází je „*výběr priorit a sestavení finální podoby participativního rozpočtu*“. V této fázi se vybírá, které návrhy by měly být realizovány. Probíhá hlasování jak fyzicky na místě, či elektronicky. V této fázi je dobré se zamyslet, jaké si stanovíme pravidla pro výběr návrhů a jakou cestou tento výběr zajistíme, zda osobně, elektronicky, či papírově. Dále to může být otázka týkající se kapacit po vyhodnocení, či jak si zajistíme publicitu hlasování. (Černý, 2016, s. 28)

Poslední fází je „*diskuze nad návrhy projektů*“. Zde je důležité sledovat kvantitativní indikátory během procesu a sledování úspěchu participativního rozpočtu, např. počty návrhů, množství hlasujících atd. Vyhodnocení by se mělo soustředit na vnímání procesu, tvoření participativního rozpočtu účastníky, a to z řad úředníků i občanů. Hodnocení by poté mělo být zohledněno v úpravách postupu na další rok. Neměli bychom zapomínat na realizaci návrhů občany, která by také měla být předmětem hodnocení. K promyšlení tu máme indikátory, které budeme chtít sledovat, kdo bude osloven během tvorby participativního rozpočtu, či jaké metody budou využity při hodnocení. (Černý, 2016, s. 30)

3.6 Fáze participativního rozpočtu

Klimovský et al. (2022, s. 71) uvádí 4 základní fáze participativního rozpočtování. Jedná se o fázi přípravnou, fázi formulační, fázi implementační a o evaluační fázi a monitoring.

3.6.1 Přípravná fáze

Pro tuto fázi není důležité jen nastavení celého procesu participativního rozpočtu, ale také důkladná příprava. Na tuto fázi dále navazuje fáze formulační, které pak společně stanovují celkový úspěch iniciativy participativního rozpočtování. Tato fáze obsahuje analýzu situace v patřičné samosprávě, či komunitě, které samosprávu obývají. Je třeba dát dohromady veškeré informace o samosprávě, a to o organizacích, skupinách, obyvatelích a komunitách. Zároveň by měla analýza zahrnovat identifikaci místních aktérů. Tato analýza má pomoci k identifikaci rizika a příležitostí souvisejícími s odlišnými zájmy místních aktérů a také s odlišným hlediskem zdrojů a moci. Přípravná fáze má hlavní cíl pro formulaci všeobecných cílů rozpočtování a principů a pravidel, které jsou na rozpočtování navázané. (Klimovský et al., 2022, s. 72)

3.6.2 Formulační fáze

Tato fáze bývá obvykle chápána jako ideální fáze pro posilování spolupráce mezi všemi zainteresovanými stranami. Utvářejí se zde také aktéři, kteří budou dále vystupovat jako hlavní odpůrci a podporovatelé iniciativy participativního rozpočtování. Využívá se zde SWOT analýza a polo strukturované rozhovory, s místními mimovládními organizacemi, aktivními obyvateli, či poskytovateli veřejných služeb. Tyto SWOT analýzy se využívají k identifikaci potřeb komunit. (Klimovský et al., 2022, s. 73)

3.6.3 Implementační fáze

Fáze začíná, až je schválený participativní rozpočet, ve kterém se nachází také položka, či kapitola pro participativní rozpočtování. V této fázi je dobré vypracovat akční plán obsahující očekávané aktivity a samozřejmě jejich výsledky včetně nejkonkrétnějších indikátorů. Tohle vymezení je širší než v případě následující fáze, která je zaměřená již na konkrétní schválené projekty. Nutné je, aby akční plány zohledňovaly administrativní, technické i právní požadavky, které obsahují i lhůty a podmínky výběrových konání i smluv se zapojením orgánů. (Klimovský et al., 2022, s. 73 – 74)

3.6.4 Evaluační fáze a monitoring

Participativní rozpočtování se kontroluje a hodnotí průběžně. U této fáze je důležité, aby byly objektivně identifikovány neúspěchy i úspěchy. Hodnocení *ex ante* je také součástí formulační fáze, kde se vytyčují cíle. Samotné monitorování je součástí implementační fáze. Součástí monitorování je sledování průběžných aktivit. K hodnocení *ex post* dochází teprve, až je implementační část ukončena. Poté, co hodnocení vnímáme jako kontinuální proces, je jasné, že jde o soubor průřezových aktivit, které se z časového hlediska vykonávají zároveň s ostatními probíhajícími fázemi. Monitoring však lze vykonávat i externě. Pokud jsou prokázány špatné výsledky, dochází k zásadním změnám. Monitoring obsahuje 3 klíčové prvky:

- 1) ukazuje systematický sběr i analýzu informací o dílčích provedených krocích a celkové pokroku;
- 2) je postavený na aktivitách a cílech naplánovaných během implementační fáze;
- 3) jeho účelem není prvotně vyhledávat nedostatky a chyby, ale poskytnout podporu, či poradenství v případě potřeby. (Klimovský et al., 2022, s. 74 – 75)

3.7 Výhody participativního rozpočtování

Výhody participativního rozpočtu můžeme brát ze tří úhlů pohledu, jedná se o pohled ze strany občana, ze strany zvoleného politika a z pohledu úředníka. (Černý, 2016, s. 7)

3.7.1 Výhody z pohledu občana

Občan více rozšiřuje obzory ohledně fungování rozpočtu a získává relevantní informace. Nenesou odpovědnost za naplňování návrhů, nesou ji úředníci a politici. Dále se občan seznamuje s ostatními sousedy a spoluobčany a v neposlední řadě je může přesvědčit o důležitosti tématu, či problému, který by chtěl vyřešit. (Černý, 2016, s. 7)

3.7.2 Výhody z pohledu politika

Výhody ze strany politika jsou zjevné především v zapojování občanů do diskuzí, které se týkají rozvoje města a motivaci neaktivních občanů, aby měli vyšší zájem o věci veřejné. Dále se politik dozvídá, co je opravdovým problémem ve společnosti, a jak by tento problém společnost chtěla řešit. Peníze jsou vynaloženy v souladu s potřebami, které má společnost. Dále také dochází k posilování důvěry občanů v radnici. (Černý; 2016; s. 7)

3.7.3 Výhody z pohledu úředníka

Politici realizují činnosti právě na základě potřeb obyvatel. Občané úředníky respektují a berou ho za odborného konzultanta a řeší s ním veškeré detaily realizace svých nápadů. Dále si lidé více váží práce úředníků a pomáhají uhlídat projekty před vandaly. Konkrétní úkoly jsou řešeny napříč celým úřadem, prohlubuje se tak spolupráce s úředníky. Občané se tak stávají partnery a v rámci pravidel je možné více a lépe a spolupracovat. (Černý, 2016, s. 7)

3.8 Základní podmínky pro úspěšný participativní rozpočet

Pro úspěšnou tvorbu participativního rozpočtování vytyčil Černý (2016, s. 8) 6 základních podmínek s podrobným popisem:

- *„Získat politickou podporu celého postupu.“*

Tato podmínka je jistým předpokladem pro dotažení participativního rozpočtu do konce. Město se musí zavázat, že bude proces financovat a dále také, že zainvestuje do projektů, které budou vybrány v procesu. Město by také mělo zaručit pravidelné a dlouhodobé opakování procesu. (Černý, 2016, s. 8)

- **„Stanovit jasně pravidla a podobu procesu.“**

Pravidla dají procesu přehled, jak bude vypadat postup tvorby participativního rozpočtu. Daná pravidla musí být stanovená jasně a srozumitelně, aby byl celý proces co nejjednodušší. Musí být také stanovena částka, o které bude veřejnost rozhodovat. Dále se také musí stanovit plán, kdy se budou veřejně návrhy projednávat, jejich prezentace, také způsob rozhodování a v neposlední řadě, kdo bude za návrhy zodpovědný. Podoba i pravidla procesu se musejí každým rokem vyhodnotit, a pokud je to nutné, upravit. (Černý, 2016, s. 8)

- **„Připravit a kvalitně provést informační kampaň.“**

Zásadní je provést informační kampaň, která bude základem pro úspěch. Pokud se lidé nedozví o participativním rozpočtu, přirozeně nebude mít smysl.

- **„Zajistit na úřadu dostatečnou kapacitu k práci s veřejností.“**

Zásadní je, aby byla zajištěna dostatečná kapacita úřadu a byly dostatečně zajištěné finanční zdroje k pokrytí nákladů, které souvisejí s realizací rozpočtu. Důležité je také to, aby město mělo úřad, který právě bude mít schopnost koordinovat zapojení občanů. Odborníci z úřadu musí také investovat svůj čas do dialogu, aby mohli diskutovat s veřejností o návrzích. Ovšem klíčová osoba je koordinátor, nebo koordinátorka. Ti musejí být komunikativní a musí být myšlenky participace naprosto oddáni. (Černý, 2016, s. 8)

- **„Vyvolat a naplnit zájem veřejnosti o zapojení do procesu.“**

Město čeká, že se občané zapojí do projektu a obyvatelé zase čekají nějaké hmatatelné výsledky úsilí a snažení, které do projektu vložili. Tato očekávání fungují spolu jako spojitý nádoby. Platí přímá úměra, že pokud je vyšší objem vyčleněných peněz k rozhodování, občané mají vyšší motivaci se zúčastnit procesu. Platí také, že veřejnost by chtěla vidět výsledek svojí aktivity co nejdříve. (Černý, 2016, s. 8)

- **„Propojit participativní rozpočtování se strategickým a finančním plánováním.“**

Toto propojení omezí riziko nepotřebných investic. Výsledky realizovaných projektů nesmí být proti zažitým dlouhodobým záměrům či financování chodu města. O těchto záměrech by se měli obyvatelé dozvědět ve spojitosti s tvorbou participativního rozpočtu a zároveň by měli dostat možnost diskuze. (Černý, 2016, s. 8)

3.9 Bariéry rozpočtování

Klimovský et al. (2022, s. 89) zmiňuje rozdělení bariér do dvou skupin. První skupina jsou **interní bariéry**. Ty souvisí s jednotlivými etapami celého procesu participativního rozpočtování, také s jeho pravidly a s nezájmem. Díky jejich povaze se zdůrazňuje fakt, že se u nich dá modifikace jednoduše realizovat, protože na jejich dosáhnutí je ne tak často dostačující přijmout nějakou legislativní, či administrativní úpravu.

Dalším typem bariér jsou **externí bariéry**. Ty nesouvisí primárně s nastavením a průběhem procesu participativního rozpočtování. Jsou tak převážně mimo dosah kontroly samosprávy, která se snaží o využití participativního rozpočtování. Klimovský et al. (2022, s. 90) tyto bariéry rozděluje do 3 skupin:

1) Politické bariéry

Mezi politické bariéry řadíme nedostatečnou politickou vůli, či nepoddajnost vůči inovacím. Další bariérou je změna vlády a její politické agendy, nebo procesní byrokracie a nepoddajnost vůči změnám.

2) Ekonomické bariéry

Pro ekonomické bariéry je typické nedostatek adekvátních finančních zdrojů, či jiné hospodářské faktory místního, regionálního, národního, či globálního charakteru.

3) Sociální bariéry

Zde řadíme korupci, lobbingsvé skupiny, či existenci zájmových skupin, které vystupují proti participativnímu rozpočtu. Další bariéra může být historie, či kultura.

3.10 Participativní rozpočet jako součást smart city

Participativní rozpočet označujeme jako jeden z prvků smart city, jelikož slouží ke zvýšení kvality života ve městě. Myšlenka chytrého města byla zaznamenána již v 90. letech minulého století, aktuálním tématem se stala však teprve nedávno. Myšlenka chytrého města je zaměřena využití špičkových technologií vedoucí ke zlepšení kvality městské infrastruktury. (Dameri, 2017, s. 115)

Chytré město je však souborem projektů, akcí a iniciativ, které jsou realizovány jak soukromými, tak především veřejnými subjekty. Díky tomu jsou iniciativy výsledkem spontánní volby aktérů v závislosti na jejich vlastních zájmech, ale také i na specifčnosti města. (Dameri a Rosenthal-Sabroux, 2014, s. 3 – 4)

Místní samosprávy ve snaze stát se „chytrými městy“ přijímají různé technologie, které právě slibují možnosti zvýšení účasti rozšíření postupu k veřejným projednáváním a připomínkám. Postupem času, jak se politiky a projekty chytrých měst šíří po celém světě, byly přijaty technologie chytrých měst v různých oblastech. Přijetí technologií doprovází řada iniciativ ze strany města. Tyto technologie jsou často brány jako příležitosti ke zvýšení efektivity a služeb poskytované městem. Jedná se např. o likvidaci odpadu, poskytování energií, či dopravu. Zároveň mají ušetřit veřejné finance, zvýšit konkurenceschopnost, podpořit hospodářský rozvoj, či snížit dopady na životní prostředí. (Levenda et al., 2020)

Zúčastněné strany využívají výhody, které plynou z inteligentního města: veřejné správy, jelikož díky tomu získávají souhlas k lepším veřejným službám, které jsou poskytovány občanům a dále k lepším podmínkám života ve městě. Dále firmy a podniky využívají výhod, že se mohou těšit inovativnějšího ekonomického prostředí a také atraktivnějšího města. Pro občany plynou výhody z lepšího životního prostředí, lepších ekonomických příležitostí, či lepších veřejných služeb. (Dameri, 2017, s. 4 – 5)

3.10.1 Model Smart City

Peris-Ortiz et al. (2017, s. 33 – 34) popisuje model smart city, který je založený na 6 funkcích:

- **chytrá ekonomika** – podnikatelský a inovativní duch produktivního města s flexibilním trhem práce, mezinárodní působností;
- **chytré bydlení** – investice do kulturních a vzdělávacích zařízení, optimální zdravotní a hygienické podmínky, kvalita bydlení;
- **chytré prostředí** – atraktivní přírodní prostředí, nízká úroveň znečištění, ochrana životního prostředí a trvale udržitelné hospodaření se zdroji a odpady.
- **chytrí lidé** – zlepšování dovednosti občanů, kladen důraz na vysokou hodnotu učení, citlivosti k sociální a etnickým rozdílům a podpora flexibility;
- **chytrá veřejná správa** – důraz na účast občanů na rozhodovacím procesu, který se týká zajišťování kvality veřejných služeb při podpoře transparentnosti státní správy;
- **chytrá mobilita** – město, které je dostupné fyzicky – lokálně, na národní úrovni, na mezinárodní úrovni, která dává infrastrukturu ICT volně k dispozici všem občanům.

4 METODICKÉ PROSTŘEDÍ NA PODPORU PARTICIPACE V ČR

Pro rozvoj participace je bezpochyby nejdůležitější znát a dodržovat již ověřené postupy. Existuje velké množství příruček a dokumentů, které podrobně popisují význam slova participace, praktické návody, role v procesu, kdo je klíčový jednotlivec a popř. výhody participativního rozpočtování.

4.1 Metodické uplatňování méně tradičních nástrojů participace ve veřejné správě

Jednou z nejnovějších metodik pro uplatňování participace je z roku 2023, vydanou Ministerstvem vnitra. Byl zpracován v rámci projektu „Implementační jednotka Strategického rámce rozvoje veřejné správy České republiky pro období 2014-2020“. (Sláma et al., 2023)

Dokument hned v úvodu vysvětluje, proč je participace občanů i stakeholderů nedílnou součástí principů otevřeného a demokratického státu. Jsou zde vymezeny 3 hlavní pilíře participace – informování, konzultace, zapojení. Metodika také zdůrazňuje, že rozhodnutí, jakou metodu participace občanů si zvolit, musí předejít několik kroků. Sláma et al. (2023, s. 4) se odkazuje na metodiku Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), nesoucí název *Guidelines for Citizen Participation Processes*. Ta uvádí, že zavedení metody participace je proces, který se skládá z následujících 10 kroků:

- 1) identifikování problému a možnost občanské participace;
- 2) definice očekávaných cílů a výsledků;
- 3) identifikování relevantních skupin, jež se mají včlenit a nábor účastníků;
- 4) výběr participační metody;
- 5) výběr náležitých digitálních nástrojů;
- 6) komunikace v procesu participace;
- 7) implementace procesu;
- 8) využití podnětu ze strany občanů a následné poskytnutí zpětné vazby;
- 9) evaluace procesu participace;
- 10) posílení kultury participace.

Sláma et al. (2023, s. 6) poukazuje na 8 netradičních metod, jak je možné zapojit občany do procesu participace. Tyto metody participace jsou právě inovativními postupy a přístupy, jež se dostávají nad rámec klasických forem zapojování občanů ve veřejných zapojovacích procesech. Usilují o větší angažovanost občanů v rozhodování. Metody se mohou využít k inspiraci různých úrovní veřejné správy během výběru nejuvhodnější metody participace. Každá metoda je podrobně popsána včetně pozitiv a negativ, jak je možné ji zrealizovat a je také uveden příklad dobré praxe spolu s kontakty na příslušnou osobu, jež by mohla poskytnout podrobnější informace. Tuto metodiku lze využít v mnoha oblastech i situacích, např. pro rozpočtové rozhodování, plánování městského rozvoje, řešení místních problémů, hodnocení kvality ve veřejných službách, či pro environmentální rozhodování.

4.2 Přehled o stavu veřejné správy: Česká republika: Česká republika na cestě k modernější a efektivnější veřejné správě

Další dokument, který se zabývá participací, je kniha zpracována organizací OECD v roce 2023. Zhodnocuje kapacitu veřejné správy a snaží se podporovat aktéry ve veřejné správě k posílení snahy o reformy ve veřejné správě. Vysvětluje prioritní oblasti vybraných reforem na místní i centrální úrovni soustředující se na participaci občanů, digitalizaci, či strategické řízení. Mimo jiné se dokument zabývá reakcí ČR na výzvy, jež jsou spjaté s pandemií covid-19. Kniha čítá celkem 7 kapitol, kdežto participaci se věnuje pouze jedna kapitola, a to ta první. Je zdůrazněno, že proces participace není lineárním procesem a je zde několik způsobů, jak je možné sledovat moc, která je dána účastníkům, aby měli možnost ovlivnit proces a mít podíl na výsledcích. V OECD (2023) představuje dva typy subjektů, které veřejná správa může zapojit do participativních mechanismů.

OECD (2023) zmiňuje významnost prostředí v souvislosti se spoluprací s občany. Musí být takové, aby byli občané schopni spolupracovat s veřejnými činiteli a aktivizovat se. Je potřeba respektovat právo jednotlivce, a to konkrétně svobodu shromažďování, svobodu projevu) a dále mít funkční mechanismus pro podání stížností, či zpřístupnění údajů a informací. Pro realizaci procesu participace je vytyčeno 10 kroků, které jsou podobné, jak uvádí Sláma et al. (2023, s. 4) v metodice vydanou Ministerstvem vnitra.

V čem se Sláma et al. (2023) a OECD (2023) odlišuje, tak jsou metody zapojování občanů. OECD (2023) kromě netradičních metod uvádí ještě také otevřená setkání a účasti na zasedání zastupitelstev, dále veřejné konzultace, občanský monitoring, či spolurozhodování ohledně rozpočtových priorit.

4.3 Metodika participace aneb jak zapojit občany do rozhodování

V metodice jsou podrobně rozebrána témata, nad kterými by se měli aktéři zamyslet před spuštěním participace. Jedná se o výhody participace, její přínosy i limity. Politickou podporu bere jako základ úspěchu. Je zde vysvětleno, jak je dobré zapojit veřejnost v určité fázi řešení daného problému. Samozřejmě je zde vysvětlený celý participativní proces, jeho fáze, průběžný monitoring a jeho hodnocení. Všechny kapitoly jsou doplněny praktickými radami. Na závěr dokumentu jsou popisovány příklady dobré praxe a podrobně rozebrány participační techniky. Autorem metodiky je kolektiv Haken et al. (2016).

4.4 Metodika tvorby participativního rozpočtu pro města v ČR

Tato metodika je velmi přehledná, srozumitelně napsaná a je doplněna spoustou doplňujících a vysvětlujících ilustrací. Jako předchozí metodika byla vydána Agorou CE, o. p. s. v roce 2016. Jedná se o první vydání. Metodika byla vydána také v rámci projektu na podporu obcí během zavádění participativního rozpočtu na území České republiky „Participativní rozpočtování – inovativní nástroj dialogu radnic s občany“. Ačkoli má celá metodika dohromady 47 stran, dokument je velmi přehledný a obsahuje všechny podstatné informace o participaci. Řada rozebíraných témat obsahuje osobní názory a připomínky důležitých osobností v rámci procesu. Jsou to např. úředníci, PR manažerka, koordinátorka participativního rozpočtu, či místostarostka. V přílohách je možné najít rozbor provozních nákladů pro realizaci participativního rozpočtu, ukázky naplánovaných aktivit k jednotlivým fázím participativního rozpočtu, vzorový formulář pro odevzdání návrhu pro rozpočet, či příklad dobré praxe. (Černý et al., 2016)

4.5 Metodika participativního plánování v městském prostoru

Tato metodika vznikla v roce 2021 na Ostravské univerzitě. Vznikla v rámci projektu „Komunitně založené participativní plánování v městském prostoru podpořeného Technologickou agenturou České republiky (TL02000071)“. Jako spoustu jiných metodik, i tato definuje participaci, její cíle, limity participace, výhody/nevýhody, či online participaci. Rozděluje participační techniky do dvou skupin – participativní techniky podle jejich cílů a techniky využívané v rámci participativního plánování. Všechny zmíněné pojmy jsou podrobně rozebrány. Mimo jiné je zde vyzdvížena i důležitost etiky v participativně orientovaném výzkumu. Existují 3 základní etická pravidla pro participativní výzkum. Jedná se o respekt k osobě, princip prospěšnosti a princip spravedlnosti. (Glumbíková et al., 2021)

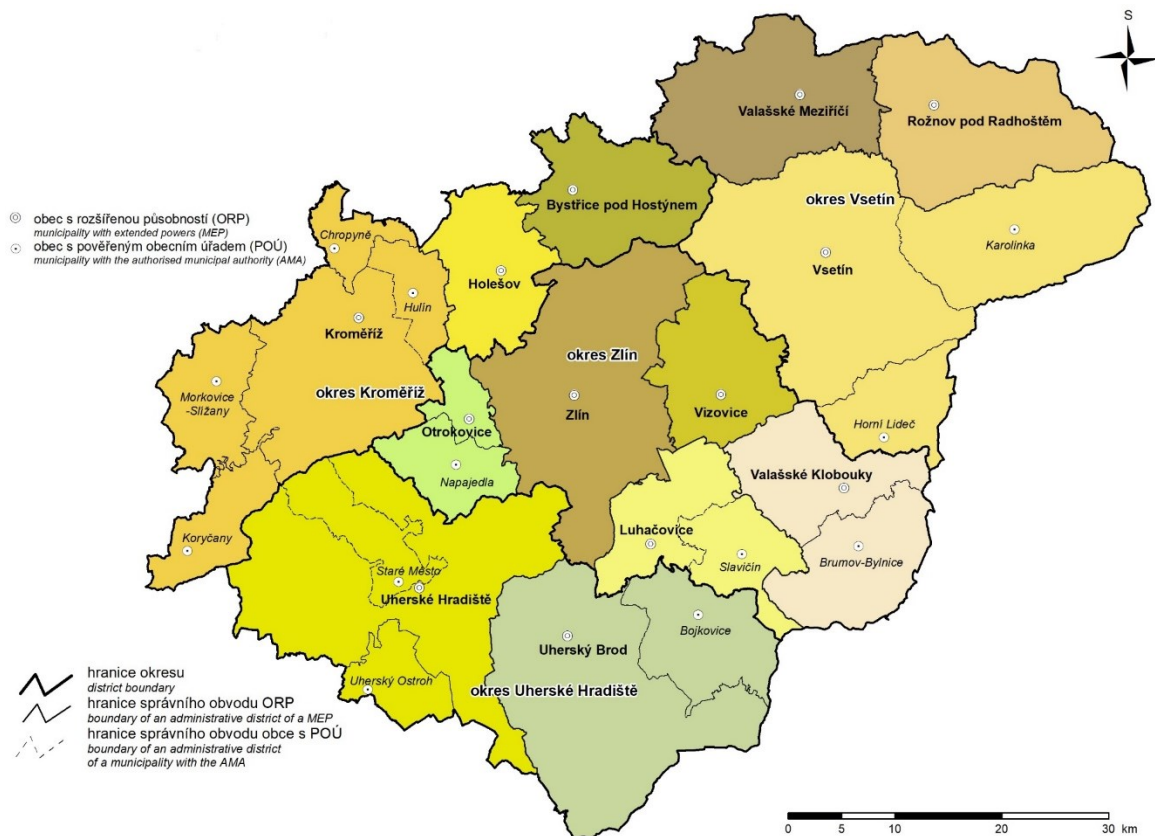
II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 ANALÝZA PARTICIPATIVNÍCH ROZPOČTŮ VE MĚSTECH NA ÚZEMÍ ZLÍNSKÉHO KRAJE

Jak bylo v teoretické části zmíněno, participativní rozpočet je určitá forma veřejné konzultace, při které obyvatelé rozhodují o tom, jakým způsobem se může utratit část veřejných prostředků z rozpočtu obce. Participativní rozpočet cílí na demokracii, sociální spravedlnost, efektivnost, transparentnost, vzdělání i komunitu. U participativního rozpočtu se předem rozhoduje o sumě financí, pravidelně se opakuje, funguje veřejné spolurozhodování a vyžaduje se nutná míra zodpovědnosti zúčastněných občanů.

Ke zhodnocení fungování participativních rozpočtů na území Zlínského kraje byla využita volně dostupná data, která byla také podpořena standardizovanými rozhovory s vybranými zástupci vedení města (např. starosta, či koordinátor participativního rozpočtu).

Podle nejnovějších údajů z ČSÚ pro Zlínský kraj zde k 30. 9. 2023 žilo 580 846 obyvatel. Zlínský kraj se skládá ze 4 okresů – Kroměříž, Uherské Hradiště, Vsetín, Zlín. K 31. 12. 2023 bylo evidováno 307 obcí, z toho 30 z nich se statutem města. (Český statistický úřad, ©2023)

Obrázek 3 Administrativní členění Zlínského kraje (upraveno podle ČSÚ, © 2023)

5.1 Participativní rozpočet ve městě Brumov-Bylnice

Město Brumov-Bylnice zahájilo v roce 2021. V procesu participativního rozpočtování má funkci organizátora, je nápomocné občanům během navrhování projektů, je odborným konzultantem, má na starosti organizaci hlasování, pomocí kterého jsou projekty vybrány, a především je garantem realizace vítězných projektů. (Participativní rozpočet, © 2024)

5.1.1 Participativní rozpočet roku 2021

Občané měli možnost podávat své návrhy do 5. 3. Maximální hranice rozpočtu pro jeden projekt byla stanovena na 200 000 Kč. (Zpravodaj města Brumov-Bylnice, 2021, s. 5)

Premiérový ročník participativního rozpočtu dopadl nad očekávání. Projekt byl vyhlášen v lednu. Během února přicházely velmi zajímavé návrhy. Týkaly se kulturního, či sportovního vyžití a zkrášlení, či úpravy veřejného prostranství. Dále přispěly k ochraně životního prostředí, či připomenutí některých momentů v historii. Ne všechny projekty splnily všechny předem stanovené podmínky pro realizaci. Celkem bylo zaznamenáno 25 návrhů, ze kterých se do celkového hlasování dostalo 19. Hlasování bylo zahájeno 10. března a ukončeno bylo 31. března, tedy necelý měsíc probíhalo hlasování. Každý občan měl k dispozici 2 kladné hlasy a jeden záporný. Podmínka byla, že každému projektu mohl udělit pouze jeden hlas. Hlasování se zúčastnilo celkem 1 695 osob. Dvě osoby využily možnost hlasovat prostřednictvím podatelny na Městském úřadu, ostatní respondenti hlasovali prostřednictvím ankety na platformě Mobilního rozhlasu. Ze statistik hlasování Mobilního rozhlasu vyplynulo, že hlasovalo 726 mužů (43 %) a 842 žen (50 %), zbylých 125 hlasujících (7 %) nevedlo pohlaví. Největší procento hlasujících bylo zastoupeno ve věkové kategorii 18 – 30 let. S přibývajícím věkem zájem o hlasování postupně klesá. Z rozpočtu města bylo vyčleněno pro participativní rozpočet celkem 500 000 Kč. Z výsledků vyplynulo, že k realizaci byly připuštěny kompletně dva projekty, třetí projekt pouze z části, a to tím způsobem, aby celkové náklady pro všechny tři projekty nepřesáhly stanoveného půl milionu korun. (Participativní rozpočet, © 2024)

Tabulka 4 Vítězné projekty participativního rozpočtu za rok 2021
Zdroj: upraveno podle Participativní rozpočet (© 2024)

Vítězné projekty	Výše nákladů (Kč)	Počet hlasů
Zpevněný povrch pro scooterpark	200 000	383
Kouzelná dřevěná cesta II.	186 900	360
Kouzelná dřevěná cesta I.	199 000	307
CELKEM	585 900	

Všechny projekty už v roce 2021 sloužily veřejnosti. (Salčák, 2021)

5.1.2 Participativní rozpočet roku 2022

Ve druhém ročníku byl navýšený maximální rozpočet pro jeden projekt na 250 000 Kč. Proces participativního rozpočtu byl zahájen už v průběhu prosince a ledna, kdy měli občané možnost posílat své návrhy na projekty. Projekty se opět týkaly oblastí sportu, kultury, historie, či bezpečnosti. V druhém ročníku bylo přijato celkem devět návrhů. Všechny návrhy byly postoupeny do hlasování. To bylo spuštěno 21. února a 11. března. Z rozpočtu bylo pro tento ročník vyčleněno 600 000 Kč. K realizaci byly připuštěny první tři projekty a čtvrtý v pořadí jen do takové míry, aby se plně využila alokovaná částka pro rozpočet. Čtvrtým projektem v pořadí je Sportovní plocha „Vlára“, Sidonie. Výše předběžných nákladů se vyšplhala na 250 000 Kč a získal celkem 110 hlasů. Rezerva pro participativní rozpočet zůstala ve výši 155 000 Kč. Všechny projekty byly podle plánu realizovány do konce roku. V rámci ankety měli občané možnost psát svoje připomínky a různé podněty k celému procesu participativního rozpočtování. Do hlasování se v tomto ročníku zapojilo celkem 484 respondentů. Ze statistik z Mobilního rozhlasu vyplývá, že hlasovalo 183 mužů (38 %) a 284 žen (59 %). Sedmnáct respondentů nezdalo své pohlaví. Největší podíl (40 %) v hlasování měli občané ve věku 31 – 45 let. Opět platilo, že jeden respondent měl k dispozici 2 kladné a jeden záporný. Město zavázalo dokončit všechny projekty. (Participativní rozpočet, © 2024)

Tabulka 5 Vítězné projekty participativního rozpočtu za rok 2022
Zdroj: upraveno podle Participativní rozpočet (© 2024)

Vítězné projekty	Výše nákladů (Kč)	Počet hlasů
Hřiště „Vlára“, Sidonie	250 000	165
Dřevěný Valašský Betlém	130 000	153
Odpočinková zóna na cyklostezce	65 000	112
CELKEM	445 000	

5.1.3 Participativní rozpočet roku 2023

Ve třetím ročníku participativního rozpočtu byl zaznamenán vyšší počet přihlášených projektů, dohromady 15 projektů. Po zhodnocení návrhů na projekty jich bylo 12 zhodnoceno jako realizovatelné. Sběr projektů probíhal v průběhu prosince a ledna. Hlasování, stejně jako minulý ročník, proběhlo pouze přes platformu Mobilní rozhlas. Stejně jako loňský ročník měli občané k dispozici i psaní svých připomínek k participativnímu rozpočtu. Do hlasování se zapojilo celkem 618 respondentů, 252 mužů (41 %) a 328 žen

(53 %). Zbýlých 38 respondentů (6 %) nevyplnilo pohlaví. Čtvrtinu všech hlasů zajistili občané ve věkové kategorii 35 – 44 let. Počet hlasujících byl vyšší než ve druhé ročníku participativního rozpočtu, ale zároveň menší než v prvním ročníku. Opět jako v předchozích ročnících měly převahu v hlasování ženy. (Město Brumov-Bylnice, © 2024)

Tabulka 6 Vítězné projekty participativního rozpočtu za rok 2023

Zdroj: upraveno podle Participativní rozpočet (© 2024)

Vítězné projekty	Výše nákladů (Kč)	Počet hlasů
Modernizace hřiště na Kypě – 2. etapa	200 000	166
Ochlazovací bazének u veřejné sauny (krytý bazén města)	180 000	124
Doplnění dřevěného Valašského Betlému	189 000	124
CELKEM	569 000	

5.1.4 Participativní rozpočet roku 2024

I v roce 2024 město pokračuje v participativním rozpočtování. Občané mohou pro svůj projekt získat 250 000 Kč. Termín uzávěrky padl na 19. února 2024. Pravidla hovoří, že podané projekty musí být realizovatelné na majetku města, musí být veřejně prospěšné a nesmí být určeny ke zhodnocení majetku žádné příspěvkové organizace města. Samotný návrh musí být na předepsané formuláři, včetně rozpočtu. Navrhovatel smí být fyzická osoba, která dosáhla 18 let a má trvalý pobyt ve městě Brumov-Bylnice. Návrhy, které byly v předchozím roce zařazeny mezi vítězné projekty, mohou být znovu podány. Návrhy se mohly podávat na Městském úřadě, datovou schránkou, či emailem. Pořadí jednotlivých projektů bude určeno hlasováním prostřednictvím Mobilního rozhlasu od 28. března do 21. dubna 2024. Hlasující bude mít k dispozici 2 kladné hlasy a 1 záporný. Jednomu projektu smí udělit maximálně 1 hlas. Za vítězné projekty budou označeny ty, jež po odečtení záporných hlasů od kladných získají nejvyšší počet hlasů. Projekty budou poté dle svého pořadí zařazeny na seznam vítězných projektů až do vyčerpání částky na příslušný rok. Celková alokace pro rok 2024 byla stanovena na 600 000 Kč. (Participativní rozpočet, © 2024)

5.2 Participativní rozpočet ve městě Kroměříž

Město Kroměříž začalo s participativním rozpočtem v roce 2023. Celý projekt je pod názvem „Vaše Kroměříž“. Pro nápady svých občanů, jak originálně zlepšit a zvýšit kvalitu života ve městě byly vyčleněny z rozpočtu 2 miliony korun. Jsou určené pro projekty, které vedou k úpravě veřejných prostor, úprava zeleně, či zřízení volnočasových areálů.

Samotnými projekty mohou být např. mobiliáře, naučné stezky, hřiště, stojany pro kola, odpočívadla, venkovní trampolíny, pítka, autobusové zastávky, komunitní zahrada, smyslová a terapeutická zahrada, ekocentrum, či instalace herních prvků. Co však navrhnout nelze je oprava komunikací a chodníků a projekty, ke kterým by byla potřeba změna územního plánu. Návrh jednoho projektu nesměl přesáhnout 500 000 Kč, zároveň nesmí být nižší než 50 000 Kč. (Vaše Kroměříž, 2024)

Tabulka 7 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2023
Zdroj: upraveno podle Vaše Kroměříž (2024)

1. 6. – 31. 7. 2023	Příjem návrhů.
1. 8. – 30. 9. 2023	Kontrola formální a obsahové správnosti.
1. 10. – 31. 10. 2023	Prezentace postupujících návrhů.
1. 10. – 30. 11. 2023	Hlasování, vyhlášení výsledků.
1. 12. – 31. 12. 2023	Schválení Radou města.
Leden – prosinec 2024	Realizace.

Informování o participativním rozpočtu probíhalo všemi dostupnými komunikačními nástroji (Kroměřížský zpravodaj, Facebook, Instagram, webové stránky). Řídící a zároveň kontaktním odborem participativního rozpočtu je Odbor investic Města Kroměříže. Kontaktní osobou pro všechny předkladatele návrhů je koordinátorka. V její kompetenci je sběr, vyhodnocení i kontrola formální správnosti návrhů. Zajišťuje stanovisko vybraných odborných útvarů úřadu k podaným návrhům. Zároveň má také na starosti koordinaci seznamování veřejnosti s návrhy, které postoupily do hlasování, zajišťuje průběh hlasování a spolupracuje s danými odbory Městského úřadu Kroměříž. (Vaše Kroměříž, 2024)

Návrh mohl podat občas starší 18 let, jenž má k městu vztah. Není podmínkou trvalé bydliště. Občan smí podat maximálně 3 návrhy. Jejich realizace možná pouze na území města, či místních částí a na pozemcích, které město vlastní. Samozřejmě výstupy projektů musí být využitelné a přístupné široké veřejnosti. Samotný návrh bylo možné podat na předepsaném formuláři. Formulář bylo nutné odevzdat na Městský úřad na podatelnu, nebo jej poslat poštou s označením „Vaše Kroměříž“, či prostřednictvím online formuláře dostupného na webu. Návrhy byly následně vyhodnoceny odbornými zaměstnanci města a rozděleny do 3 kategorií: „realizovatelné v podobě předloženého návrhu“, „realizovatelné v případě dílčích úprav“ a „neralizovatelné ani v případě dílčích úprav“. Prezentace návrhů byla v režii navrhovatele. Projekt, který splňoval povinné náležitosti a jeho realizace je možná, musel být navrhovatelem prezentován. Zde také proběhlo první kolo hlasování. Druhé kolo proběhlo elektronicky přes platformu Mobilní rozhlas. V rámci hlasování byla

možnost rozdělit celkem tři body – 2 kladné a 1 záporný. Jednomu projektu bylo možné udělit i dva kladné hlasy. Výsledky hlasování jsou zveřejněny na webu města, na sociálních sítích a také v Kroměřížském zpravodaji. Vítězné projekty byly předány ke schválení Radě a Zastupitelstvu města. Realizaci návrhů proběhne v roce 2024. Zajišťovat ji bude odbor investic, případně ve spolupráci i s odborem služeb. (Vaše Kroměříž, 2024)

Tabulka 8 Pořadí projektů ve veřejném hlasování za rok 2023
Zdroj: vlastní zpracování podle Vaše Kroměříž (2024)

Projekty	Počet hlasů
Psí park	1 314
Revitalizace Těšnovic	211
Víceúčelový altán na Hanáckém náměstí	– 102

Hlasování se zúčastnilo celkem 970 respondentů. Hlasy se rozdělovaly celkem mezi tři projekty. V hlasování jednoznačně zvítězil projekt Psí park. Jde o oplocené místo, kde mohou pejsci volně pobíhat. V parku se bude nacházet také pergola s lavičkou, psí pisoár, pumpa s pítkem a herní prvky pro pejsky. Druhý projekt má za cíl vylepšení zázemí výletišť Žlíbek. Zde se pořádají různé společenské a kulturní akce. Kvůli svému nevyhovujícímu stavu budou pořízeny nové unimo buněk. (Kroměřížský zpravodaj, 2024, s. 7)

5.3 Participativní rozpočet ve městě Otrokovice

5.3.1 Participativní rozpočet roku 2021

První ročník participativního rozpočtu se datuje v roce 2021 nazván jako „POHNI městem“. Rada města tento projekt schválila, aby tak dala svým obyvatelům možnost podat návrhy k tomu, co by bylo možné vybudovat, či vylepšit. Cíl projektu je motivace obyvatel, aby se zabývali myšlenkou, jakým způsobem je možné zvýšit kvalitu života v jejich městě, dále jak ozvláštnit veřejný prostor, či spoluvytvořit budoucí vzhled města. Obvyklá podmínka, že se všechny návrhy musely týkat pozemků, či prostranství, které jsou ve vlastnictví města. Dále je nutné, aby měly investiční charakter. Realizace návrhu má trvat maximálně jeden kalendářní rok a zároveň se nesměl realizovat v rámci výdělečné, či podnikatelské činnosti navrhovatele a ani nesmělo jít o umělecké dílo. Návrh je nutné podat prostřednictvím předepsaného formuláře. Bylo možné podat návrh jak v listinné podobě (u koordinátorky projektu na Městském úřadě Otrokovice), tak elektronicky (na webu města). Po skončení termínu pro podání návrhů odborná pracovní skupina přijaté

návrhy posoudila a vyjádřila se také komise pro místní část. Posouzené návrhy, které jsou realizovatelné, byly následně zařazeny do hlasování. Vítězné návrhy Rada města schválila k realizaci. Pro tento ročník byla vyčleněna částka 2 miliony korun. Město má zřízeny 4 komise pro místní části (Kvítkovice a Letiště, Střed a Újezdy, Trávníky a Přednádraží, Bahňák). Pro každou místní část se měly realizovat návrhy v maximální hodnotě 500 tis. Kč. (Otrokovice - POHNI městem, © 2024)

Tabulka 9 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2021
Zdroj: upraveno podle Projekt „POHNI městem“, 2021

Duben – květen 2021	Komunikační kampaň, která se vztahuje k představování projektů a podávání návrhů
Duben – květen 2021	Podávání projektů navrhovateli.
Duben – červenec 2021	Kontrola formálních náležitostí návrhů; posuzování, zda jsou realizovatelné; konzultace potřebných úprav návrhů; projednání návrhů v komisích pro místní části.
Srpen – září 2021	Veřejné hlasování o návrzích, které byly určeny jako realizovatelné.
Říjen 2021	Rada města schválí návrhy k realizaci.
Říjen 2021	Zveřejnění schválených návrhů k realizaci.
Rok 2022	Realizace schválených návrhů.

Do prvního ročníku bylo přijato celkem 19 návrhů. Do hlasování však postoupilo 12 z nich, ostatní návrhy nesplnily stanovené požadavky. Hlasování bylo možné prostřednictvím hlasovacího lístku, který byl součástí Otrokovických novin, či prostřednictvím webových stránek. Dohromady všechny projekty získaly 1 483 hlasů. Projekty se vešly do limitu půl milionu korun a zůstala i rezerva 415 000 Kč, která právě má pokrýt náklady vzniklé v důsledku zvyšování cen energií a materiálů. Realizace projektů byla naplánována na rok 2022. (Otrokovické noviny, 2021, s. 12)

Tabulka 10 Vítězné projekty participativního rozpočtu za rok 2021
Zdroj: upraveno podle Participativní rozpočet 2021 (© 2024)

Vítězné projekty	Výše nákladů (Kč)
Opičí dráha nejen pro dospělé	350 000
Výstavba veřejného osvětlení – Bařinky	470 000
Revitalizace zahrady pro mateřskou školku Pastelka a veřejnost	485 000
Workoutové hřiště	280 000
CELKEM	1 585 000
REZERVA	415 000

5.3.2 Participativní rozpočet roku 2022

Tabulka 11 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2022
Zdroj: upraveno podle Projekt „POHNI městem“, 2022

Duben – květen 2022	Komunikační kampaň, která se vztahuje k představování projektů a podávání návrhů.
Duben – květen 2022	Podávání projektů navrhovateli.
Duben – červenec 2022	Kontrola formálních náležitostí návrhů; posuzování, zda jsou realizovatelné; konzultace potřebných úprav návrhů; projednání návrhů v komisích pro místní části.
Srpen – září 2022	Veřejné hlasování o návrzích, které byly určeny jako realizovatelné.
Říjen 2022	Rada města schválí návrhy k realizaci.
Říjen 2022	Zveřejnění schválených návrhů k realizaci.
Rok 2023	Realizace schválených návrhů.

V roce 2022 už byly dokončeny projekty z minulého ročníku participativního rozpočtu. Do druhého ročníku bylo přihláшено 12 projektů a platily stejné podmínky jako v minulém ročníku. Pouze 9 z nich splnilo náležitosti a byly zařazeny do hlasování. V hlasování bylo zaznamenáno celkem 1 757 hlasů. (Otrokovické noviny, 2022, s. 3)

Tabulka 12 Vítězné projekty participativního rozpočtu za rok 2022
Zdroj: upraveno podle Participativní rozpočet 2022 (© 2024)

Vítězné projekty	Výše nákladů (Kč)
Psí hřiště Trávníky	480 000
Cyklomyčky u cyklostezek	400 000
Doplnění parkovacích míst u Domu s pečovatelskou službou Kvítkovice	450 000
Chytrý lavičky na náměstí 3. května	495 000
CELKEM	1 825 000
REZERVA	175 000

5.3.3 Participativní rozpočet roku 2023

Pro rok 2023 je na webu města k nalezení dokument *Projekt „POHNI městem“* schválený Radou města Otrokovice ze dne 22. 03. 2023. Ten kompletně popisuje projekt participativního rozpočtování pro rok 2023. Vysvětluje smysl a cíl projektu, kdy obyvatelům má projekt dát možnost občanům, aby rozhodovali o použití části z veřejných finančních prostředků, které jsou určeny ke zlepšení prostředí města. Definuje také účastníky projektu:

- Navrhovatel – fyzická osoba starší 18 let, která žije, pracuje, či studuje ve městě. Navrhovatel podá návrh na využití prostředků, spolupracuje s městem Otrokovice

na konečné podobě jeho návrhu, a pokud má zájem, může svůj návrh veřejně prezentovat. Po přijetí návrhu navrhovatel spolupracuje i během realizace.

- Pracovní skupina – jedná se o starostou ustanovenou skupinu složenou ze zaměstnanců města i členů zastupitelstva. V čele skupiny stojí koordinátor projektu. Tato skupina posoudí realizovatelnost návrhů, konzultuje s navrhovatelem úpravy projektů, zpracovává skutečný rozpočet pro realizaci, má na starosti plánování veřejných setkání, či organizuje hlasování o návrzích.
- Koordinátor projektu – stojí v čele pracovní skupiny a koordinuje její práci. Dále komunikuje s navrhovatelem, zajišťuje odborná stanoviska všech vedoucích odborů MÚ, či dále zpracovává potřebné materiály k projektu Radě města.
- Komise pro místní části – jedná se o iniciativní orgány Rady města zabývající se investiční činností a správou majetku města s veřejnou zelení, či místními komunikacemi jen pro místní část, pro kterou je zřízena. Komise dále posuzují a v případě nutnosti připomínkují návrhy, jež se týkají příslušné místní části. Tyto komise jsou zřízeny pro následující místní části:
 - Bahňák;
 - Střed a Újezdy,
 - Trávníky a Přednádraží;
 - Kvítkovice a Letiště.
- Hlasující – fyzická osoba starší 15 let hlasující o realizaci předložených návrhů.
- Rada města Otrokovice – orgán schvalující realizaci návrhů z veřejného hlasování, jež pracovní skupina zhodnotila jako realizovatelné. Rada města respektuje výsledky hlasování s výhradou těch návrhů, kde by realizace znamenala nějaké porušení právních předpisů. (Projekt „POHNI městem“, 2023)

Tabulka 13 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2023

Zdroj: upraveno podle Projekt „POHNI městem“, 2023

Duben – květen 2023	Komunikační kampaň, která se vztahuje k představování projektů a podávání návrhů
Duben – květen 2023	Podávání projektů navrhovatelům.
Duben – červenec 2023	Kontrola formálních náležitostí návrhů; posuzování, zda jsou realizovatelné; konzultace potřebných úprav návrhů; projednání návrhů v komisích pro místní části.

Srpen – září 2023	Veřejné hlasování o návrzích, které byly určeny jako realizovatelné.
Říjen 2023	Rada města schválí návrhy k realizaci.
Říjen 2023	Zveřejnění schválených návrhů k realizaci.
Rok 2024	Realizace schválených návrhů.

Ve třetím ročníku už se mírně změnila pravidla. Byla opět alokována částka 2 mil Kč, ale s tím, že jeden projekt může mít maximální rozpočet 1 mil. Kč. Sešlo se celkem 14 projektů, jež splnily podmínky a byly přijaty do veřejného hlasování. Během září proběhlo hlasování, ve kterém zvítězily 2 projekty. (POHNI městem, © 2024)

Zároveň byly v tomto ročníku zrealizovány všechny vítězné projekty z roku 2022.

Tabulka 14 Vítězné projekty participativního rozpočtu za rok 2023

Zdroj: upraveno podle Participativní rozpočet 2023 (© 2024)

Vítězné projekty	Výše nákladů (Kč)
Řešení asfaltového hřiště v lokalitě Horní střed	935 000
Relaxzóna u Centra volného času na Baťově	461 300
CELKEM	1 396 300
REZERVA	603 700

5.4 Participativní rozpočet ve městě Slavičín

5.4.1 Participativní rozpočet roku 2021

Město Slavičín zahájilo participativní rozpočet v roce 2021. Projekt byl nazvaný jako „Zlepšujeme Slavičín“. Obyvatele města měli možnost přihlásit svůj projekt, jehož rozpočet je rozmezí od 5 000 Kč do 60 000 Kč. Alokace pro první ročník participativního rozpočtu se vyšplhala do výše 200 000 Kč. Pro přihlašování nápadů byl zřízen samostatný web. (Strategie Chytrý Slavičín, 2022)

Tabulka 15 Podpořené projekty participativního rozpočtu za rok 2021

Zdroj: upraveno podle Zlepšujeme Slavičín (© 2022)

Projekt	Částka (Kč)
Revitalizace zeleně a tábořiště u Charity Slavičín	60 000
První květinový most ve Slavičíně	10 290
Veřejný ovocný sad Nevšová	56 000
Trailly Slavičín	56 000
Částečná rekonstrukce antukových kurtů v zámeckém parku	56 000
Vyhledka sv. Kryštofa	60 000

5.4.2 Participativní rozpočet roku 2022

V roce 2022 se projekt participativního rozpočtu znovu opakoval a tentokrát na něj město vyčlenilo 380 000 Kč., což byla nejvyšší alokace za všechny 4 roky. Podmínky byly podobné jako loňský rok. Návrh předloží občan, či spolek vykonávající svou funkci na území města, nebo na některé z místních částí. Je nutné, aby předložené projekty byly veřejně prospěšné a také, aby přispěly svou funkcí ke kvalitnějšímu životu občanů Slavičina. Upřednostňovány budou projekty s podílem dobrovolnické práce. Co je nového oproti minulému ročníku, žádost musí obsahovat podpisy ještě dalších 5 osob, jež souhlasí s navrhovaným projektem. Opět zůstává stejný limit pro jeden projekt, a to v rozmezí od 5 000 do 60 000 Kč. (Zlepšujeme Slavičín pokračuje i letos, © 2024)

Tabulka 16 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2022
Zdroj: upraveno podle Zlepšujeme Slavičín pokračuje i letos (© 2024)

1. 3. – 17. 4.	Příjem návrhů a jejich konzultace.
18. 4. – 1. 5.	Formální a věcné posuzování projektů.
2. 5. – 31. 5.	Hlasování o navržených projektech.
Začátek června	Vyhlášení výsledků, zahájení příprav realizace vítězných projektů.
20. 6. – 31. 12.	Realizace vítězných projektů.

Do druhého ročníku participativního rozpočtu se celkem přihlásilo 7 projektů. Všechny projekty podle vedení města byly různorodé, ale všechny velmi dobré. Vedení také ocenilo, že si občané chtějí vybudovat zázemí pro své aktivity (např. oprava církevních památek, či vybudování některých sportovišť). Členové Armyparku chtěli opravit betonové oplocení areálu. Slavex Trails požadovali vybudování základny pro bikery (60 000 Kč). Dále Klub přátel historie Slavičína se rozhodl zpřístupnit vybraná místa nad městem, a to morový hřbitov a studánku Bučkova jama. U slavičinského gymnázia vznikla památná lavička Jana Pivečky. Dále vznikla přírodní zahrada u ZŠ Malé Pole, či byla opravena socha Panny Marie nad sídlištěm Malé Pole. (Zlepšujeme Slavičín vstupuje do dalšího ročníku, přihlášeno je sedm projektů, © 2024)

Tabulka 17 Podpořené projekty participativního rozpočtu za rok 2022
Zdroj: upraveno podle Zlepšujeme Slavičín (© 2022)

Projekt	Částka (Kč)
Obnova oplocení kolem areálu Armyparku Slavičín	60 000
Kaple Panny Marie Sedmibolestné	14 500
Poznáváme historii a krásy Slavičína	32 450
Instalace sochy Panny Marie	50 000
Přírodní zahrada při ZŠ Malé Pole	49 000
Lavička Jana Pivečky	60 000

5.4.3 Participativní rozpočet roku 2023

Ve třetím ročníku participativního rozpočtu bylo alokováno celkem 200 000 Kč z městského rozpočtu. Rozmezí finančního příspěvku je opět od 5 000 do 60 000 Kč. (Slavičínský zpravodaj, 2023, s. 5)

Tabulka 18 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2023
Zdroj: upraveno podle Slavičínského zpravodaje, 2023, s. 5

10. 3. – 26. 4.	Příjem návrhů a jejich konzultace.
27. 4. – 2. 5.	Formální a věcné posuzování projektů.
3. 5. – 31. 5.	Hlasování o navržených projektech.
Začátek června	Vyhlášení výsledků, zahájení příprav realizace vítězných projektů.
Polovina června	Realizace vítězných projektů.

Za rok bylo podpořeno 5 projektů. Prvním projektem byla „*Přírodní učebna*“ Základní školy Vlára, která bude sloužit dětem k výuce venku. Další projekt „*Poznáváme Slavičín*“ vznikl na popud pedagogů základní školy. Účel projektu je v tom, že dětem pomůže získat větší přehled o městě i jeho místních částech. Dalším projektem určený dětem je „*Domek na stromě*“. Po městě také přibýlo několik skauty vyrobených krmítek v rámci projektu „*Příroda Slavičína – spojila nás dohromady*“. Poslední projekt nesl název „*Jan Pivečka – myšlenky, které za to stojí si připomínat*“. (Slavičínský zpravodaj, 2024, s. 3)

5.4.4 Participativní rozpočet roku 2024

Participativní rozpočet pokračuje i v roce 2024. Pro tento ročník radnice vyčlenila 200 000 Kč. Minimální výše hodnoty realizovaného projektu je 5 000 Kč., maximální 60 000 Kč. Předkladatelem návrhu smí být fyzická osoba starší 18 let, či právnická osoba (např. spolek), jenž má sídlo ve Slavičíně, Nevšové, Hrádku na Vlárské dráze, či Divnicích. Samotný návrh musí zaměřený na úpravu veřejného prostoru a má přispět ke zkvalitnění života občanů města. Může se jednat např. o mobiliář – pro volnočasové, sportovní, či kulturní využití, dále dopravní infrastrukturu, výsadbu květin, opravu stávajícího majetku, nebo vytvořená sochy. Město dbá také na to, aby se realizace projektů účastnili i sami navrhovatelé, či dobrovolníci, např. při navrhování realizace projektu. Návrh lze podat jak elektronicky, tak písemně. Elektronický návrh lze vyplnit na investičním portálu města. Písemný návrh s přílohami je nutné zaslat na předepsaném formuláři, který je dostupný na webu města, na adresu Městského úřadu Slavičín. Na obálce musí být napsané „*Zlepšujeme Slavičín*“. Následně bude následovat hodnocení odborné komise. Soustředit se bude na splnění všech kritérií a realizovatelnost projektu. Posuzován

bude celkový přínos obyvatelům, inovativnost, zapojení komunity, technické řešení a časová náročnost realizace. Návrhy, které budou odpovídat všem podmínkám, budou následně zveřejněny na webových stránkách participativního rozpočtu, mobilního rozpočtu a také v rámci jiných médií města. Pokud dojde ke schválení velkého množství projektů, bude následovat hlasování veřejnosti. Hlasování bude probíhat prostřednictvím Mobilního Rozhlasu. Začátkem května proběhne vyhlášení výsledků čtvrtého ročníku participativního rozpočtu. S žadateli vítězných projektů bude následně sepsána smlouva. Ta také určí, jakým způsobem je možné projekt financovat. Zhruba od poloviny května nastane prostor pro realizaci podle jejich povahy. Realizace bude možná buď vlastními silami, či ve spolupráci s městem i s jeho organizačními složkami. Další podmínky blíže specifikují nutnou proveditelnost projektu, který nesmí být v rozporu se zákony, či územním plánem. Jeho realizace musí být hotová do konce roku 2024. Předkladatel projektu smí navrhnout jen jeden projekt. Nutnou podmínkou je obeznámení dalších minimálně 5 osob s projektem. Svým podpisem tyto osoby vyjádří souhlas s realizací daného projektu. (Zlepšujeme Slavičín, © 2022)

Při podávání návrhu v elektronické podobě na portálu „Zlepšujeme Slavičín“ musí navrhovatel vyplnit své identifikační údaje (FO – jméno a příjmení, datum narození, adresu bydliště, telefon; PO – název, sídlo, kontakt na pověřenou osobu). Následně vyplní název projektu, odůvodnění (čí bude návrh přínosný), popis projektu (návrh, aktivity, způsob realizace, zapojení komunity, objem dobrovolnické práce), místo realizace, celkovou částku projektu a položkový rozpočet. Součástí žádosti mohou být i přílohy v podobě fotografií, nákrešů, vizualizací, map. Nutnou podmínkou je již zmíněný souhlas 5 osob s daným návrhem. (Zlepšujeme Slavičín, © 2022)

Tabulka 19 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2024

Zdroj: upraveno podle Zlepšujeme Slavičín (© 2022)

1. 2. – 31. 3.	Příjem návrhů a jejich konzultace.
1. 4. – 14. 4.	Formální a věcné posuzování projektů.
15. 4. – 15. 5.	Hlasování o navržených projektech.
Květen	Vyhlášení výsledků, zahájení příprav realizace vítězných projektů.
2. polovina května	Realizace vítězných projektů.

5.5 Participativní rozpočet ve městě Valašské Meziříčí

Město Valašské Meziříčí se také rozhodlo zapojit mezi města, která využívají participativní rozpočet. První ročník byl zahájen 2021 s názvem „Náš VALMEZ“.

5.5.1 Participativní rozpočet roku 2021

Pro tento rozpočet bylo vyčleněno 2 000 000 Kč s podmínkou, že rozpočet jednoho projektu se vyšplhá nejvýše na částku 500 000 Kč. Cílem města bylo vtáhnout občany do dění a nabídnout jim možnost. Starosta uvedl, že město mělo za cíl zahájit participativní rozpočet už dříve, ale kvůli pandemii to nebylo možné. (Náš VALMEZ 2021, 2024)

Tabulka 20 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2021
Zdroj: upraveno podle Zpravodaje Valašského Meziříčí, 2021, s. 8

1. 3. – 31. 5.	Příjem návrhů a jejich konzultace.
1. 6. – 31. 8.	Kontrola realizovatelnosti návrhů.
13. 9. – 31. 10.	Hlasování o navržených projektech.
1. 11.	Vyhlášení výsledků.
1. 1. 2022 – 30. 6. 2023	Realizace vítězných projektů.

Základní podmínky byly podobné jako u jiných participativních rozpočtů. Předkladatelem může být fyzická osoba starší 15 let, či právnická osoba, jež má sídlo ve Valašském Meziříčí. U tohoto participativního rozpočtu je možnost, že návrhovač může podat i více návrhů. Samozřejmě ručí za správné kontaktní a věcné údaje. Návrh projektu musí řešit úpravu veřejného prostoru. Jeho realizovatelnost je maximálně do 18 měsíců. Opět podmínka proveditelnosti a nesmí být v rozporu se zákony, ani s územním plánem. Návrh bylo možné podat jak elektronicky na webových stránkách rozpočtu, či písemný návrh zaslat na adresu Městského úřadu, nebo v Turistickém informačním centru. Na obálku bylo nutné napsat „Náš VALMEZ“. Následně pracovní skupina vyhodnotí návrhy, zda byla splněna všechny kritéria i technické řešení, časovou náročnost realizace, majetkové vztahy, či finanční náročnost. Následně proběhlo hlasování. To probíhá elektronicky na webových stránkách participativního rozpočtu www.nasvalmez.cz. Hlasovat lze ve stanoveném termínu. Hlasovat může fyzická osoba starší 15 let, každý hlasující má k dispozici tři kladné a jeden záporný hlas, hlasování je tajné. Po ukončení hlasování jsou projekty seřazeny dle počtu dosažených hlasů a probíhá hodnocení splnění podmínek. Od roku 2022 následovala realizace. Odpovědnost za ni přebralo město Valašské Meziříčí. (Zpravodaj Valašského Meziříčí, 2021, s. 8)

Do prvního ročníku participativního rozpočtu bylo přihlášeno celkem 34 návrhů. Po pečlivém přezkoumání odbornou komisí stanoveným kritériím vyhovovalo pouze 15 projektů, které postoupily do hlasování. Radnice však přiznala, že některé ostatní projekty, které nepostoupily do hlasování, bude řešit v rámci jiných investic. Zbytek projektů mohli jejich autoři po opravě přihlásit do dalšího ročníku. (Zpravodaj Valašského Meziříčí, 2021, s. 9). Do hlasování se celkem zapojilo 2 340 obyvatel. (Náš VALMEZ 2021, 2024)

Tabulka 21 Projekty určené k realizaci za rok 2021
Zdroj: vlastní zpracování podle Zpravodaje Valašského Meziříčí, 2021, s. 6

Vítězné projekty	Výše nákladů (Kč)	Počet hlasů
Vrtulí kuličkodráhy	458 500	1 557
Nejen taneční parket	471 400	856
Rozšíření DiscGolfParku Kasárna	217 558	732
Rozšíření dětského hřiště v Podlesí	498 000	441
Zpřístupnění lokality Obora	250 000	365

5.5.2 Participativní rozpočet roku 2022

Do druhého ročníku participativního rozpočtu opět s názvem „Náš VALMEZ“. Celková alokace byla jako v předchozím ročníku 2 000 000 Kč. Také zde zůstala podmínka maximální výše rozpočtu, a to 500 000 Kč. Do participativního rozpočtu bylo přihlášeno celkem 16 projektů. Vymezeným pravidlům vyhovělo pouze 7 z nich. K realizaci byly připuštěny první 4 projekty, které byly vybrány obyvateli města. Hlasování se celkem zúčastnilo 1 341 respondentů a dohromady bylo celkem uděleno 3 916 hlasů. (Zpravodaj Valašského Meziříčí, 2022)

Tabulka 22 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2022
Zdroj: upraveno podle Zpravodaje Valašského Meziříčí 2022

1. 4. – 30. 6.	Příjem návrhů a jejich konzultace.
1. 7. – 29. 9.	Kontrola realizovatelnosti návrhů.
30. 9. – 31. 10.	Hlasování o navržených projektech.
1. 11.	Vyhlášení výsledků.
1. 1. 2023 – 30. 6. 2024	Realizace vítězných projektů.

Tabulka 23 Projekty určené k realizaci za rok 2022
Zdroj: vlastní zpracování podle Zpravodaje Valašského Meziříčí, 2022, s. 6

Vítězné projekty	Výše nákladů (Kč)	Počet hlasů
Workoutové hřiště u Domečku	489 685	1 088
Valmezské piknikoviště	490 000	870
Revitalizace zeleně – kulturní dům Hrachovec	500 000	368
Vstupní brána do školy ZŠ Vyhlídka	457 535	341

5.5.3 Participativní rozpočet roku 2023

Ve třetím ročníku participativního rozpočtu se alokace, ani maximální výše hodnoty jednoho projektu neměnily. Obyvatelé přihlásili celkem 11 projektů, pravidlům vyhovělo pouze šest. K realizaci byly připuštěny dohromady 4 z nich. Do hlasování se zapojilo celkem 1 183 občanů. Tento ročník byl z pohledu počtu jak přihlášených projektů, tak z pohledu zúčastněných obyvatel nejslabší. (Zpravodaj Valašské Meziříčí, 2023)

Tabulka 24 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2023
Zdroj: vlastní zpracování podle Náš VALMEZ 2023 (2024)

1. 4. – 30. 6.	Příjem návrhů a jejich konzultace.
1. 7. – 30. 9.	Kontrola realizovatelnosti návrhů.
2. 10. – 2. 11.	Hlasování o navržených projektech.
3. 11.	Vyhlášení výsledků.
1. 1. 2024 – 30. 6. 2025	Realizace vítězných projektů.

Tabulka 25 Projekty určené k realizaci za rok 2023
Zdroj: vlastní zpracování podle Zpravodaje Valašské Meziříčí, 2023, s. 7

Vítězné projekty	Počet hlasů
PUMP & RAMP – Rozšíření sportoviště na ulici Vrbenská	1 251
Zatraktivnění areálu fotbalového hřiště SK Hrachovec	426
Blíž k vodě – piknikoviště II	381
Parkourové hřiště v areálu SVČ Domeček	279

5.6 Participativní rozpočet ve městě Vsetín

Město Vsetín je dlouhodobě zapojený do programu Zdravé město i místní Agendy 21, jež zavádí do praxe trvale udržitelného rozvoje. Cíl je zapojení organizací a obyvatel do zvyšování kvality života ve městě. Jedna z variant je právě využívání participativního rozpočtu. Vedení radnice vyhlásilo anketu před termínem podávání projektů o výběru názvu participativního rozpočtu. Vítězem se stal název „Vsetín podle nás“. (Participativní rozpočet „Vsetín podle nás“: Podávejte návrhy na využití milionu korun, 2020)

5.6.1 Participativní rozpočet roku 2020

První participativní rozpočet ve městě Vsetín byl spuštěný v roce 2020. Od počátku června do konce července mohli občané podávat své návrhy na projekty. Limitní částka rozpočtu se vyšplhala na 1 milion korun, zároveň se jedná o částku, která byla pro ročník alokována. Návrh mohli podávat občané starší 15 let. Navržené projekty měly být zaměřeny na zvelebení, nebo úpravu veřejného prostranství ke sportovní, či volnočasové využití. Životní prostředí, či dopravní infrastrukturu. Následně návrh musel být proveditelný

a být v souladu se zákony, i s územním plánem města. Hlasování proběhne od poloviny září a samotná realizace se plánovala na rok 2021. Participativní rozpočet se rozhodlo podporovat kromě vedení města také několik dalších osobností (sportovci, podnikatelé, zástupci sociální oblasti, seniorů, škol, či studenti). Názory těchto osobností byly prezentovány na webu participativního rozpočtu, webu www.mestovsetinpodlenas.cz, webu www.mestovsetin.cz, či profilu města Vsetín na sociálních sítích (Instagram, Facebook, Twitter) a na YouTube kanálu města. (Participativní rozpočet „Vsetín podle nás“: Podávejte návrhy na využití milionu korun, 2020)

Do premiérového ročníku participativního rozpočtování občané města přihlásili celkem 15 návrhů na projekty. Do hlasování postoupilo 9 návrhů, zbytek byl vyřazen kvůli formálním nedostatkům. S projekty se mohli lidé seznámit na webu města, či na veřejném projednání. Hlasování proběhlo na platformě Mobilní rozhlas. Každý respondent při hlasování mohl přidělit svůj hlas až 3 projektům. Téměř tisícovka obyvatel se zapojila do hlasování, přesně 966 respondentů. (Vsetínské noviny, 2020, s. 1)

Vítězem premiérového ročníku participativního rozpočtu se stal projekt s názvem „*Herní prvky pro osoby s těžkým postižením v různých částech*“. Projekt se v brzké době dočkal realizace. Je koncipovaný pro osoby s těžkým postižením, přesto je přístupný i dalším uživatelům. Hřiště v sobě zahrnuje různé houpačky, trampolínu, věž se skluzavkou, lanovou pyramidu, či mobiliář. (Vsetín podle nás, 2024)

5.6.2 Participativní rozpočet roku 2021

Ve druhém ročníku byla opět alokována částka jednoho milionu korun. Pravidla zůstala stejná. Pro přihlášení návrhů byla určena lhůta od začátku března do konce května. Hlasování bylo následně stanoveno od poloviny září do října. Realizace vítězného projektu byla určena na rok 2022. (Vsetínské noviny, 2021, s. 2)

Přijato bylo celkem 14 návrhů, o jeden méně než v prvním ročníku. Vyřazené projekty byly pouze čtyři kvůli formálním nedostatkům. Co se týče hlasování, zde byla trojnásobně větší účast. Zapojilo se totiž celkem až 3 200 obyvatel. (Vsetínské noviny, 2021, s. 3)

Již zrealizovaným projektem je „*Včelín*“ přístupný veřejnosti. Slouží pro seznámení návštěvníků s chovem včel a s jejich životem. To vše samozřejmě pod odborným dohledem. (Vsetín podle nás, 2024)

5.6.3 Participativní rozpočet roku 2022

Třetí ročník participativního rozpočtu už tak úspěšný nebyl. Nejen že dorazilo velmi malé množství návrhů, konkrétně 3, tak i do hlasování se zapojilo málo obyvatel, a to 393. (Vsetínské noviny, 2022, s. 2)

Vítězný projekt roku 2022 je v realizaci. „*Stezka pro zdravé nožky*“ je dlouhá celkem 300 metrů a skládá se různých druhů povrchů, které tvoří cestu. Jedná se např. o kamenné balvany, dřevěné špalky, balanční prvky, či kmeny stromů. (Vsetín podle nás, 2024)

Přestože původní náklady byly stanoveny do výše 1 milionu, radnice souhlasila s návrhem architekta a vybudovat ji ve větším rozsahu. To však s sebou přináší vyšší náklady, konkrétně okolo výše 1,7 mil. Kč včetně DPH. (Vsetínské noviny, 2024, s. 5)

V dalším ročníku participativního rozpočtu byl větší zájem o hlasování než v loňském roce. Zapojilo se 667 respondentů. Místostarosta se také vyjádřil, že děkuje občanů, kteří projeví snahu a rozhodli se přispět ke zvýšení kvality života, a dodal, že ačkoli může vyhrát pouze 1 projekt, ostatní návrhy považuje za užitečné a inspirativní a vedení města se jimi hodlá dále zabývat. (Vsetínské noviny, 2023, s. 3)

Vítězný projekt je v současné době ve fázi příprav. Smysl projektu spočíval ve vybudování dřevěného „*balančně-lezecko-překážkového*“ hřiště, jenž dává možnost dětem všestranně rozvíjet pohybové dovednosti. Nabídne také příležitosti pro sociální, kognitivní a fyzický rozvoj návštěvníků. (Vsetín podle nás, 2024)

5.6.4 Participativní rozpočet roku 2024

V roce 2024 je průběh participativního rozpočtu stejný jako v předchozích letech. Návrh je nutné podat elektronicky, či v písemně na předem stanoveném formuláři. Před odevzdáním návrhu je povinnost konzultace. Po ověření, zda návrh má všechny formální náležitosti, bude vyhodnoceno splnění kritérií za účasti daných odborů, včetně realizovatelnosti návrhu. Následně proběhne prezentace a hlasování o návrzích a realizace projektu, za kterou přebírá město Vsetín odpovědnost. (Vsetín podle nás, 2024)

Podle Pravidel participativního rozpočtu bude po hlasování sestaven žebříček, na základě kterého, se rozdělí finanční prostředky, které jsou potřebné k realizaci návrhu. Finanční prostředky se budou rozdělovat mezi projekty podle pořadí stanoveného přidělenými hlasy až po vyčerpání finančních prostředků. Poté dojde k zahájení administrativní a projektové

přípravy a následné vlastní realizace. (Pravidla Participativního rozpočtu města Vsetína na rok 2024, 2024)

Tabulka 26 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2024

Zdroj: upraveno podle Pravidla Participativního rozpočtu města Vsetína na rok 2024, 2024

1. 3. – 31. 5. 2024	Příjem návrhů a jejich konzultace.
1. 6. – 31. 8. 2024	Kontrola realizovatelnosti návrhů,
16. 9. – 31. 10. 2024	Hlasování o projektech.
1. 11. 2024	Vyhlášení výsledků, zahájení příprav realizace projektů.
1. 1. 2025 – 30. 6. 2026	Realizace vítězných návrhů.

5.7 Participativní rozpočet ve statutárním městě Zlín

Město Zlín se poprvé rozhodlo využít participativní rozpočet v roce 2018 s názvem „Tvoříme Zlín“. Tento název se ujal, proto se každým rokem opakuje. Participativní rozpočet je speciální způsob hospodaření, kdy umožňuje občanům se aktivně zapojit do rozhodování. Město tak dává najevo, že se zajímá o potřeby a přání svých občanů pro kvalitnější život. Předtím však ale bylo potřeba jmenovat koordinátora projektu a podrobná analýza již fungujících participativních rozpočtů v jiných městech České republiky. Zároveň proběhly i osobní konzultace s koordinátory participativních rozpočtů. Díky nim došlo k ujasnění, které přístupy je dobré využít, a kterých se naopak vyvarovat. (Zlín: Tvoříme Zlín, 2024)

5.7.1 Participativní rozpočet roku 2018

Pravidla 2018 (2024) proces specifikují ve zjednodušené formě v následujících 5 krocích:

- 1) Obyvatelé vymyslí a navrhnut určitě zlepšení současné podoby veřejných prostor „vnitřního Zlína“.
- 2) Radnice se začne zabývat a ověří, zda realizace podaných návrhů je možná.
- 3) Podané návrhy jsou následně představeny veřejnosti.
- 4) Pomocí hlasování dojde k výběru nejlepších návrhů.
- 5) Radnice zabezpečí realizaci vítězných návrhů.

Návrh mohl podat obyvatel města, který v den podání svého návrhu dovršil minimálně patnácti let. Podání návrhu bylo možné elektronicky pomocí formuláře, odesláním e-mailu koordinátorovi projektu, či doručení poštou na Odbor kanceláře primátora. Navrhovatel

potřeboval minimálně 2 zástupce, kteří dovršili 18 let v době podání návrhu a vyjádřili souhlas pro podání návrhu poskytnutím svých kontaktních údajů a svým podpisem. Tímto mohl být návrh přijat na seznam projektů, které byly určeny pro veřejné hlasování. Mohly být přijaty jen takové projekty, které byly určeny pro úpravy veřejných prostor. Mohly se tedy týkat pozemků, nebo jiného majetku města Zlína. Podmínka byla, že tyto pozemky, ani jiný majetek, nebyl dotčený nějakým právním vztahem jiného subjektu. Zároveň projekt nesměl zasahovat do strategických, či koncepčních plánů města a musel být v souladu s vizuálním stylem Zlína a zároveň nesměl být v rozporu s legislativou. Byly vytyčeny dva typy projektů. Malé projekty nesměly přesáhnout náklady 500 tis. Kč a velké projekty nesměly přesáhnout náklady 1 mil. Kč. Realizace projektu byla pouze v kompetenci města a jeho organizací. Předpokládaná doba realizace je maximálně 24 měsíců. Projekt neměl generovat provozní, jež jsou mimo standardní činnosti města. Nesměla být také vyjádřena národnostní, rasová, náboženská, či jiná nesnášenlivost vůči dalším subjektům, ani nějakým způsobem poškodit dobré jméno. (Pravidla 2018, 2024)

Pravidla dále specifikují, co všechno musela obsahovat přihláška. Samozřejmostí je název projektu, datum podání, následně identifikační údaje navrhovatele a jeho dvou zástupců. Návrh musel obsahovat také popis jak současného stavu, tak zamýšleného, odůvodnění, proč je návrh předložen spolu s bližší specifikací a krátkou anotací. Pro lepší představu byla nutná i fotodokumentace aktuálního stavu a ilustrační obrázek pro prezentaci projektu. Neodmyslitelnou součástí byl i položkový rozpočet a přesně vymezené místo realizace, ideálně s GPS souřadnicemi. Pokud se jednalo o investiční projekt, nutností byla i mapa spolu se situačním nákresem místa určené pro realizaci projektu. (Pravidla 2018, 2024)

Tabulka 27 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2018
Zdroj: upraveno podle Pravidla 2018 (2024)

1. 3. 2018	Začátek předkládání návrhů.
30. 4. 2018	Konec předkládání návrhů.
31. 8. 2018	Ukončení posouzení proveditelnosti návrhů.
5. 11. 2018	Veřejné setkání v Alternativě – kulturní institutu Zlín.
19. 11. 2018	Začátek hlasování.
2. 12. 2018	Konec hlasování.
4. 12. 2018	Zveřejnění výsledků.

V roce 2018 bylo navrženo celkem 42 projektů. Ne všechny se však dostaly do hlasování. Do hlasování se zapojilo 1 861 obyvatel. Celkem bylo vyčleněno 5 mil. Kč. Každý obyvatel zapojený do hlasování měl k dispozici 5 kladných hlasů a 2 záporné. Celkem hlasující

udělili 6 788 hlasů. Do hlasování v kategorii velkých projektů bylo do hlasování připuštěno 5 projektů a zvítězily pouze 3. U malých projektů (do 500 tis. Kč) bylo zařazeno celkem 22 projektů, z nichž bylo 9 projektů přijato k realizaci. (Výsledky 2018, 2024)

Nejvyšším počtem hlasů v kategorii malých projektů disponoval projekt – *Pítka u vody*. V hlasování získal 488 hlasů. Projekt byl inspirovaný jinými podobnými projekty v jiných evropských městech. Umístění projektu je dáno na cyklostezce podél Dřevnice. Účel je jako zdroj pitné vody pro běžce, cyklisty, či matky s kočárky. (Projekty k realizaci 2018, 2024)

Tabulka 28 Malé projekty určené k realizaci

Zdroj: vlastní zpracování podle Projekty k realizaci 2018 (2024) a Výsledky 2018 (2024)

Malé projekty (do 500 tis. Kč)	Výše nákladů (Kč)	Počet hlasů
Pítka u cyklostezky	50 000	488
Vybudování zpevněné stezky v lokalitě Kocanda-točna-směr býv. Koliba	200 000	484
Komunitní zahrada Jižní Svahy	473 750	403
Park u Kudlovské přehrady	400 000	387
Úpravy prostranství mezi ZŠ Komenského ve Zlíně	400 000	310
Workoutové hřiště Bartošova čtvrť	308 600	253
Tři š'ouchy pro uklizené náměstí Míru	14 000	243
„Malované hřiště“ – Bartošova čtvrť	44 900	188
Čítárna v ulicích Zlína	103 600	153
CELKEM VYUŽITO	1 994 850	

V kategorii do projektů do 1 milionu se stal vítězem projekt *Odstranění dalšího torza na Jižních Svazích*. Po vydařeném odstranění tzv. torza, zůstaly na Jižních svazích 3 menší torza (Slunečná, Česká, Křiby). Bavíme se o zastávkách městské hromadné dopravy. V nejhrošším stavu byla zastávka Česká. Celková částka projektu se vyšplhala na 1 milion korun. (Projekty k realizaci 2018, 2024)

Tabulka 29 Velké projekty určené k realizaci

Zdroj: vlastní zpracování podle Projekty k realizaci 2018 (2024) a Výsledky 2018 (2024)

Velké projekty (do 1 000 000 Kč)	Výše nákladů (Kč)	Počet hlasů
Odstranění dalšího torza na Jižních Svazích	1 000 000	820
Nekulturní okolí kulturního stánku	1 000 000	768
Relax zóna u divadla	1 000 000	628
CELKEM VYUŽITO	3 000 000	

Z výše uvedených projektů určených k realizaci se většina projektů zabývá úpravou prostředí, které následně bude sloužit k odpočinku, či sportovnímu vyžití. Další projekty

se zabývají úpravou vnějšího okolí, ale ve smyslu úpravy neestetického prostředí, či prevenci možného nebezpečí úrazu.

5.7.2 Participativní rozpočet roku 2019

Protože participativní rozpočet měl úspěch, pokračovalo v něm město Zlín i v dalších letech. Projekt nesl stejný název – Tvoříme Zlín. Z rozpočtu bylo vyčleněno 5 milionu korun pro rok 2020 (stejná částka jako v loňském roce). Pravidla pro participativní rozpočet byla obdobná jako u předchozího ročníku. Stejně byly i požadavky, co musí přihláška projektu obsahovat (povinné i nepovinné položky). Částka pro malé projekty zůstává na 500 tis. Kč, kdežto u velkých projektů došlo k navýšení maximální hodnoty, a to na 1,5 mil. Kč. (Tvoříme Zlín 2019, 2024)

Tabulka 30 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2019
Zdroj: upraveno podle Tvoříme Zlín 2019 (2024)

1. 3. 2019	Začátek předkládání návrhů.
1. 4. 2019	Začátek posuzování podaných návrhů.
31. 5. 2019	Konec předkládání návrhů.
30. 9. 2019	Konec posuzování podaných návrhů.
18. 11. 2019	Začátek hlasování.
8. 12. 2019	Konec hlasování.
17. 12. 2019	Zveřejnění výsledků.

V roce 2019 bylo navrženo 29 projektů (o 13 projektů méně než v roce 2018). V hlasování bylo zaznamenáno celkem 1 454 platných hlasů. Do hlasování bylo celkem připuštěno 16 projektů – 11 projektů v kategorii malých projektů a 5 projektů v kategorii velkých projektů. Zrealizováno bylo 8 malých projektů a 2 velké projekty. (Tvoříme Zlín 2019, 2024)

Tabulka 31 Malé projekty určené k realizaci
Zdroj: vlastní zpracování podle Tvoříme Zlín 2019 (2024)

Malé projekty (do 500 tis. Kč)	Výše nákladů (Kč)	Počet hlasů
Údržba a opravy schodů a chodníků	50 000	279
Dětská lanovka a terénní skluzavka na Podhoří	340 000	240
Servisní cyklostožan	60 000	237
Pracovna v parku	260 000	207
Rekonstrukce veřejného osvětlení – Bartošova čtvrť	340 000	204
Každý si chce hrát	495 000	177
Komunitní kompostování	50 000	165
Hřiště na pétanque	350 000	148
CELKEM VYUŽITO	1 945 000	

Tabulka 32 Velké projekty určené k realizaci
Zdroj: vlastní zpracování podle Tvoříme Zlín 2019 (2024)

Velké projekty (do 1,5 mil. Kč)	Výše nákladů (Kč)	Počet hlasů
Zastávka Česká – etapa II.	1 500 000	474
Dětské hřiště Podvesná IX	1 500 000	472
CELKEM VYUŽITO	3 000 000	

5.7.3 Participativní rozpočet roku 2020

Projekt stále pokračuje pod stejným názvem „Tvoříme Zlín“. Nápady bylo možné podávat od začátku dubna do konce května. Přes léto skupina pracovníků vyhodnotila proveditelnost návrhů. Na podzim proběhla prezentace návrhů pro veřejnost a samotné hlasování proběhlo v listopadu. V roce 2021 byla naplánována realizace vítězných návrhů. Pro rok 2020 byla výše alokace vyčíslena na 5 mil. Kč. Opět zůstávají dvě kategorie – malé projekty (maximálně 500 tis. Kč) a velké projekty (maximálně 1,5 mil. Kč). Realizace projektů bude dána tím, kolik se vejde projektů do již určeného rozpočtu 5 milionů korun. Hlasování bylo možné přes internet, nebo v Městském informačním a turistickém středisku na radnici. (Magazín Zlín, 2020, s. 4)

Celkem bylo přijato celkem 34 projektů. Po následném zhodnocení komisí bylo do hlasování připuštěno 28 z nich. Hlasování proběhlo přes internet i prostřednictvím kancelářů, či pomocí informačního centra. Nově bylo možné hlasovat i přes aplikaci Mobilní rozhlas. V kategorii malých projektů hlasovalo dohromady 1 220 hlasujících. Naopak v kategorii pro velké projekty bylo přijato 1 453 hlasů. (Magazín Zlín, 2021, s. 6)

Tabulka 33 Malé projekty určené k realizaci roku 2020
Zdroj: vlastní zpracování podle Výsledky participativního rozpočtu Tvoříme Zlín 2020 (2024)

Malé projekty (do 500 tis. Kč)	Rozpočet	Počet hlasů
Veřejné WC v Centrálním parku	500 000	409
Tůňka Pod Stráněmi	70 000	302
Veřejné tábořiště na Podlesí	180 000	266
Přístřešky zastávek MHD – Mokrý II, Na Drahačích	300 000	245
Bezbariérové úpravy chodníku	400 000	200
Zvýšení kapacity parkovacích míst	35 000	182
Oprava průchozího chodníku mezi ul. Pod Vrškem a ul. Pod Školou	370 000	172
CELKEM VYUŽITO	1 855 000	

Tabulka 34 Velké projekty určené k realizaci roku 2020
Zdroj: vlastní zpracování podle Výsledky participativního rozpočtu Tvoříme Zlín 2020 (2024)

Velké projekty (do 1,5 mil. Kč)	Rozpočet	Počet hlasů
Odpočinková vyhlídka Gahurova prospektu	1 500 000	521
Rekonstrukce okolí kaple Panny Marie na Zlínských Pasekách	1 500 000	385
CELKEM VYUŽITO	3 000 000	

5.7.4 Participativní rozpočet roku 2021

„Tvoříme Zlín“ se opět zrealizoval i v tomto roce i přes náročnou situaci skrz pandemii. Pravidla zůstala stejná. Nezměnila se ani celková alokace. Pro velké projekty bylo vyčleněno 3 mil. Kč, pro malé 2 mil. Kč. Do tohoto ročníku bylo celkem přihlášeno 39 projektů, z toho 14 projektů bylo vyřazeno. Do hlasování se zapojilo celkem 1566 hlasujících jak pro velké, tak pro malé projekty. (Magazín Zlín, 2022)

Tabulka 35 Malé projekty určené k realizaci roku 2021
Zdroj: vlastní zpracování podle Výsledky participativního rozpočtu Tvoříme Zlín 2021, (2024)

Malé projekty (do 500 tis. Kč)	Rozpočet	Počet hlasů
Oprava chodníku, který vede z ulice Příkrá mezi domy č. p. 6912 a 3524 a směřuje k domu č. p. 3525	150 000	278
Výsadba jarních cibulovin v trávníku Univerzitního parku	200 000	264
Venkovní šetrná cyklomyčka	300 000	259
Rekonstrukce zastávek Příkrá	500 000	239
Stolní hry v Centrálním parku Jižní Svahy	150 000	239
Pítko na Letné	120 000	227
SeniorHŘIŠTĚ Větrná	500 000	225
CELKEM VYUŽITO	1 920 000	

Tabulka 36 Velké projekty určené k realizaci roku 2021
Zdroj: vlastní zpracování podle Výsledky participativního rozpočtu Tvoříme Zlín 2021, (2024)

Velké projekty (do 1,5 mil. Kč)	Rozpočet	Počet hlasů
Bosá stezka Zlín	1 500 000	530
Bezbariérové hřiště	1 500 000	392
CELKEM VYUŽITO	3 000 000	

5.7.5 Participativní rozpočet roku 2022

V roce 2022 byla pravidla i alokace stejná jako v předchozích letech. Dohromady bylo podáno celkem 31 návrhů. Vyřazeno bylo 11 projektů. Celkem se zrealizovalo 7 projektů. V tomto roce došlo k překročení limitu 2 mil. Kč pro malé projekty o 120 000 Kč. Město se ale toto překročení rozhodlo akceptovat a zrealizovat tak celkem 7 projektů. (Magazín Zlín, 2022)

Tabulka 37 Malé projekty určené k realizaci roku 2022

Zdroj: vlastní zpracování podle Výsledky participativního rozpočtu Tvoříme Zlín 2022 (2024)

Malé projekty (do 500 tis. Kč)	Rozpočet	Počet hlasů
700let Zlína: Stromy & lidé	220 000	389
Kultivace zastávky autobusové linky č. 33 Broučková – směr Bartošova čtvrť	400 000	290
WORKOUTOVÉ HŘIŠTĚ Zálešná	500 000	286
FootGolfové hřiště ve Zlíně	500 000	224
Revitalizace dětského hřiště č. 18 mezi domy u Podvesné IV	500 000	207
CELKEM VYUŽITO	2 120 000	

Tabulka 38 Velké projekty určené k realizaci roku 2022

Zdroj: vlastní zpracování podle Výsledky participativního rozpočtu Tvoříme Zlín 2022 (2024)

Velké projekty (do 1,5 mil. Kč)	Rozpočet	Počet hlasů
Modernizace skateparku BARTOŠKA	1 500 000	603
Kuličková dráha ve Zlíně	1 500 000	367
CELKEM VYUŽITO	3 000 000	

5.7.6 Participativní rozpočet roku 2023

V roce 2022 rozhodlo Zastupitelstvo města Zlína o navýšení rozpočtu projektu „Tvoříme Zlín“ na 7 mil. Kč. Návrh projektu byl možný stejně jako v minulých letech ve dvou různých kategoriích. Pro malé projekty byla navýšena maximální hodnota rozpočtu, a to na 750 tis. Kč, pro velké projekty je navýšená hodnota na 2 mil Kč. Celkem je pro malé projekty vyčleněny 3 mil. Kč, pro velké 4 mil. Kč. V tomto roce bylo do projektu přihlášeno velké množství projektů, konkrétně 56. Z toho více než polovina byla vyřazena (31), do hlasování se celkem dostalo 25 projekt. K realizaci bylo připuštěno 10. Pravidlo o udělování hlasu pro malé projekty (3 kladné hlasy a 1 záporný) a velké projekty (2 kladné a 1 záporný) zůstalo stejné. (Magazín Zlín, 2023)

Tabulka 39 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2023
Zdroj: upraveno podle Tvoříme Zlín 2023

1. 4. – 31. 5. 2023	Předkládání návrhů.
1. 4. – 30. 9. 2023	Posuzování podaných návrhů.
6. 11. 2023	Veřejná prezentace návrhů Tvoříme Zlín.
6. 11. – 26. 11. 2023	Hlasování.
Prosinec 2023	Zveřejnění výsledků hlasování.

Tabulka 40 Malé projekty určené k realizaci roku 2023
Zdroj: vlastní zpracování podle Výsledky participativního rozpočtu Tvoříme Zlín 2023
(2024)

Malé projekty (do 750 tis. Kč)	Rozpočet	Počet hlasů
Revitalizace mostu na Benešově nábřeží u obchodu	500 000	541
Odpadkové koše u laviček ul. Středová/Okružní	30 000	387
Naučná stezka: Po stopách rytíře Miloše	600 000	288
Instalace zábradlí na zastávce MHD – konečná Lesní čtvrť	150 000	269
Taneční zvonkohra pro malé i velké	750 000	257
Doplnění laviček a pítka u cyklostezky v blízkosti cvičících strojů na Burešově	300 000	254
Chodník k Polyfunkčnímu domu Regina	200 000	251
Vybudování zpevněné stezky ulice Boněcký rybník – Zborovská	450 000	249
CELKEM VYUŽITO	2 980 000	

Tabulka 41 Velké projekty určené k realizaci roku 2023
Zdroj: vlastní zpracování podle Výsledky participativního rozpočtu Tvoříme Zlín 2023
(2024)

Velké projekty (do 2 mil. Kč)	Rozpočet	Počet hlasů
Rekonstrukce zastávky MHD Slunečná směr z města a její graffiti výzdoba	2 000 000	449
Multifunkční dětské hřiště na Mokré	2 000 000	440
CELKEM VYUŽITO	4 000 000	

Podle Zlínského magazínu (2023, s. 4) se bohužel nepodařilo zrealizovat všechny projekty, jelikož se u některých ukázalo, že je náročnější legislativní příprava. Na všech projektech se však pracuje a dokončeny budou. Do března roku 2023 bylo zrealizováno celkem 29 projektů a začala práce na projektech z minulého ročníku. V roce 2022 byl dokončen projekt Relax zóna u divadla, revitalizace parku u Kudlovské přehrady, zastřešení autobusových zastávek v místní části Mokrá, či tůňka Pod Stráněmi na Jižních Svazích. Zejména pro velké projekty platí fakt, že jejich realizace je časově náročná.

Problém loňského roku byl také se zdražením, či nedostatkem stavebního materiálu. Za ty roky, co funguje participativní rozpočet, bylo mnoho projektů, které nepostoupily do hlasování. Některé projekty překročily maximální výši rozpočtu, jiné návrhy projektů měly určené umístění na pozemku, který patří městu, či byly naopak v prostoru, jenž musí být řešený jako celek. Dalším důvodem byly také nesoulady s koncepčními a strategickými plány města. (Magazín Zlín, 2023, s. 4)

5.8 Participativní rozpočet ve městě Zubří

První participativní rozpočet město Zubří zaznamenalo v roce 2021. Na webových stránkách je pro občany podrobně vysvětlen princip participativního rozpočtování, náležitosti návrhu, okruhy podporovaných aktivit, kritéria návrhu, aby mohl být zařazen do hlasování, a přehledný harmonogram. (Nápady pro Zubří – Participativní rozpočet 2021, © 2024)

5.8.1 Participativní rozpočet roku 2021

Jako název projektu participativního rozpočtu město zvolilo „Nápady pro Zubří“. V rámci projektu bylo město rozděleno do 5 volebních okrsků. Pro každý okrsek byla pro rok 2022 naplánována částka pro jeden projekt maximálně 100 000 Kč. Návrh smí podat každý občan města starší 15 let. Návrh může podat v jakémkoli množství v rámci celého území. Vedení města chce zapojit mladé lidi, kteří sice nemají zkušenosti, ale mají zajímavé nápady. Tímto se zároveň vzbudí zájem mladých lidí dbát o své okolí, či veřejné záležitosti. Participativní rozpočet by tudíž mohl napomoci tvorbě aktivní občanské společnosti ve městě. (Nápady pro Zubří – Participativní rozpočet 2021, © 2024)

Město Zubří vymezuje 4 specifika, která jsou nutná pro přihlášení návrhu. Zaprvé je to nápad. Následně je nutné, aby navrhovatelem byla fyzická osoba starší 15 let a s bydlištěm ve městě Zubří. V roce 2021 platila podmínka stanovená na ročník 2006 a níž. Mohli se tudíž zapojit občané i ve věku 14 let, pokud 31. 12. 2021 včetně dosáhnou patnácti let. Následně je nutné zvolit místo realizace projektu v budovách, či pozemcích, jež jsou ve vlastnictví města. Poslední podmínkou je zaslání řádně vyplněné přihlášky ve stanoveném termínu. (Nápady pro Zubří – Participativní rozpočet 2021, © 2024)

V rámci participativního rozpočtu lze předkládat investiční projekty s inovativním charakterem, jako např.:

- výsadba zeleně;
- instalace odpadkových košů, laviček, či informačních tabulí;

- úpravy veřejného prostranství;
- prostory, které mají napomoci k efektivním činnostem spolků
- ostatní – „*nápadům a podnětům se meze nekladou*“. (Nápady pro Zubří – Participativní rozpočet 2021, © 2024)

Finální podoba návrhu musí obsahovat název, krátký popis, jméno a příjmení předkladatele, jeho kontaktní údaje (e-mail, telefonní číslo), lokalizace místa (jehož se týká návrh), dále popis současného stavu i stavu zamýšleného. Návrh také musí obsahovat volitelné přílohy (např. položkový rozpočet, fotodokumentace, či jiné) a samozřejmě předpokládané náklady celého projektu. Po podání návrhu bude každý projekt přezkontrolován jak z hlediska formálních náležitostí, tak z hlediska splněných kritérií. Pokud budou nějaké údaje chybět, předkladatel bude následně vyzván, aby vše potřebné doplnil. Zmíněnými kritérii je v prvé řadě vyplněná přihláška, jež byla podána v termínu. Dále celkové údaje nepřekročily výši stanovené částky, a to 100 000 Kč na 1 návrh. Následuje realizovatelnost návrhu, která zároveň bude v budovách, či na pozemcích ve vlastnictví města. Posledním kritériem je posouzení projektu podle principu 3E – účelnost, efektivnost, hospodárnost. Po splnění kritérií bude projekt zařazen do hlasování. Pokud nějaký projekt nebude zařazen do hlasování, skutečnost bude předkladateli zdůvodněna a také vysvětlena. (Nápady pro Zubří – Participativní rozpočet 2021, © 2024)

Návrhy občané mohli podávat od 1. do 30. 6. 2021 dvěma způsoby. První způsob je písemný. Formulář, který byl součástí Zuberských novin, bylo možné odevzdat v obálce na podatelně MÚ Zubří, či poslat poštou na adresu MÚ. Obálka musela nést označení Participativní rozpočet. Druhá možnost byla odevzdání formuláře elektronicky dostupného zároveň na webových stránkách. (Nápady pro Zubří – Participativní rozpočet 2021, © 2024)

Tabulka 42 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2021

Zdroj: upraveno podle Nápady pro Zubří – Participativní rozpočet 2021 (© 2024)

1. – 30. 6. 2021	Přihlašování návrhů.
Červenec 2021	Kontrola náležitostí.
Srpen – září 2021	Prezentace projektů.
Září/říjen 2021	Hlasování.
Rok 2022	Realizace.

Podle Zuberských novin (2021, s. 5) bylo hlasování ukončeno až do konce listopadu 2021. Hlasování bylo možné přes webové stránky města, kde byly zároveň podrobně rozebrány projekty a pravidla hlasování. Bylo možné hlasovat také pomocí papírového formuláře,

jenž byl součástí říjnových Zuberských novin. Formulář bylo nutné odevzdat na podatelně městského úřadu, či do poštovních stránek města. Byla zde zmíněna podmínka o zrealizování 5 vítězných projektů, které v hlasování dosáhnou hranice 10 % odevzdaných bodů.

V 1. ročníku participativního ročníku měli občané možnost rozdat body mezi 12 projektů a vybrat tak 5 nejlepších. Dohromady bylo zaznamenáno 224 elektronických hlasů, ovšem platných bylo 218. Papírových hlasovacích lístků bylo vráceno 31. Z dat vyplynulo, že do hlasování se zapojilo celkem 249 občanů. Dohromady bylo rozdáno 937 bodů, což znamená, že koeficient pro realizaci vyrostl na 94 bodů). (Zuberské noviny, 2021, s. 6)

Tabulka 43 Projekty určené k realizaci za rok 2021
Zdroj: vlastní zpracování podle Zuberské noviny, 2021, s. 6

Projekty	Počet bodů	%
Revitalizace hřiště nad městským úřadem	256	27,42
Zpřístupnění WC v Centru města	166	17,72
Obnova chodníků a schodů s nájездem pro kočárky	165	17,61
Záchrana srnčat při senosečích za pomoci dronu	102	10,89

Ačkoli v participativním rozpočtování města Zubří mohlo být k realizaci připuštěno maximálně 5 projektů, po skončení hlasování vyšlo najevo, že projekt umístěný na 5. místě nesplnil požadovanou hranici zisku minimálně 10 %.

5.8.2 Participativní rozpočet roku 2022

Druhý ročník participativního rozpočtu se nesl v podobném duchu, jako předchozí ročník. Ne všechno ale zůstalo stejné. Oproti loňskému ročníku došlo k navýšení alokace, a to na 150 000 Kč. Druhou novinkou bylo, že z projektů zařazených do hlasování vzejdou pouze 3 vítězné návrhy. Proto celková alokace pro druhý ročník participativního rozpočet není 500 000 Kč, nýbrž 450 000 Kč. (Zuberské noviny, 2022)

Tabulka 44 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2022
Zdroj: vlastní zpracování podle Zuberské noviny, 2022, s. 6

Od vyhlášení výzvy do 30. 6. 2022	Přihlašování návrhů.
Červenec 2022	Kontrola náležitostí.
Srpen až září 2022	Prezentace projektů.
Září – listopad 2022	Hlasování.
Rok 2023	Realizace.

Ve 2. ročníku měli občané možnost hlasování z celkem 9 projektů. Do hlasování se zapojilo celkem 189 hlasujících. Všechny hlasy byly platné i ověřené. (Výsledky hlasování – Nápady pro Zubří 2023, © 2024)

Tabulka 45 Projekty určené k realizaci za rok 2022

Zdroj: vlastní zpracování podle Výsledky hlasování – Nápady pro Zubří 2023, © 2024

Projekty	Počet bodů	%
Rozšíření webu města o odprodej drobného majetku a online platby za poplatky	149	21,26
Úprava parkovacích stání na sídlišti	119	16,98
Rozšíření systému sběru odpadu na městském hřbitově	118	16,83

5.8.3 Participativní rozpočet roku 2023

Ve třetím ročníku participativního rozpočtu došlo k rozšíření okruhu podporovaných aktivit o kulturní, sportovní a společenské akce a o webové stránky a informační systémy města. Pro jeden projekt zůstává stejná alokace čili 150 000 Kč včetně DPH. Kritéria hodnocení se také rozšířila. Návrh nesmí zasahovat do vyhlášek, či nařízení města, nebo popřípadě do jiných právních předpisů. Po splnění všech kritérií proběhne posuzování návrhů. Komise je složená ze zástupců volených stran v zastupitelstvu, plus další pracovníci městského úřadu. Následně budou už klasicky projekty prezentovány ve sdělovacích prostředcích (Zuberské noviny, Facebook, webové stránky) a zařazeny do hlasování. Realizovány budou pouze první tři vítězné projekty ve spolupráci s konkrétním navrhovatelem projektu. Celková alokace pro participativní rozpočet byla tedy 450 000 Kč. (Zuberské noviny, 2023, s. 4)

Tabulka 46 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2023

Zdroj: upraveno podle Zuberských novin, 2023, s. 4

Od vyhlášení výzvy do 30. 6. 2023	Přihlašování návrhů.
Červenec 2023	Kontrola náležitostí.
Srpen až září 2023	Prezentace projektů.
Září až listopad 2023	Hlasování.
Rok 2024	Realizace.

V tomto ročníku měli občané k dispozici 6 návrhů, pro které mohli hlasovat. Je to tedy nejmenší počet návrhů, které byly přijaty do hlasování, za všechny roky participativního rozpočtování. Přesto však je tento ročník považován za nejúspěšnější, jelikož do něj bylo přihlášeno nejvíce návrhů za všechny 3 ročníky. Dohromady se do hlasování zapojilo

237 obyvatel. Jedná se tedy o nejvyšší počet zúčastněných obyvatel v rámci tří let participativního rozpočtu. (Nápady pro Zubří – konečné výsledky, © 2024)

Jak již bylo zmíněno, Participativní rozpočet 2023 byl letos nejbohatší na počet přihlášených návrhů. Z 33 návrhů komise vybrala pouze 6. Některé návrhy, jež nebyly připuštěny do hlasování, přesto budou zrealizovány v dalších letech v rámci rozpočtů konkrétních odborů. Proč některé návrhy nebyly připuštěny do hlasování, o tom byli navrhovatele řádně vyrozuměni. Hlasování se mohla zúčastnit fyzická osoba starší 15 let s bydlištěm v městě Zubří. Hlasování bylo možné od 20. 9. do 15. 11. 2023. Možnost byla písemně i elektronicky. Hlasovat bylo možné pouze jednou. V hlasování měl každý občan maximálně 5 kladných bodů a 2 mínusové body. Pěti projektům lze dát každému po jednom kladném bodu. Šlo udělit 3 plusové body jedinému projektu a po jednom bodu dalším dvěma. Samozřejmě lze neudělit žádný plusový, či mínusový bod. Hlavní je, aby byl součet přidělených plusových bodů maximálně 5 a mínusových bodů maximálně 2. (Zuberské noviny, 2023, s. 6)

Tabulka 47 Projekty určené k realizaci za rok 2023
Zdroj: vlastní zpracování podle Nápady pro Zubří – konečné výsledky (© 2024)

Projekty	Počet bodů	%
Solární lampy veřejného osvětlení Čertoryje	296	36,05
Sběr jedlých olejů a tuků z domácností	247	30,09
Pamětní deska se jmény padlých a zemřelých Zuberských občanů během 1. světové války	136	16,57

5.8.4 Participativní rozpočet roku 2024

V roce 2024 se budou realizovat 3 z vítězných návrhů na základě pořadí v hlasování. Projekty budou seřazeny od nejvyššího počtu k nejnižšímu. Pro realizaci projektu je nutné získat 10 % z celkově odevzdaných bodů („ $\sum \text{plusové body} - \sum \text{mínusové body} \times 0,1 = \text{volební klauzule pro realizaci projektu}$ “). $\sum \text{mínusových bodů}$ se pro účely tohoto výpočtu pokládá za kladné číslo.“). Pokud dojde k rovnosti bodů, rozhodne nižší počet mínusových bodů. (Zuberské noviny, 2023, s. 6)

6 CELKOVÉ ZHODNOCENÍ PARTICIPATIVNÍCH ROZPOČTŮ VE MĚSTECH NA ÚZEMÍ ZLÍNSKÉHO KRAJE

Jak ukázala analýza, participativní rozpočet se v každém městě Zlínského kraje nepatrně liší. Všechna města mají pevně stanovená svá pravidla, harmonogramy, i alokované částky. Město od města se pravidla nepatrně liší. Co se týče podání návrhu, bylo možné ho podat jak elektronicky, tak v papírové podobě. Pravidla také specifikovala minimální věkovou hranici navrhovatele, zda smí podat návrh už v od 15 let, či až od 18 let. Častým požadavkem byla také nutnost, aby měl navrhovatel svého zástupce, např. v rámci prezentování návrhu. Podané návrhy byly následně zkontrolovány a v případě splnění všech podmínek byly zařazeny do hlasování. Řada projektů ke hlasování nebyla připuštěna např. z důvodu překročení stanoveného rozpočtu, špatného výběru lokality (plocha by se mohla využít jiným způsobem), projekty nebyly řádně zpracovány a chyběly podstatné náležitosti, či zkrátka projekt nebyl realizovatelný. Ty projekty, které na základě hlasování byly zrealizovány, či se mají realizovat, přesně odpovídají stanoveným pravidlům.

Způsob hlasování

Způsob hlasování si každé město určovalo samo. V některých případech mohly být udělené jak kladné, tak záporné hlasy, nebo jen kladné, či jako v případě Slavičína se v roce 2022 nehlasovalo vůbec a byly podpořeny všechny návrhy. Ojedinelý způsob hlasování byl ve Zlíně, kde se mohly udělovat hlasy ve dvou kategoriích – pro malé projekty (3 kladné hlasy a 1 záporný) a velké projekty (2 kladné a 1 záporný). Hlasování probíhalo většinou elektronickou formou, možná forma byla také prostřednictvím anketních lístků pro uživatele bez přístupu k internetu. V případě města Kroměříž bylo hlasování možné už při veřejné prezentaci návrhů.

Alokované částky

Alokované částky pro jednotlivé ročníky nebyly vždy stejné u všech měst. Stejnou alokaci mělo jen město Otrokovice, Valašské Meziříčí a Vsetín. U jiných měst se alokace měnily, jako v případě Zlína následně zvýšily. Rozhodným faktem pro změnu celkové alokace bylo např. navýšení rozpočtu jednoho projektu a zároveň snížení celkové alokace participativního rozpočtu pro daný ročník. Stalo se tak u města Zubří. Pokud se stalo, že v součtu nákladů daného ročníku zůstala finanční rezerva, mohla být, jako v případě Otrokovic, využita k pokrytí vyšších nákladů dané zvýšením cen materiálů a energií. Naopak náklady vítězného projektu města Vsetín za rok 2022 (Stezka pro zdravé nožky) byly stanoveny do výše

1 milionu korun, radnice souhlasila s návrhem architekta a vybudovat ji ve větším rozsahu. Tím se náklady vyšplhaly na částku 1,7 mil. Kč.

Shrnutí participativních rozpočtů na území Zlínského kraje

V níže uvedené tabulce jsou shrnuté podstatné hodnoty. Nejvíce ročníků participativního rozpočtu zaznamenal Zlín. Město Kroměříž, ačkoli počtem obyvatel se řadí na druhé místo hned za Zlín, zahájilo projekt participativního rozpočtu teprve v roce 2023. Nejvíce projektů připuštěných k realizaci podle očekávání zaznamenalo město Zlín. Město Vsetín, které už uzavřelo 4 ročníky participativního rozpočtu, zrealizovalo 2 projekty, 1 projekt je v realizaci a další ve fázi příprav. Tento nízký počet projektů je dáno faktem, že z hlasování vyjde pouze 1 vítězný projekt, který se bude realizovat. Porovnáme-li alokaci participativního rozpočtu na jednoho obyvatele (podíl celkové alokace a počtu obyvatel), zjistíme, že nejméně bylo v roce 2023 město Otrokovice. Průměrná hodnota alokací PaRo na jednoho obyvatele za všechna vybraná města se vyšplhala na 78,70 Kč. Přestože Slavičín má nejnižší alokaci na obyvatele, má druhý nejvyšší počet projektů zrealizovaných, či připravených k realizaci. Během prvních dvou ročníků byly podpořeny všechny projekty připuštěné do hlasování. Podle vedení města jsou velmi dobré, a proto byly podpořeny všechny. Slavičín má také jednu specialitu oproti ostatním participativním rozpočtům, a to takovou, že navrhovatelé se musí podílet na realizaci projektu.

Tabulka 48 Srovnání participativních rozpočtů v obcích Zlínského kraje

Město	Uzavřené ročníky PaRo	Projekty postoupené k realizaci	Alokace pro rok 2023 (Kč)	Počet obyvatel k 1. 1. 2023 podle ČSÚ (2023)	Alokace PaRo na jednoho obyvatele (Kč)
Brumov-Bylnice	3	9	600 000	5 471	109,67
Kroměříž	1	2	2 000 000	28 185	70,96
Otrokovice	3	10	2 000 000	17 634	113,42
Slavičín	3	17	200 000	6 238	32,06
Valašské Meziříčí	3	13	2 000 000	22 630	88,38
Vsetín	4	4	1 000 000	25 393	39,38
Zlín	6	57	7 000 000	74 191	94,35
Zubří	3	10	450 000	5 532	81,34

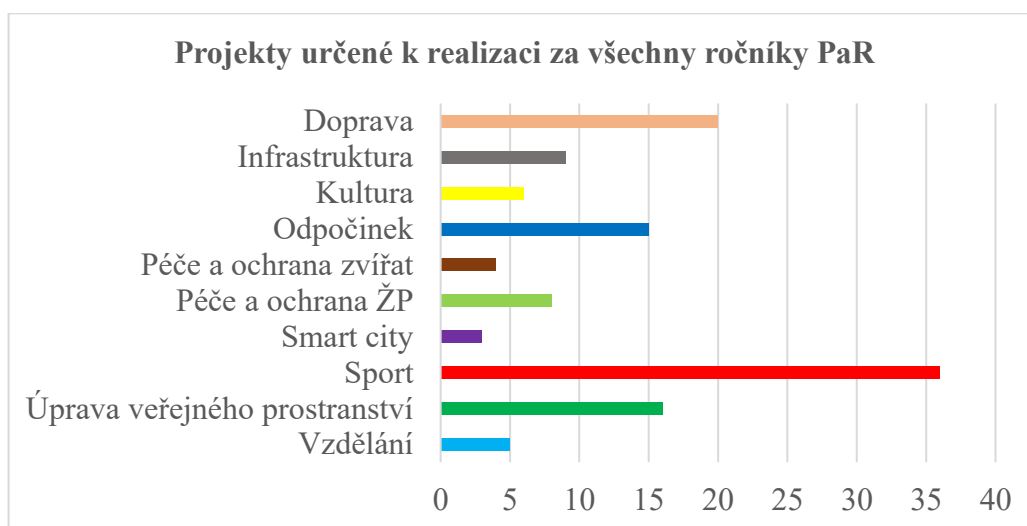
6.1 Zhodnocení projektů

Všechny zrealizované projekty musí být využitelné pro širokou veřejnost. Protože si každé město určovalo celkovou alokaci pro participativní rozpočet, velikost projektů se lišila. Jednalo se tedy jak o drobné projekty, tak o velké. V některých městech mohly být navrženy projekty, které např. ve Zlíně povolovaly úpravu chodníků, v Kroměříži však takové projekty nesměly být navrženy. Přestože všechny projekty jsou velmi různorodé, je možné je rozdělit do kategorií uvedené v následující tabulce.

Tabulka 49 Rozdělení vítězných projektů do stanovených kategorií (vlastní zpracování)

KATEGORIE	POČET PROJEKTŮ	%	POŘADÍ
Doprava	20	16,39	2.
Infrastruktura	9	7,38	5.
Kultura	6	4,92	7.
Odpočinek	15	12,3	4.
Péče a ochrana zvířat	4	3,28	9.
Péče a ochrana ŽP	8	6,56	6.
Smart city	3	2,46	10.
Sport	36	29,51	1.
Úprava veřejného prostranství	16	13,1	3.
Vzdělání	5	4,1	8.
CELKEM	122	100	X

Graf 1 Rozdělení vítězných projektů do stanovených kategorií (vlastní zpracování)

Z určených 10 kategorií je patrné, nejvíce projektů bylo zrealizováno v kategorii sportu. Počítaly se zde projekty např. workoutová hřiště, dětská lanovka, hřiště na pétanque, nejen taneční parket, parkourové hřiště, Kouzelná dřevěná cesta II., či multifunkční hřiště. V Dopravě byly projekty zahrnující úpravy, či rekonstrukce chodníků, zastávek, parkovišť,

či cyklostezek. Infrastruktura obsahovala vybudování pítek, zvýšení počtu odpadkových košů, doplnění laviček, výstavby veřejného osvětlení, či zpřístupnění WC. V kultuře jsou spíše projekty, které pomohou připomínat významné, či padlé občany během 1. světové války. Do projektů spojené s odpočinkem započítaná piknikoviště, tábořiště, relax zóny, stezka pro zdravé nohy, nebo čítárna v ulicích Zlína. K péči a ochraně zvířat se vztahují projekty záchrany srnčat při senosečích, psí hřiště, či včelín. Do ochrany životního prostředí je započteno komunitní kompostování, rozšíření systému sběru odpadů, sběr jedlých tuků a tuňka. Do „smart projektů“ byly zařazena pracovna v parku, chytré lavičky, či rozšíření webu města o odprodej majetku a online platby za poplatky. V úpravě veřejného prostranství patří zpevnování stezek, instalace vstupní brány do školy, výsadba cibulovin, oplocení ArmyParku, nebo rekonstrukce okolí kaple Panny Marie. Co se týče kategorie vzdělání, zde patří přírodní učebna, poznání historie, či naučná stezka.

Celkově se participativní rozpočet využívá k realizaci projektů, které slouží pro volný čas, odpočinku, či relaxaci. Dále to je právě úprava veřejných stezek a revitalizace přilehlého okolí. Ve výsledku projekty z participativního rozpočtu plní svůj primární účel, a to, zlepšovat okolí a zvyšovat kvalitu života obyvatel.

6.2 Analýza provedených rozhovorů se zástupci obcí využívající PaRo

Pro doplnění informací a získání uceleného přehledu ohledně fungování participativních rozpočtů vybraných municipalit nacházejících se na území Zlínského kraje byly provedeny strukturované rozhovory s vybranými zástupci územních jednotek. Zástupci vybraných měst odpovídali celkem na 8 otevřených otázek. Pro analýzu rozhovorů byla použita metoda kódování. Výsledné kódy byly následně doplněny do tabulky uvedené níže.

Otevřené otázky pro zástupce vybraných měst využívající PaRo:

- 1) Jaká byla Vaše motivace začít s participativním rozpočtem?
- 2) Museli jste vynaložit nějaké další náklady pro zavedení participativního rozpočtu (např. personální posílení)?
- 3) Jakým způsobem jste občany informovali o zavedení participativního rozpočtu?
- 4) Jakým způsobem občané hlasovali?
- 5) Byly podle Vás navržené projekty potřeba k rozvoji obce a ke zlepšení kvality života obyvatel?

- 6) Doporučili byste zavedení participativního rozpočtu i ostatním obcím a proč?
- 7) Můžete shrnout výhody a nevýhody participativního rozpočtování?
- 8) Budete i nadále ve Vaší obci pokračovat v participativním rozpočtu?

Tabulka 50 Přehled výsledků tematické analýzy rozhovorů (vlastní zpracování)

Zastřešující téma	Subtéma	Deskriptivní kódy
A. Obce využívající participativní rozpočet (PaRo)	A1. Motivace k využití PaRo	- aktivní zapojení obyvatel do dění ve městě - propojení radnice s občany - zisk zpětné vazby od občanů - zapojení do Agendy 21 a do sítě Zdravých měst (mimo jiné klade důraz na participaci)
	A2. Náklady spojené se zavedením PaRo	- nepatrné - vznik nové pracovní pozice (Koordinátor projektu) a pracovní skupiny - propagace projektu (reklama, medailonky se zástupci)
	A3. Informování občanů o PaRo	- webové stránky města - zpravodaj - platforma Mobilní rozhlas - místní rozhlas - sociální sítě (Facebook) - televizní reportáže
	A.4 Způsob hlasování	- platforma Mobilní rozhlas - anketní lístky - webové stránky - Městské informačního a turistického středisko
	A.5 Zlepšení kvality života obyvatel prostřednictvím navržených projektů	- kultivace veřejného prostoru - větší spokojenost občanů ve městě
	A.6 Doporučení ostatním obcím pro zavedení PaRo	- zapojení občanů do dění ve městě - pocit sounáležitosti občanů - vhodný nástroj pro komunikaci s veřejností
	A.7 Výhody a nevýhody PaRo	- výhody – motivace občanů k zájmu o dění ve městě; zapojení do rozvoje města, cílené využití finančních prostředků; zisk podnětů, čím se může vedení města zabývat - nevýhody – riziko v nedosažení shody, pasivita některých obyvatel; malá informovanost o projektech; projekty nemusí být dobře zpracované; dochází nápady na projekty, po prvotním nadšení občanů hrozí během následujících let úpadek jejich zájmu
	A.8 Pokračování v projektu PaRo	- všichni respondenti chtějí pokračovat

Podle provedených rozhovorů se zástupci měst byla pro všechny města prvotní *motivací*, proč vůbec začít s participativním rozpočtováním, snaha o zapojení veřejnosti do rozhodování. Zapojení veřejnosti má význam v tom, že si občané zvelebují město, napomohou k vytvoření projektů, které si sami přejí, a celkově je zde sounáležitost s městem. Dále, aby obyvatelé měli větší přehled o dění ve městě, či aby vedení města lépe rozeznalo potřeby a priority občanů daného města. Stává se, že město má své vize a své plány do budoucna, ale nemá zpětnou vazbu od občanů. Díky participativnímu rozpočtu se mohou právě tyto myšlenky, plány, či potřeba potkat a vedení získá zpětnou vazbu. Některá města také zahájila projekt participativního rozpočtu díky zapojení do Národní sítě Zdravých měst, která sdílí dobrou praxi po republice a dbá na participaci občanů.

Pro většinu zkoumaných měst projekt participativního rozpočtu neznamenal nějaké velké *náklady*. Náklady byly většinou v podobě webového rozhraní, propagování projektu, či v rámci platformy Mobilního rozhlasu. Aktivity a kompetence spojené s participativním rozpočtem byly ve většině případů rozděleny mezi řadové zaměstnance, kromě statutárního města Zlína. Z hlediska personálního zajištění vznikla pracovní pozice Koordinátor projektu – participativní rozpočet. Vznikla také pracovní skupina Tvoříme Zlín, která posuzuje realizovatelnost podaných návrhů, a je složena z pracovníků jednotlivých odborů MMZ.

Informování o participativním rozpočtu měly všechna města na stejné bázi, a to prostřednictvím webových stránek, místního zpravodaje, platformy Mobilního rozhlasu, ústního sdělení, či prostřednictvím televizní reportáže (ČT – Události z regionů, Televize Beskyd). Hlasování o projektech už tak jednoznačné pro všechna města nebylo. Ve většině případů probíhalo přes platformu Mobilního rozhlasu. V některých ročnících byla možnost také hlasovat prostřednictvím anketního lístku v měsíčním tisku, což se v některých případech neosvědčilo. Město Zlín nabízelo možnost hlasování v Městském informačním a turistickém středisku v budově radnice nebo v kancelářích místních částí. Pokud občan nevlastnil mobilní telefon, mohl vyplnit papírovou formu hlasování. V některých městech byla dokonce možnost hlasování přes sociální sítě.

Hlasování bylo v předešlé kapitole podrobně rozebráno. Pokud to shrneme, probíhalo dvěma formami – elektronicky, či fyzicky. Nejvíce obyvatel hlasovalo prostřednictvím platformy Mobilní rozhlas. Dalšími možnostmi byly anketní lístky, webové stránky, či Městské informační a turistické středisko.

Navržené a zrealizované projekty podle oslovených zástupců vedení slouží k rozvoji obce a ke *zlepšení kvality* života obyvatel. Projekty také kultivují veřejný prostor.

Každý respondent na otázku, zda by *doporučili* participativní rozpočet i jiným obcím, odpověděl v pozitivním slova smyslu. Zmiňovalo se často zapojení občanů do dění ve městě, pocitu sounáležitosti, či mimo jiné se jedná o vhodný nástroj, jak komunikovat s občany a reagovat na jejich potřeby a přání.

V předchozí otázce většina respondentů zároveň popsala i *výhody* PaRo. Jiní doplnili také, že se jedná o cílené využití finančních prostředků a získání podnětů od občanů, čím by se vedení města mohlo zabývat. U nevýhod PaRo to tak jednoznačné nebylo. Řada zástupců žádné *nevýhody* nezmínila. Pár nevýhod, které byly zmíněny jinými respondenty v nedosažení shody, pasivita obyvatel, či některé projekty nejsou dobře zpracovány. Respondent také uvedl, že „*studnice nápadů není nekonečná*“.

Na závěr provedených rozhovorů všichni respondenti uvedli, že v participativním rozpočtování chtějí *pokračovat* i nadále.

6.3 Analýza provedených rozhovorů se zástupci obcí nevyužívající PaRo

Pro získání kompletního pohledu na participativní rozpočtování byli také osloveni starostové obcí, jež tento nástroj nevyužívají, prostřednictvím emailového dotazování. Hranice minimálního počtu obyvatel oslovené obce byla stanovena na 3000. Z 20 oslovených respondentů se do šetření zapojilo celkem 13.

Otevřené otázky pro zástupce vybraných obcí nevyužívající PaRo:

- 1) Uvažovali jste někdy o zavedení participativního rozpočtu ve Vaší obci?
- 2) Chtěli byste participativní rozpočet ve Vaší obci?
- 3) Pokud byste chtěli participativní rozpočet, z jakých důvodů jste ho nezavedli? (např. vyšší náklady pro město, časová náročnost, nedostatek personálu...)
- 4) Myslíte si, že by občané uvítali participativní rozpočet ve Vaší obci?
- 5) Dali byste svým občanům možnost podat návrhy na projekty a ty nejúspěšnější byste poté zrealizovali?
- 6) Pokud ano, myslíte si, že by občané Vaší obce byli spokojenější?
- 7) Jakou částku byste byli ochotni vyčlenit pro participativní rozpočet?
- 8) Mohl by participativní rozpočet podle Vašeho názoru pomoci k rozvoji obce?

- 9) Pokud byste se rozhodli participativní rozpočet zavést, prostřednictvím jakého nástroje byste informovali Vaše občany o jeho zavedení? (např. úřední deska, internetový portál obce, zpravodaj, sociální sítě...)

Tabulka 51 Přehled výsledků analýzy emailového dotazování (vlastní zpracování)

	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7	R8	R9	R10	R11
1.	Ne	Ano	Ne	Ne	Ano	Ne	Ne	Ano	Ano	Ano	Ano
2.	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Rada ani zastupitelstvo nerozhodlo.	Ne	Ano	Rada ani zastupitelstvo nerozhodlo.	Ne	Ano
3.	Velké investice.	Časová náročnost, nedostatek personálu.	Časová náročnost, nedostatek personálu.	X	Chybějící zkušenost.	X	Nebyl obdržen požadavek.	Časová náročnost.	Na požadavky se reaguje průběžně.	Drží se Strategického plánu.	Časová náročnost.
4.	Nelze říci, není zkušenost	Některí určitě ano	Nelze říci	Nelze říci	Cca 20 % občanů by uvítala	Nelze říci	Nelze říci	Ano	Nelze říci	Ano, tak 5% občanů	Ano
5.	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Záleží na rozhodnutí zastupitelstva.	Otázka k zamýšlení	Ano	Ano	Ano
6.	Některí ano, někteří ne.	Spíše ne	Některí možná ano.	Ne	Některí určitě ano.	X	X	Nevíme	Nelze říci	Ano	Aktivní část obyvatel by byla.
7.	Cca 20 mil. Kč.	Cca 500 000 Kč.	X	0 Kč.	10 - 20 % rozpočtu.	X	X	500 000 Kč.	Cca 1 mil. Kč.	1,5 mil Kč. (2 % z rozpočtu)	Není zcela jasno
8.	Ano	Spíše ne	Nelze říci	Ne	Částečně ano - riziko lokace	X	Ne	Ano	Ano	Ne (uspokojí jen určitou skupinu lidí)	Ano
9.	Zpravodaj, web, úřední deska, sociální sítě - FB.	Internetový portál obce, zpravodaj, sociální sítě.	Zpravodaj, web, úřední deska, sociální sítě - FB.	Zpravodaj.	Webové stránky, sociální sítě.	X	Internet, noviny, rozhlas, mobilní zprávy.	Zpravodaj, web, úřední deska, sociální sítě - FB.	Úřední deska, sociální zpravodaj, rozhlas.	Zpravodaj, web, úřední deska, sociální sítě - FB.	Všemi dostupnými prostředky.

Na úvodní otázku větší část respondentů odpověděla, že o zavedení participativního rozpočtu ve své obci neuvažovali. Následně také odpověděli, že by participativní rozpočet ani nechtěli. Celkem tři respondenti zmínili, že doposud nebyl zaznamenán požadavek jak ze strany zastupitelů, tak ze strany občanů, že by byl zájem o zavedení participativního rozpočtu v obci. Respondent 5 by participativní rozpočet v obci chtěl, ale byla by nutná podmínka vyššího zapojení občanů (aspoň 20 % z celkového počtu). Respondent 8 uvedl, že první pokus byl v roce 2013, kdy mohli občané rozhodnout, který z navržených projektů se bude realizovat. Od té doby se ale druhý pokus nerealizoval. Každopádně o zavedení se baví, zatím se však k tomu ale neodhodlali.

Častou odpovědí na otázku, z jakých **důvodů nebyl participativní rozpočet zaveden**, byla jednoznačně časová náročnost, či nedostatek personálu. Vyskytly se tu ale odpovědi v podobě odkazování na Strategický plán, kde měli občané v rámci dotazníkového šetření vyjádřit své požadavky a potřeby. Dalším argumentem proti zavedení PaRo je od R1 v podobě dokončování největších investic za posledních 20 let, tudíž nejsou dostupné finanční prostředky. Jako důvod také byla zmíněna chybějící zkušenost, či fakt, že obec na požadavky občanů reaguje průběžně.

Šest respondentů nedokázalo říct, zda by **občané uvítali participativní rozpočet**. Zbylí respondenti vesměs uvedli, že by byla spokojená jen menší skupina obyvatel (rozmezí od 5 do 20 %). Většina respondentů by dala možnost svým občanům možnost navrhnout projekty a ty vítězné zrealizovat. Dva respondenti zmínili, že konečné rozhodnutí je na zastupitelstvu příslušné obce. Respondent 8 tuto otázku označil jako otázku k zamyšlení, kdy jednou možností je ta, že by občané dávali sami podněty, nebo druhá možnost, vedení by vybralo projekty, které mají „v zásobníku“ a občané by vybírali z těchto projektů. Různé odpovědi také nastaly u otázky, zda by občané uvítali participativní rozpočet v obci. Čtyři respondenti odpověděli, že někteří občané by tento projekt ocenili. Dalších 5 respondentů nedokázalo odpovědět a 2 respondenti odpověděli, že by to občané neocenili.

Na výši částky, kterou by vedení města vložilo do participativního rozpočtu, padly různé odpovědi. U dvou z nich by se mělo jednat o částku pro investiční činnost (cca 20 mil. Kč, nebo 10 – 20 % rozpočtu). Ostatní odpovědi buď nebyly žádné, nebo byly v rozmezí od 500 000 Kč do 1,5 mil. Kč. Respondent 11 uvedl, že odpověď není jasná, ale z počátku by se jednalo o desítky statisíců, maximálně jednotky milionů.

Podle 4 respondentů by **participativní rozpočet mohl napomoci k rozvoji obce**, podle dalších 4 respondentů by k rozvoji obce nepřispěl, či by uspokojil jen určitou skupinu

obyvatel. Dva respondenti se nepřiklonili ani k jedné ze zmíněných odpovědí a jeden zdůraznil riziko lokace, kdy zapojená skupina může prosazovat svůj zájem, ne zájem celé obce.

Co se týče **informačních nástrojů pro případné zavedení participativního rozpočtu** ve většině, respondentů shodla na využití všech dostupných prostředků. Jednalo by se o využití zpravodaje, webu obce, úřední desky a sociálních sítí. Kromě jednoho respondenta, jenž se nevyjádřil, zbylí respondenti uvedli aspoň jeden ze zmíněných informačních nástrojů.

6.3.1 Doplnění analýzy

Odpovědi dvou respondentů (Respondent 12 a Respondent 13) nebyly zaznamenány do tabulky. R12 uvedl, že v současné době se řeší, zda participativní rozpočet v obci zavést, či nikoli. V brzké době by měl být podán návrh Radě. Uvažuje se vícero možností participativního rozpočtu, zda vybrat lokality, či se bude jednat o klasický participativní rozpočet. Na základě veřejných projednání by se alokovala částka, v současné době je představa 1 milion korun. Cílem participativního rozpočtu bude spokojenost občanů v obci. Pokud by se participativní rozpočet v obci zavedl, informování občanů proběhne prostřednictvím úřední desky, vývěsek, Mobilního rozhlasu, Facebooku města, Facebooku Zdravého města, webových stránek, sociálních sítí, či placených reklam (např. rádio, mediální partneři).

R13 uvedl, že participativní rozpočet se v obci zatím nerealizuje. V obci funguje komise pro rozvoj města. Posuzují se investiční záměry a na základě nich se sestavují priority. Vyložene participativní rozpočet, že by se dalo na výběr z 5 investic a ten, který by měl nejvíc hlasů a zrealizoval by se, o tom se neuvažovalo. Za posledních 5 let se dotahují akce, které se nerealizovaly. Až dojde k ustálení situace, bude možnost volby pro obyvatele. Zodpovědnost však na sebe bere zastupitelstvo. V obci ale už jistý druh participace funguje, a to ve smyslu debaty a přímé prohlídky místa s vedením obce v předem určeném čase, kdy občané mají možnost vyjádřit svůj názor. Pokud by se participativní rozpočet zavedl, je otázka, zda by byli občané spokojenější. Pokud projekt získá 70 % hlasů, je to bez debat. Pokud bude na výběr 5 projektů a každý získá 20 %, je to těžké rozhodnutí.

7 NÁVRH OPATŘENÍ PRO ZAVEDENÍ PARTICIPATIVNÍHO ROZPOČTU ZA ÚČELEM ROZŠÍŘENÍ A EFEKTIVNĚJŠÍ VYUŽITÍ U OBCÍ NA ÚZEMÍ ZLÍNSKÉHO KRAJE

Během analýz byly zjištěny některé poznatky, které brání v rozšíření participativního rozpočtu v jiných obcích na území Zlínského kraje. Na těchto poznatcích budou sestavena různá opatření, která pomohou zavést participativní rozpočet a rozšířit tak tento nástroj k zapojování občanů v obcích nacházejících se na tomto území. Zároveň tato opatření napomohou k tomu, aby metoda participativního rozpočtu byla využívána co nejefektivněji. Ačkoli je tento postup primárně určený pro obce, které participativní rozpočet teprve budou zavádět, mohou se tímto postupem inspirovat i obce, ve kterých PaRo už běží.

7.1 Návrh na stanovení alokace pro participativní rozpočet

Pro zavedení participativního rozpočtu v obci si nejdříve doporučuji stanovit výši celkové alokace, kterou obec vyčlení. Samozřejmě záleží na velikosti obce a na velikosti jejího rozpočtu. V níže uvedené tabulce je uvedený návrh přehledu alokací pro obce s různými počty obyvatel na základě předchozích zjištění v analytické části. Hodnoty alokací jsou vyvozeny na základě součinu počtu obyvatel s průměrnou hodnotou alokované částky participativního rozpočtu na obyvatele (78,70 Kč.) ve městech na území Zlínského kraje, kde v současné době funguje participativní rozpočet (viz příloha I). Dále jsou v tabulce doplněny obce, jejichž počet obyvatel (dle dat z ČSÚ, 2023) převyšuje minimální hranici stanovenou pro výpočet návrhu alokace.

Tabulka 52 Návrh přehledu alokací pro PaRo v závislosti na velikosti obce

Minimální počet obyvatel v obci	Alokace pro PaRo (v Kč)	Název obce
3 000	236 100	Fryšták, Nivnice, Ostrožská Nová Ves, Strání, Zašová
4 000	314 800	Bojkovice, Hluk, Chropyně, Uherský Ostroh, Valašské Klobouky, Vizovice
5 000	393 500	Kunovice, Luhačovice
6 000	472 200	Hulín, Staré Město
7 000	550 900	Napajedla
8 000	629 600	Bystřice pod Hostýnem
11 000	865 700	Holešov
16 000	1 259 200	Rožnov pod Radhoštěm, Uherský Brod
24 000	1 888 800	Uherské Hradiště

Celková alokace pro participativní rozpočet je tedy určena. Nyní je třeba si stanovit, zda limit pro jeden projekt bude v rozsahu celkové alokace participativního rozpočtu, či bude určen limit maximální částky pro jeden projekt.

Při zavedení participativního rozpočtu doporučuji zvolení takového limitu, který umožňuje realizaci maximálně tří projektů za jeden ročník. Je to z důvodu, aby si vedení obce vyzkoušelo přerozdělení úkolů, určení kompetencí a realizaci projektů na základě preferencí občanů. Pokud se hned v prvním ročníku stanoví limit jednoho projektu v maximální výši celkové alokace PaRo, vystupují rizika v podobě nezvládnutí organizace realizace, prodloužení lhůty stanovenou pro realizaci projektu, či nárůst nákladů v důsledku inflace. V konečném důsledku hrozí úpadek zájmu ze strany občanů pro příští ročníky participativního rozpočtu.

7.2 Stanovení pravidel pro participativní rozpočet

Na základě provedené analýzy současného stavu participativních rozpočtů bylo zjištěno, že participativní rozpočet nemá legislativně stanovená pravidla průběhu. Díky tomu si každá obec může svá pravidla přizpůsobit dle svého uvážení na základě aktuální situace. Hlavní podstata celého procesu musí zůstat stejná.

V prvé řadě je nutné stanovení časového harmonogramu. Pro stanovení podoby pravidel je vhodná maximální doba šesti měsíců. Během této doby se určí personální zajištění projektu participativního rozpočtu, kdo může návrh podat, jaké oblasti může návrh upravovat a jak má správně vypadat podaný návrh.

7.2.1 Stanovení časového harmonogramu

Z dostupných informací, které byly uvedeny v praktické části diplomové práce o harmonogramech participativních rozpočtů, byly v průměru vyhrazeny 2 měsíce pro příjem návrhů, 3 měsíce pro jejich posouzení a 2 měsíce pro hlasování o návrzích.

Tabulka 53 Časový harmonogram participativního rozpočtu

Délka trvání činnosti	Činnost
2 – 6 měsíců	Stanovení pravidel procesu.
2 měsíce	Příjem návrhů.
3 měsíce	Posouzení realizovatelnosti návrhů.
2 měsíce	Veřejné hlasování.
1 měsíc	Schválení vítězných návrhů radou obce a následné zveřejnění.
1 rok	Realizace schválených projektů.

Během stanovování časového harmonogramu se doporučuji orientovat dle průměrných časových úseků v jiných obcích na území Zlínského kraje, kde je participativní rozpočet zavedený. Nicméně, po vyzkoušení tohoto harmonogramu v prvním roce dojde k evaluaci procesu a na základě výsledků se prodlouží, či zkrátí uvedené časové úseky.

Tabulka 54 Časový harmonogram participativního rozpočtu

Délka trvání činnosti	Činnost
Leden – červen	Stanovení pravidel procesu.
Červenec – srpen	Příjem návrhů.
Červenec – září	Posouzení realizovatelnosti návrhů.
Říjen – listopad	Veřejné hlasování.
Prosinec	Schválení vítězných návrhů radou obce a následné zveřejnění.
Následující rok	Realizace schválených projektů.

Posuzování žádostí doporučuji započít současně s fází přijímání návrhů a ukončit minimálně měsíc po ukončení fáze přijímání návrhů. Je to dáno tím, aby se zvládněly zkontrolovat všechny žádosti a pečlivě zhodnotit, zda jsou návrhy realizovatelné a splňují všechny předem určené podmínky. Pokud se jedná o obci s **více než 16 000 obyvateli** (viz tabulka č. 52), doporučuji fázi posouzení žádostí ukončit až 2 měsíce po ukončení fáze přijímání návrhů. S tímto minimálním počtem obyvatel lze předpokládat, že bude podáno mnoho návrhů na projekty. Fázi hlasování doporučuji v prvním ročníku participativního rozpočtu nechat dva měsíce. Zkrátit ji lze teprve až po opakování minimálně dvou ročníků PaRo, kdy už je pravděpodobné, že obyvatelé mají už pravidla zažitá a přesně ví, jakým způsobem je možné hlasovat. Výsledky konečného hlasování budou následně předány Radě obce, která vybrané návrhy určí k realizaci. Výsledky budou následně zveřejněny.

Tento časový harmonogram je určený pro případ, že na počátku vedení obce stanoví, že celková alokace bude rozdělena mezi 3 projekty. V tomto případě bude realizace projektů v rámci jednoho roku. Pokud si obec zvolí variantu, kdy celková alokace pokryje náklady jednoho projektu, doporučuji v časovém harmonogramu místo 12 měsíců určených k realizaci stanovit raději maximální lhůtu 18 měsíců. Vznikne tak časová rezerva pro vyhotovení projektové přípravy, zajištění výběrového řízení a rozdělení pravomoci a úkolů. Časová rezerva je také velmi důležitá pro eliminování případných nastalých rizik (např. zvýšení cen energií, rostoucí inflace, náhlá změna přírodních podmínek, vandalismus).

7.2.2 Personální zajištění

Podstatné je myslet na personální zajištění celého projektu. V obcích **do 16 000 obyvatel** (viz tabulka č. 52) postačí rozdělení všech kompetencí spojených s participativním rozpočtem mezi stávající zaměstnance úřadu. Kompetence se týkají všech činností v podobě průběžné informovanosti o participativním rozpočtu, přijímání návrhů a jejich zhodnocení, zda splňují všechny předem stanovené podmínky a je možná jejich realizace. V obcích **nad 16 000** obyvatel doporučuji vytvoření pozice koordinátora participativního rozpočtu.

7.2.3 Kdo může být navrhovatelem

Pravidla musí specifikovat podmínky, které podmínky má navrhovatel splňovat. První podmínkou je věk navrhovatele. Při zavádění participativního rozpočtu doporučuji, aby navrhovatel splňoval podmínku minimálně 18 let. V dalších ročnících je možné snížit věkovou hranici na 15 let, jako to je v určitých obcích. Za této podmínky je potřebné mít zletilého zástupce navrhovatele.

Obvykle ve Zlínském kraji může návrh podat obyvatel, není nutné, aby byl zároveň občanem dané obce. Tuto podmínku doporučuji zachovat především z důvodu, že spousta mladých lidí ve větších obcích pobývá např. kvůli vzdělání.

Možností další podmínky je nutnost zástupce navrhovatele. Tato podmínka je nutná v případech, kdy je povinná prezentace návrhů před spuštěním veřejného hlasování. Podmínku veřejného prezentování při spuštění prvního ročníku participativního rozpočtu nedoporučuji. V prvním ročníku hrozí odrazení navrhovatelů podat svůj nápad na projekt.

7.2.4 Podmínky návrhu

Návrh se musí týkat majetku, nebo pozemku, který je ve vlastnictví příslušné obce. Musí být realizovatelný v období maximálně jednoho roku. Pokud se jedná o projekt, jehož náklady jsou v maximální výši celkové alokace, doporučuji realizovatelnost projektu zvýšit na maximálně 18 měsíců, tj. rok a půl. Návrh také nesmí být realizovatelný v rámci výdělečné, nebo podnikatelské činnosti navrhovatele. Návrh musí být prospěšný veřejnosti, musí být dlouhodobě udržitelný a nesmí být v rozporu se strategickým plánem obce.

Návrh musí obsahovat následující:

- název projektu;
- popis současné situace;

- popis navrhnutého řešení;
- odhad celkových nákladů potřebných k realizaci projektu;
- souhlas navrhovatele, zda je možné zveřejnit jeho jméno a příjmení a také souhlas posuzováním jeho návrhu;
- kontakt na navrhovatele – telefon, e-mail.

7.2.5 Oblasti návrhů pro projekty

Oblasti, kterých se návrhy na projekty mohou týkat, jsou různé. V analytické části jich bylo vytyčeno celkem 8. Jedná se o tyto oblasti: doprava, infrastruktura, kultura, odpočinek, péče a ochrana zvířat, péče a ochrana ŽP, smart city, sport, úprava veřejného prostranství a vzdělání.

Obcím s počtem **obyvatel do 16 000** (viz tabulka č. 52) doporučuji při zavedení participativního rozpočtu dát možnost občanům podání návrhů pouze v oblastech kultury, odpočinku, sportu a úpravu veřejného prostranství. Občané si vyzkouší, jaké to je podávat návrhy a intenzivněji se zabývat děním v jejich obci.

Obcím s počtem **obyvatel nad 16 000** (viz tabulka č. 52) mohu doporučit při zavedení participativního rozpočtu dát možnost občanům podání návrhů ve všech zmíněných oblastech. To ale pouze za předpokladu, že je zřízená pozice koordinátora participativního rozpočtu.

7.3 Informování o průběhu participativního rozpočtu

Zahájení informační kampaně je právě jedna z klíčových činností, jež zajistí úspěch participativního rozpočtu. Důležité je před zahájením zvážit velikost výdajů, které je obec ochotna do procesu vložit. Obce, které v současné době využívají participativní rozpočet, informují své občany prostřednictvím různých informačních nástrojů. Nejčastějšími odpověďmi byly webové stránky, platforma Mobilní rozhlas, zpravodaj a sociální síť (nejčastěji Facebook). Méně častými odpověďmi byly televizní reportáže a místní rozhlas.

Protože v dnešní době roste čím dál více popularita sociálních sítí, vše doporučuji všem obcím, uvedených v tabulce č. 52, aby při zavádění participativního rozpočtu cílily právě na tento komunikační nástroj. Kromě Facebooku je nutné se zaměřit také na sociální síť – Instagram, Twitter a v poslední době čím dál více oblíbenější TikTok. Pokud obec nemá svůj profil na sociální síti, je nezbytné ho založit. Pravidelná informovanost je klíčová

pro efektivní využití participativního rozpočtu. V obci **do 16 000 obyvatel** bude stanovený pracovník úřadu, který si informovanost vezme na starost. V obci **nad 16 000 obyvatel** tuto povinnost převezme koordinátor participativního rozpočtu.

Příspěvky a pravidelná story o novinkách týkajících se participativního rozpočtu zaujmou vícero občanů, což povede k širšímu zapojení veřejnosti. Důležité je, aby se v obsahu příspěvku ukazoval harmonogram, blížící se začátek/konec lhůty pro danou fázi, projekty, pro které je možné hlasovat a vítězné projekty. Ten samý obsah se bude vyskytovat i ve story na sociální síti Instagram. Tato sociální síť nabízí možnost vytvoření tzv. *výběru*, který uchová všechna story související s participativním rozpočtem. Klíčová je neustálá informovanost. Proto je podstatné, aby následně během realizace byla přidávána pravidelná story a fotodokumentace postupné realizace vítězného projektu.

Propagaci participativního rozpočtu výrazně posílí oslovení místních významných rodáků, sportovců, ředitele institucí a jiných osobnosti důležitých v rámci dění obce. Tito lidé budou osloveni, aby na svých profilech zveřejňovali příspěvky o důležitých datech v rámci participativního rozpočtu. Propagaci pomůžou i příspěvky, či story o tom, že hlasovali pro některý z projektů (není nutné uvádět konkrétně jaký).

Samozřejmě, že pokud je v obci vysoký podíl obyvatel staršího, či důchodového věku, informovanost na sociálních sítích nezaznamená úspěch. Zde je klíčové cílit na fyzické zdroje informací, a to kromě místního zpravodaje na vývěsky a letáky vylepené na zastávkách hromadné dopravy, u domů kultury, místního obchodu, či restaurace. Nesmí se zapomenout na hlášení místního rozhlasu. Vhodným informačním zdrojem je i televizní reportáž. Všechna analyzovaná města, která využívají participativní rozpočet, měla vždy ve svém místním zpravodaji přehledně rozepsané informace s ním spojené. Nezbytné je tento trend udržet, ale zároveň se více soustředit na jiné zdroje informací (sociální sítě).

7.4 Sběr námětů

Protože v této fázi nastává čas pro zapojení veřejnosti, je nezbytné ze strany vedení udělat maximum pro to, aby veřejnost pochopila princip participativního rozpočtu a došlo tak k maximálnímu využití potenciálu této participační metody. Pro angažování veřejnosti je vhodné pořádat veřejná setkání, která mají sloužit k výkladu pravidel a představení celého projektu veřejnosti. Součástí bude také diskuze o návrzích přítomných účastníků. V obci **do 16 000 obyvatel** (viz tabulka č. 52) si na starost tato setkání vezme zvolený pracovník úřadu, nejlépe ten samý pracovník, který bude mít na starost i propagaci participativního

rozpočtu. U obce s počtem **obyvatel nad 16 000** spadá tato povinnost do pracovní náplně koordinátora projektu. Tito zástupci budou předem stanovenou dobu (1 – 2 hodiny) tato setkání řídit, představí celý proces a budou odpovídat na případné dotazy, či nejasnosti ze strany účastníků. Výhoda těchto setkání spočívá v tom, že se koordinátor a vybraný zástupce seznámí s některými navrhovateli a popř. rovnou připravovaný návrh projednají.

7.5 Analýza projektů

Všechny podané návrhy na projekty je nutné posoudit, zda jsou realizovatelné a zda splňují všechny předem stanovené podmínky (viz podkapitoly 7.2.4 a 7.2.5). Posouzení návrhů bude provádět skupina vybraná pracovníků úřadu (např. vedoucích odborů). V obcích **nad 16 000 obyvatel** (viz tabulka č. 52) bude součástí této skupiny pochopitelně i koordinátor participativního rozpočtu. Koordinátor projektu svolá pracovní skupinu k jednání s dostatečným předstihem. Po vyhodnocení všech projektů se přejde k veřejnému hlasování.

7.6 Diskuze nad návrhy

Těsně před zahájení hlasování, popř. v den spuštění hlasování, je třeba představit návrhy občanům. Představování je vhodné zorganizovat v odpoledních hodinách ve všední den. Přesné datum, čas i místo budou s dostatečným předstihem oznámeny v místním zpravodaji, na webových stránkách města a také prostřednictvím sociálních sítí a místního rozhlasu. Celou diskuzi povede koordinátor, či vybraný pracovník úřadu. Presentování návrhů postoupených do hlasování lze provést dvěma způsoby. Buď se ho chopí koordinátor projektu (popř. zvolený pracovník úřadu v obci **do 16 000 obyvatel**), či samotný občan. V tom případě ale hrozí riziko, že občané nebudou chtít své návrhy prezentovat, proto je nezbytné v pravidlech uvést, zda bude prezentace navrhovatele povinná, či nikoli. Prezentace jednoho projektu nebude trvat déle než 10 minut, jinak hrozí riziko, že publikum přestane dávat pozor, či se bude nudit. Po prezentování proběhne diskuze, či připomínkování návrhů (např. zda je vhodný výběr lokality).

V této fázi je potřebné dbát i na prostředí, ve kterém bude probíhat prezentace návrhů. Podstatné, aby se občané při prezentování cítili dobře, obzvláště budou-li sami prezentovat. Vedení obce zajistí drobné občerstvení a na každém stole džbán s vodou. Doporučuji, aby každý účastník měl k dispozici papír s propiskou pro zapisování poznámek

a připomínek během prezentování. Pokud prezentace bude probíhat ve velkém sále, je nezbytné, aby vedení města zajistilo mikrofon.

Během prvního ročníku participativního rozpočtu nedoporučuji žádné z obcí, aby byla do podmínek přidána prezentace navrhovatele. Hrozí tak odrazení některých potenciálních navrhovatelů.

7.7 Hlasování o návrzích

Při hlasování musí být zajištěna anonymita hlasujících. Během prvního ročníku participativního rozpočtu doporučuji umožnit hlasování i občanům, kteří dovršili věku patnácti let. Pokud je v pravidlech stanoveno, že navrhovatelem smí být i obyvatel obce, doporučuji zachovat tuto podmínku i pro hlasujícího. Dle výsledků analýzy je vhodné pravidla pro hlasování stanovit teprve až podle počtu projektů. Myšleno tak, zda hlasující bude moci udělit pouze jeden nebo více hlasů, popř. i záporné hlasy. Záporné hlasy ale mají podle zjištění smysl pouze tehdy, pokud je přihlášeno mnoho projektů. Osvědčeným způsobem z analyzovaných obcí je hlasování prostřednictvím platformy Mobilního rozhlasu. Platforma nabídne i přehledné statistiky hlasujících. Možnou alternativou je hlasování i přes Formulář Google. Nezbytnou formou hlasování je i možnost fyzického hlasování, např. prostřednictvím lístků vydaných v místním zpravodaji. Vzhledem k několikrát zmíněné rostoucí popularitě sociálních sítí doporučuji i možnost hlasování prostřednictvím sociálních sítí (Facebook, Instagram). Vhodnou možností je také hlasování přímo po veřejné prezentaci návrhů. Po ukončení hlasování koordinátor, či pověřený pracovník úřadu, všechny hlasy sečte a následně a stanoví pořadí jednotlivých návrhů.

7.8 Příprava návrhů

Na základě pořadí návrhů schválí Rada obce návrhy k realizaci. Zároveň také určí úkoly a pravomoc příslušným odborům úřadu pro hladkou realizaci vítězného projektu, či projektů.

7.9 Evaluace

Pro zajištění efektivního fungování participativního rozpočtu i v příštích ročnících je nezbytná jeho evaluace. To platí pro všechny zmíněné obce v tabulce č. 52. Po prvním ročníku participativního rozpočtu doporučuji provést průzkum mezi všemi zainteresovanými stranami. Každá strana bude mít možnost odpovědět na předem stanovené otázky.

Pracovníci úřadu budou osloveni v průběhu pracovní doby. Obyvatelé obce budou osloveni prostřednictvím sociálních sítí, webových stránek, či prostřednictvím letáku distribuovaným obecním zpravodajem. Letáčky bude možné odevzdat na podatelně příslušného úřadu. Navrhovatelé, kteří přihlásili svůj návrh do participativního rozpočtu, budou osloveni prostřednictvím e- mailových adres uvedených při podání návrhů. Na závěr bude mít každý respondent možnost doplnit svou připomínku, či vzkaz pro vedení obce. Výsledky dotazování budou poté předány zastupitelstvu.

Pokud se participativní rozpočet osvědčí a vedení obce ho zachová i pro další ročníky, doporučuji pravidelnou evaluaci stejným způsobem, a to po prvních třech ročnících. V dalších letech je možné evaluaci provádět ne tak často, pro začátek jednou za dva roky.

7.9.1 Otázky pro vybranou skupinu respondentů

- **Pracovníci úřadu:**

1. Byla podle Vás stanovená pravidla adekvátní?
2. Byly podle Vás navržené projekty potřeba k rozvoji obce?
3. Byla podle Vás stanovená alokace dostačující, či by se měla v příštích ročnících participativního rozpočtu zvýšit, nebo naopak snížit?
4. Existuje něco, co by se podle Vás dalo zlepšit v rámci procesu participativního rozpočtování? Pokud ano, co by to bylo?

- **Obyvatelé obce:**

1. Byly podle Vás navržené projekty potřeba k rozvoji města?
2. Zvyšuje podle Vás zavedení participativního rozpočtu atraktivitu města?
3. Byla podle Vás stanovená alokace dostačující, či by vedení města obce mělo v příštích ročnících tuto alokaci zvýšit, nebo naopak snížit?
4. Bylo podle Vás informování o participativním rozpočtu dostatečné?
5. Plánujete v průběhu příštího ročníku přihlásit svůj návrh?

- **Navrhovatelé projektu:**

1. Byla podle Vás stanovená alokace dostačující, či by vedení města obce mělo v příštích ročnících tuto alokaci zvýšit, nebo naopak snížit?

2. Existuje něco, co by se podle Vás dalo zlepšit v rámci procesu participativního rozpočtování? Pokud ano, co by to bylo?
3. Plánujete v průběhu příštích ročníků opět přihlásit nějaký Váš návrh?

7.10 Zapojení do Národní sítě Zdravých měst

Pokud se některá ze zmíněných obcí obává financování, či jiného možného problému procesu participativního rozpočtování, lze vstoupit do asociace Zdravých měst. Toto zapojení nabízí členům kromě mnoha praktických příkladů, projektů, rad, konzultací, vzdělávání úředníků, především poskytnutí nástrojů k rozvoji obce. Mimo jiné je kladený velký důraz na participaci občanů, udržitelný rozvoj a sdílení dobré praxe. Proto věřím, že pokud se nějaká obec, či město rozhodne zavést participativní rozpočet ve své obci, zapojení do této sítě může být velmi nápomocné.

7.10.1 Kroky pro zapojení města do NSZM

Pro hladké zapojení do této sítě byl na jejích webových stránkách připraven návod a sada kroků, které je potřeba splnit. Nejdříve zastupitelstvo musí schválit členství v Národní síti Zdravých měst a Deklaraci Zdravého města. Následně bude zastupitelem pověřen politický odpovědný zástupce města (označován jako „politik Programu Zdravé město“). Většinou se jedná o starostu, místostarostu, či radního. Následně je také nutné ustanovit pracovníka úřadu, jenž bude v kontaktu s NSZM. Členové mohou být přijímáni po celý rok. O přijetí rozhoduje Rada NSZM ČR během svých zasedání. Žádost se předává na Kanceláři NSZ ČR prostřednictvím e-mailu: infozdravamesta.cz. Žádost o členství musí obsahovat tyto náležitosti:

- název města, IČO, adresa;
- kontakt (telefon, e-mail) na starostu;
- kontakt (telefon, e-mail) na politického zástupce města ohledně Programu Zdravého města;
- kontakt (telefon, e-mail) na pověřenou osobu ke komunikaci s NSZM;
- kontakt (telefon, e-mail) na tajemníka úřadu;
- výpis nebo kopii z unesení zastupitelstva daného města;
- přehled nejdůležitějších kontaktů v rámci celého úřadu. (Členství města, 2024)

ZÁVĚR

Dle zjištěných skutečností vyplynulo, že participativní rozpočet využívá celkem 8 územně samosprávných celků na území Zlínského kraje. Cílem diplomové práce bylo analyzování a vyhodnocení uplatnění participativního rozpočtu ve vybraných městech Zlínského kraje. V návaznosti na tento cíl byl nastaven i druhý cíl, a to navrhnout opatření pro rozšíření a efektivní využívání participativního rozpočtu na území zmíněného kraje. Druhotným cílem bylo zpracování literární rešerše, ze které byly následně čerpány poznatky při zpracování praktické části práce.

V teoretické části byla zpracována literární rešerše zabývající se participativními rozpočty a souvisejícími pojmy. Podklady pro vypracování byly jak odborné knihy, tak odborné články. V praktické části byly detailně rozebrány jednotlivé ročníky participativních rozpočtů, včetně vítězných projektů, počtu hlasujících, či nákladech realizace projektu. Jak se ukázalo, pravidla participativního rozpočtu nebyla v každém městě stejná, nýbrž byla přizpůsobena současné situaci. Hlavní myšlenka participativního rozpočtu vždy zůstala zachována. Hlavními podklady byly příslušné webové stránky a místní zpravodaje. Pro doplnění informací byly využity strukturované rozhovory s vybranými zástupci měst, které byly následně zpracovány metodou kódování.

V rámci praktické části byl také proveden výzkum prostřednictvím e-mailového dotazování adresovaný zástupcům územně samosprávných celků, které participativní rozpočet ještě nevyužívají. Z celkem 20 oslovených obcí přišla odezva celkem od 13. Jednotlivé odpovědi byly anonymizovány a zpracovány přehledně do tabulky. Z odpovědí vyšlo najevo, z jakých důvodů participativní rozpočet není v příslušné obci zaveden, případně jaké překážky tomu brání. Nejčastěji se jednalo o fakt, že zatím nebyl obdržet požadavek jak ze strany zastupitelstva, tak ze strany občanů, že by se v dané obci participativní rozpočet měl realizovat. Některé obce by participativní rozpočet zrealizovaly, překážkami jsou ale časová náročnost, nedostatek personálu, nebo že obec na požadavky občanů reaguje průběžně.

Na základě všech zjištěných skutečností pomocí analýzy, strukturovaných rozhovorů a kvantitativnímu e-mailového šetření, bylo navrženo opatření v podobě návrhu na zavedení participativního rozpočtu v obci nacházející se na území Zlínského kraje. Jednotlivé kroky jsou popsány tak, aby se z něj mohly inspirovat i obce, které již participativní rozpočet

realizují. Tímto způsobem dojde k rozšíření participativního rozpočtu a efektivnějšímu využití.

Hlavním limitem práce byla především neúplnost vybraných informací, které byly potřebné pro kompletní přehled o daném tématu (např. které vítězné projekty byly zrealizovány).

Příležitost pro zkoumané téma by mohla být analýza, zda obce, ve kterých se realizuje participativní rozpočet, rozšířily oblasti, ve kterých je možné podávat návrhy. Druhou příležitostí by byl průzkum, zda některá obec projevila širší zájem o tuto metodu a participativní rozpočet byl zrealizován.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- ČERNÝ, Vojtěch, 2016. *Metodika tvorby participativního rozpočtu pro města v ČR*. Online. Praha: Agora. ISBN 978-80-906397-4-4. Dostupné z: https://www.participativni-rozpocet.cz/wp-content/uploads/2017/05/Metodika_Participativni_rozpocet_AGORA_CE.pdf. [cit. 2024-02-01].
- ČESKO, 2000. Zákon ze dne 7. července 2000, o rozpočtových pravidlech územního rozpočtu. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Částka 73. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=250/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. [cit. 2024-02-19].
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2023. *1. část – Území, životní prostředí, obyvatelstvo, makroekonomické ukazatele*. Online. In: Časové řady kraje. Praha: Czso.cz. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11284/17868674/CZ0720_1.xlsx/c5a682ee-c071-452b-8160-32cd81ce998b?version=1.62. [cit. 2024-02-26].
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2023. *Administrativní mapa kraje*. Online. In: Mapy. Praha: Czso.cz. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11284/81380840/adm72_2023.png/00f5ede7-3980-428a-9b61-2dacfcf0cb93?version=1.0&t=1700173814436. [cit. 2024-02-26].
- Členství města*, 2024. Online. Národní síť Zdravých měst. Dostupné z: <https://www.zdravamesta.cz/cz/clenstvi-mesta>. [cit. 2024-04-05].
- DAMERI, Renata Paola, 2017. *Smart City Implementation: Creating Economic and Public Value in Innovative Urban Systems*. Cham: Springer. Progress in IS. ISBN 978-3-319-45765-9.
- DAMERI, Renata Paola a ROSENTHAL-SABROUX, Camille, 2014. *Smart City: How to Create Public and Economic Value with High Technology in Urban Space*. Cham: Springer. Progress in IS. ISBN 978-3-319-06159-7.
- EVERS, J.; DOUVEN, W.; VAN DER STROOM, J.; HASAN, S.; SEIJGER, C. et al., 2019. A framework to assess the performance of participatory planning tools for strategic delta planning. Online. *Journal of Environmental Planning and Management*. 2019-07-29, roč.

62, č. 9, s. 1636-1653. ISSN 0964-0568. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/09640568.2019.1603843>. [cit. 2024-01-30].

FALISZEWSKI, Piotr; FLIS, Jarosław; PETERS, Dominik; PIERCZYŃSKI, Grzegorz; SKOWRON, Piotr et al., August 2023. Participatory Budgeting: Data, Tools, and Analysis. Online. *IJCAI International Joint Conference on Artificial Intelligence*. Roč. 2023, article 191872, s. 2667 – 2674. ISSN 10450823. Dostupné z: <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85170380045&origin=resultslist&sort=plf-f&src=s&sid=6ab790bbb528ba33230ab94cb750294f&sot=b&sdt=b&s=TITLE-ABS-KEY%28methods+of+participatory+budgeting%29&sl=49&sessionSearchId=6ab790bbb528ba33230ab94cb750294f&relpos=16>. [cit. 2024-01-13].

GLUMBÍKOVÁ, Kateřina; ŠPILÁČKOVÁ, Marie; ŠPAČKOVÁ, Eva; CALETKOVÁ, Lenka a ČECH, Tomáš et al., 2021. *Metodika participativního plánování v městském prostoru*. Online. Ostrava: Ostravská univerzita. ISBN 978-80-7599-265-9. Dostupné z: <https://dokumenty.osu.cz/fss/publikace/metodika-participativniho-planovani-v-mestskem-prostoru.pdf>. [cit. 2024-02-22].

HAKEN, Roman; HAVLÍN, František; MAREK, Ondřej; MIČKA, Pavel a NAWRATH, Martin et al., 2016. *Metodika participace aneb jak zapojit občany do rozhodování*. Online. 2. vydání. Praha: Agora. ISBN 978-80-906397-1-3. Dostupné z: <https://search.mlp.cz/cz/titul/metodika-participace-aneb-jak-zapojit-obcany-do-rozhodovani/4253000/#/getPodobneTituly=deskriptory-eq:6317-amp:key-eq:4253000>. [cit. 2024-02-01].

HAMERNÍKOVÁ, Bojka, 2017. *Veřejné finance: vybrané problémy*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-807-5525-772.

HASSAN, Muhammad Mustafa; MORENO, Andrés; SUTINEN, Erkki a AZIZ, Abdul, 2015. Supporting Participatory Innovation Through Introductory Tools. Online. *New Horizons in Design Science: Broadening the Research Agenda*. Lecture Notes in Computer Science. S. 479-487. ISBN 978-3-319-18713-6. Dostupné z: https://doi.org/10.1007/978-3-319-18714-3_41. [cit. 2024-01-30].

CHMELAŘOVÁ, Magdalena; KOLIBOVÁ, Helena a JUŘÍČKOVÁ, Věra, 2020. *Moderní technologie mění města a obce*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik v Opavě. ISBN 978-80-7510-403-8.

CHOVANECEK, Jiri; PANEK, Jiri a FRLICKOVA, Barbora, November 2023. What are the driving factors for implementing participatory budgeting? A case study from Czechia. Online. *European Planning Studies*. S. 1-20. ISSN 0965-4313. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/09654313.2023.2283527>. [cit. 2024-01-15].

KLIMOVSKÝ, Daniel; BAKOŠ, Eduard; BARDOVIČ, Jakub; KUKUČKOVÁ, Soňa a Mária MURRAY SVIDROŇOVÁ et al., 2022. *Participatívne rozpočtovanie: kontexty, modely a praktické skúsenosti*. 2. doplnené a rozšírené vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-571-0491-9.

KRAJSKÝ ÚŘAD ZLÍNSKÉHO KRAJE, © 2024. *Zlínský kraj*. Online. Zlín: Krajský úřad Zlínského kraje. Dostupné z: <https://zlinskykraj.cz/>. [cit. 2024-02-26].

Kroměřížský zpravodaj, 2024. Online. In: Město Kroměříž. Kroměříž. Dostupné z: https://www.mesto-kromeriz.cz/fileadmin/user_upload/kromerizsky_zpravodaj_pdf/2024/KROMERIZSKY_ZPRAVODAJ%201_2024%20web.pdf. [cit. 2024-03-20].

LEVENDA, Anthony M.; KEOUGH, Noel; ROCK, Melanie a MILLER, Byron, 2020. Rethinking public participation in the smart city. Online. *Canadian Geographies / Géographies canadiennes*. Roč. 64, č. 3, s. 344-358. ISSN 0008-3658. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/cag.12601>. [cit. 2024-01-24].

MAAYTOVÁ, Alena; OCHRANA, František; PAVEL, Jan; TEPPEROVÁ, Jana a VÍTEK, Leoš et al., 2015. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Expert (Grada). Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5561-8.

MÆRØE, Anders Røsten; NORTA, Alexander; TSAP, Valentyna a PAPPEL, Ingrid, 2021. Increasing citizen participation in e-participatory budgeting processes. Online. *Journal of Information Technology & Politics*. 2021-04-03, roč. 18, č. 2, s. 125-147. ISSN 1933-1681. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/19331681.2020.1821421>. [cit. 2024-01-15].

Magazín Zlín, 2020. Online. In: Město Zlín. Zlín. Dostupné z: <https://www.zlin.eu/file/6265f0d10b4f0000b30043a8>. [cit. 2024-02-28].

Magazín Zlín, 2021. Online. In: Město Zlín. Zlín. Dostupné z: <https://www.zlin.eu/file/6265ef750b4f0000b30034c9>. [cit. 2024-02-28].

Magazín Zlín, 2022. Online. In: Město Zlín. Zlín. Dostupné z: <https://www.zlin.eu/file/6278cb036356dd1c974717f0>. [cit. 2024-02-28].

Magazín Zlín, 2022. Online. In: Město Zlín. Zlín. Dostupné z: <https://www.zlin.eu/file/6377390e29bd2619347237a3>. [cit. 2024-02-28].

Magazín Zlín, 2023. Online. In: Město Zlín. Zlín. Dostupné z: <https://www.zlin.eu/file/63fc62412c378d53913e4b33>. [cit. 2024-02-28].

Magazín Zlín, 2024. Online. In: Město Zlín. Zlín. Dostupné z: <https://www.zlin.eu/file/65dde570ab258406d64be573>. [cit. 2024-02-28].

MAIER, Karel; VOREL, Jakub; VOZÁB, Jan; BEČKA Marek a KLÁPŠTĚ, Petr et al., 2012. *Udržitelný rozvoj území*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4198-7.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR, 2022. *Nástroje pro strategickou práci a příležitosti zelené transformace*. Online. In: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Dostupné z: https://mmr.gov.cz/getmedia/e77f1e77-956e-429c-8184-0c32968f6842/1-Workshop_5_4_UVOD-BLOK-I.pdf.aspx?ext=.pdf. [cit. 2024-02-01].

MURPHY, John W.; EVANS, Scotney D. a MINUTTI-MEZA, Miguel Angel, 2023. Introduction: Participatory Budgeting as Community-Based Work. Online. *American Behavioral Scientist*. Roč. 67, č. 4, s. 467-475. ISSN 0002-7642. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/00027642221086960>. [cit. 2024-01-16].

NAHODIL, František; BURIAN, Stanislav; HŘEBÍK František; JUNKOVÁ, Dana a URBANEC, Jan et al. 2014. *Veřejná správa a financování veřejného sektoru*. Plzeň: Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-563-4.

Nápady pro Zubří – Participativní rozpočet 2021, © 2024. Online. Město Zubří. Zubří. Dostupné z: <https://www.mesto-zubri.cz/novinky/napady-pro-zubri-participativni-rozpocet-2021>. [cit. 2024-03-10].

Nápady pro Zubří – konečné výsledky, © 2024. Online. Město Zubří. Zubří. Dostupné z: <https://www.mesto-zubri.cz/novinky/napady-pro-zubri-konecne-vysledky>. [cit. 2024-03-10].

Náš VALMEZ 2021, 2024. Online. Mobilní rozhlas. Valašské Meziříčí. Dostupné z: <https://participace.mobilnirozhlas.cz/nasvalmez/rocnik2021/>. [cit. 2024-03-04].

Náš VALMEZ 2022, 2024. Online. Mobilní rozhlas. Valašské Meziříčí. Dostupné z: <https://participace.mobilnirozhlas.cz/nasvalmez/rocnik2022/>. [cit. 2024-03-04].

Náš VALMEZ 2023, 2024. Online. Mobilní rozhlas. Valašské Meziříčí. Dostupné z: <https://participace.mobilnirozhlas.cz/nasvalmez/>. [cit. 2024-03-04].

OECD, 2023. *Přehled o stavu veřejné správy: Česká Republika: Česká republika na cestě k modernější a efektivnější veřejné správě*. Online. Paris. ISBN 978-92-64-72474-7. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/2651546f-cs>. [cit. 2024-02-18].

Otrokovické noviny, 2021. Online. In: Město Otrokovice. Otrokovice Dostupné z: https://www.otrokovickenoviny.cz/_files/ugd/48b78b_3721144b39e24e0da161a00c1b85ae4f.pdf. [cit. 2024-03-10].

Otrokovické noviny, 2022. Online. In: Město Otrokovice. Otrokovice. Dostupné z: https://www.otrokovickenoviny.cz/_files/ugd/48b78b_ef76146d7e064630bf851b2ce177a389.pdf. [cit. 2024-03-10].

Otrokovice – POHNI městem, © 2024. Online. Dobrá města. Dostupné z: <https://www.dobramesta.cz/novinky/1281/otrokovice---pohni-mestem>. [cit. 2024-03-13].

PAVLÍK, Marek; PODRÁPSKÝ, František; LOUDA, Jiří; KVĚTOŇ, Viktor a BRABEC, Jan et al., 2014. *Jak úspěšně řídit obec a region: cíle, nástroje, trendy, zahraniční zkušenosti*. Manažer. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5256-3.

Participativní rozpočet 2021, © 2024. Online. POHNI městem. Otrokovice. Dostupné z: <https://pohnimestem.cz/participativni-rozpocet/2021>. [cit. 2024-03-10].

Participativní rozpočet 2022, © 2024. Online. POHNI městem. Otrokovice. Dostupné z: <https://pohnimestem.cz/participativni-rozpocet/2022>. [cit. 2024-03-10].

Participativní rozpočet 2023, © 2024. Online. POHNI městem. Otrokovice. Dostupné z: <https://pohnimestem.cz/participativni-rozpocet/2023>. [cit. 2024-03-10].

Participativní rozpočet 2023, © 2024. Online. POHNI městem. Otrokovice: Město Otrokovice. Dostupné z: <https://pohnimestem.cz/participativni-rozpocet/2023>. [cit. 2024-03-10].

Participativní rozpočet „Vsetín podle nás“: Podávejte návrhy na využití milionu korun, 2020. Online. Město Vsetín. Vsetín. Dostupné z: <https://www.mestovsetin.cz/participativni->

[rozpocet-vsetin-podle-nas-podavejte-navrhy-na-vyuziti-milionu-korum/d-541300](#). [cit. 2024-03-10].

Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2023, 2023. Online. In: Český statistický úřad. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/191186757/1300722303.pdf/58801e7b-4f05-4470-908c-7295691d4dd2?version=1.3>. [cit. 2024-03-21].

Pravidla 2018, 2024. Online. Tvoříme Zlín. Dostupné z: <https://vote.d21.me/tvorimezlin2018/pravidla-2018>. [cit. 2024-02-26].

Pravidla Participativního rozpočtu města Vsetína na rok 2024, 2024. Online. In: Mobilní rozhlas: Vsetín podle nás. Město Vsetín. Dostupné z: <https://participace.mobilnirozhlas.cz/wp-content/uploads/2024/02/PaRo-2024-pravidla.docx.pdf>. [cit. 2024-03-16].

Projekty k realizaci 2018, 2024. Online. Tvoříme Zlín. Zlín. Dostupné z: <https://vote.d21.me/tvorimezlin2018/projekty-k-realizaci>. [cit. 2024-02-26].

Projekt „POHNI městem“: participace veřejnosti na rozhodování města Otrokovice, 2023. Online. In: Město Otrokovice. Dostupné z: https://www.otrokovice.cz/assets/File.ashx?id_org=11673&id_dokumenty=18772. [cit. 2024-03-14].

Participativní rozpočet, © 2024. Online. Brumov-Bylnice. Brumov-Bylnice. Dostupné z: <https://www.brumov-bylnice.cz/mesto-1/participativni-rozpocet/>. [cit. 2024-03-16].

PERIS ORTIZ, Marta; R. BENNETT, Dag a Diana, PÉREZ-BUSTAMANTE YÁBAR, 2017. *Sustainable Smart Cities: Creating Spaces for Technological, Social and Business Development*. Cham: Springer. ISBN 978-3-319-40894-1.

PORTO DE OLIVEIRA, Osmany, 2017. *International Policy Diffusion and Participatory Budgeting: Ambassadors of Participation, International Institutions and Transnational Networks*. Online. *Urban Politics in a Global Society*. Cham: Springer International Publishing. ISBN 978-3-319-43337-0. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/978-3-319-43337-0>. [cit. 2024-01-18].

PROVAZNÍKOVÁ, Romana, 2015. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Finance (Grada). Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5608-0.

SALČÁK, Vladimír (redaktor), 21. 10. 2021. *KOUZELNÁ DŘEVĚNÁ CESTA II*. Online, zpravodajství. Regionální televize TVS. Dostupné z: <https://itvs24.cz/brumov-bylnice/kouzelnadrevenacesta-a-kolobezkovyraj-uz-slouzi-lidem>. [cit. 2024-03-10].

SEDMIHRADSKÁ, Lucie, 2015. *Rozpočtový proces obcí*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-967-0.

SLÁMA, David; JURÁSEK, Miroslav; NEUGEBAUEROVÁ, Aneta a JIRMAN, Petr, 2023. *Metodické uplatňování méně tradičních nástrojů participace ve veřejné správě*. Online. Praha: Ministerstvo vnitra. ISBN 978-80-7616-189-4. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/metodicke-uplatnovani-mene-tradicnich-nastroju-participace-ve-verejne-sprave.aspx>. [cit. 2024-02-18].

Slavičinský zpravodaj, 2023. Online. In: Město Slavičín. Slavičín. Dostupné z: <https://www.mesto-slavicin.cz/filemanager/files/file.php?file=2783304&xuser=227744545951701183> [cit. 2024-03-04].

Slavičinský zpravodaj, 2024. Online. In: Město Slavičín. Slavičín. Dostupné z: <https://www.mesto-slavicin.cz/filemanager/files/3387781.pdf>. [cit. 2024-03-04].

SRIVASTAVA, Parul a MOSTAFAVI, Ali, 2018. Challenges and Opportunities of Crowdsourcing and Participatory Planning in Developing Infrastructure Systems of Smart Cities. Online. *Infrastructures*. Roč. 3, č. 4. ISSN 2412-3811. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/infrastructures3040051>. [cit. 2024-02-01].

Strategie Chytrý Slavičín, 2022. Online. In: Město Slavičín. Slavičín. Dostupné z: <https://www.mesto-slavicin.cz/filemanager/files/1730278.pdf>. [cit. 2024-04-07].

Tvoříme Zlín 2019, 2024 Online. *Tvoříme Zlín 2019*. Zlín. Dostupné z: <https://vote.d21.me/tvorimezlin2019>. [cit. 2024-02-26].

Vaše Kroměříž, 2024. Online. Město Kroměříž. Kroměříž. Dostupné z: <https://vasekromeriz.cz/>. [cit. 2024-03-16].

Výsledky 2018, 2024. Online. Tvoříme Zlín 2018. Zlín. Dostupné z: <https://vote.d21.me/tvorimezlin2018/vysledky>. [cit. 2024-02-26].

Vsetín podle nás, 2024. Online. Mobilní rozhlas. Vsetín. Dostupné z: <https://participace.mobilnirozhlas.cz/vsetinpodlenas/>. [cit. 2024-03-10].

Vsetínské noviny, 2020. Online. In: Město Vsetín. Vsetín. Dostupné z: https://www.mestovsetin.cz/assets/File.ashx?id_org=18676&id_dokumenty=543185. [cit. 2024-03-10].

Vsetínské noviny, 2021. Online. In: Město Vsetín. Vsetín. Dostupné z: https://www.mestovsetin.cz/assets/File.ashx?id_org=18676&id_dokumenty=544748. [cit. 2024-03-10].

Vsetínské noviny, 2021. Online. In: Město Vsetín. Vsetín. Dostupné z: https://www.mestovsetin.cz/assets/File.ashx?id_org=18676&id_dokumenty=547292. [cit. 2024-03-10].

Vsetínské noviny, 2022. Online. In: Město Vsetín. Vsetín. Dostupné z: https://www.mestovsetin.cz/assets/File.ashx?id_org=18676&id_dokumenty=552032. [cit. 2024-03-10].

Vsetínské noviny, 2023. Online. In: Město Vsetín. Vsetín. Dostupné z: https://www.mestovsetin.cz/assets/File.ashx?id_org=18676&id_dokumenty=556185. [cit. 2024-03-10].

Vsetínské noviny, 2024. Online. In: Město Vsetín. Vsetín. Dostupné z: https://www.mestovsetin.cz/assets/File.ashx?id_org=18676&id_dokumenty=556797. [cit. 2024-03-10].

Výsledky hlasování – Nápadý pro Zubří 2023, © 2024. Online. Město Zubří. Zubří. Dostupné z: <https://www.mesto-zubri.cz/vysledky-hlasovani-napady-pro-zubri-2023>. [cit. 2024-03-10].

Výsledky participativního rozpočtu Tvoříme Zlín 2021, 2024. Online. Mobilní rozhlas. Dostupné z: <https://participace.mobilnirozhlas.cz/tvorimezlin/rocnik2021/>. [cit. 2024-02-28].

Výsledky participativního rozpočtu Tvoříme Zlín 2022, 2024. Online. Mobilní rozhlas. Dostupné z: <https://participace.mobilnirozhlas.cz/tvorimezlin/rocnik2022/>. [cit. 2024-02-28].

Výsledky participativního rozpočtu Tvoříme Zlín 2023, 2024. Online. Mobilní rozhlas. Dostupné z: <https://participace.mobilnirozhlas.cz/tvorimezlin/tvorime-zlin-rocnik-2023/>. [cit. 2024-02-28].

Výsledky participativního rozpočtu Tvoříme Zlín 2020, 2024. Online. Mobilní rozhlas. Zlín. Dostupné z: <https://participace.mobilnirozhlas.cz/tvorimezlin/rocnik2020/>. [cit. 2024-02-26].

Zlepšujeme Slavičín, © 2022. Online. Město Slavičín. Dostupné z: <https://investice.mesto-slavicin.cz/zapoj-se-i-ty/>. [cit. 2024-04-07].

Zlepšujeme Slavičín, © 2022. Online. Město Slavičín. Slavičín. Dostupné z: https://investice.mesto-slavicin.cz/participace-prehled/?filter_category=participace2021. [cit. 2024-03-01].

Zlepšujeme Slavičín, © 2022. Online. Město Slavičín. Dostupné z: https://investice.mesto-slavicin.cz/participace-prehled/?filter_category=participace2022. [cit. 2024-03-01].

ZLEPŠUJEME SLAVIČÍN POKRAČUJE I LETOS, © 2024. Online. Město Slavičín. Slavičín. Dostupné z: <https://www.mesto-slavicin.cz/cs/mesto-slavicin/aktualni-clanky/aktualni-clanky-2022/zlepsujeme-slavicin-pokracuje-i-letos.html>. [cit. 2024-03-01].

ZLEPŠUJEME SLAVIČÍN VSTUPUJE DO DALŠÍHO ROČNÍKU, PŘIHLÁŠENO JE SEDM PROJEKTŮ, © 2024. Online. Město Slavičín. Slavičín. Dostupné z: <https://www.mesto-slavicin.cz/cs/mesto-slavicin/aktualni-clanky/aktualni-clanky-2022/zlepsujeme-slavicin-pokracuje-i-letos.html>. [cit. 2024-03-01].

Zlín: Tvoříme Zlín, 2024. Online. Kvalita vs. Zlín. Dostupné z: <https://www.kvalitavs.cz/zlin-tvorime-zlin/>. [cit. 2024-02-28].

Zpravodaj města Brumov-Bylnice, 2021. Online. In: Brumov-Bylnice. Brumov-Bylnice. Dostupné z: <https://zpravodaj.municipolis.cz/brumov-bylnice/unor-2021/>. [cit. 2024-03-10].

Zpravodaj Valašské Meziříčí, 2021. Online. In: Město Valašské Meziříčí. Valašské Meziříčí. Dostupné z: https://www.valasskemezirici.cz/assets/File.ashx?id_org=17636&id_dokumenty=45476. [cit. 2024-03-04].

Zpravodaj Valašské Meziříčí, 2021. Online. In: Město Valašské Meziříčí. Valašské Meziříčí. Dostupné z: https://www.valasskemezirici.cz/assets/File.ashx?id_org=17636&id_dokumenty=47704. [cit. 2024-03-04].

Zpravodaj Valašské Meziříčí, 2022. Online. In: Město Valašské Meziříčí. Valašské Meziříčí. Dostupné z: https://www.valasskemezirici.cz/assets/File.ashx?id_org=17636&id_dokumenty=51382. [cit. 2024-03-04].

Zpravodaj Valašské Meziříčí, 2023. Online. In: Město Valašské Meziříčí. Valašské Meziříčí. Dostupné z: https://www.valasskemezirici.cz/assets/File.ashx?id_org=17636&id_dokumenty=54636. [cit. 2024-03-04].

Zuberské noviny, 2021. Online. In: Město Zubří. Zubří. Dostupné z: <https://www.mesto-zubri.cz/zuberske-noviny/listopad-2021>. [cit. 2024-03-04].

Zuberské noviny, 2021. Online. In: Město Zubří. Zubří. Dostupné z: <https://www.mesto-zubri.cz/zuberske-noviny/prosinec-2021>. [cit. 2024-03-04].

Zuberské noviny, 2022. Online. In: Město Zubří. Zubří. Dostupné z: <https://www.mesto-zubri.cz/zuberske-noviny/kveten-2022>. [cit. 2024-03-04].

Zuberské noviny, 2023. Online. In: Město Zubří. Zubří. Dostupné z: <https://www.mesto-zubri.cz/zuberske-noviny/kveten-2023>. [cit. 2024-03-10].

Zuberské noviny, 2023. Online. In: Město Zubří. Zubří. Dostupné z: <https://www.mesto-zubri.cz/zuberske-noviny/zari-2023>. [cit. 2024-03-10].

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Č	číslo
ČR	Česká republika
FB	Facebook
Kč	Koruna česká
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
Mil.	Milion
Např.	Například
NSZM	Národní síť Zdravých měst
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
PaRo	Participativní rozpočet
Popř.	Popřípadě
QR	Quick Response
R	Respondent
Tis.	Tisíc
Tj.	To je
Tzn..	To znamená
ZŠ	Základní škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 - Participační žebřík (vlastní zpracování: Klápště 2012, s. 234 – 235).....	21
Obrázek 2 – Schéma časového rámce participativního rozpočtu Zdroj: vlastní zpracování dle Černý (2016, s. 9)	31
Obrázek 5 Administrativní členění Zlínského kraje (upraveno podle ČSÚ, © 2023).....	43

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Schéma běžného rozpočtu Zdroj: vlastní zpracování podle Provazníková., 2015, s. 61	16
Tabulka 2 – Schéma kapitálového rozpočtu Zdroj: vlastní zpracování podle Provazníková, 2015, s. 62	16
Tabulka 3 – Crowdsourcing Zdroj: vlastní zpracování dle MMR (2022, s. 37).....	22
Tabulka 4 Vítězné projekty participativního rozpočtu za rok 2021 Zdroj: upraveno podle Participativní rozpočet (© 2024)	44
Tabulka 5 Vítězné projekty participativního rozpočtu za rok 2022 Zdroj: upraveno podle Participativní rozpočet (© 2024)	45
Tabulka 6 Vítězné projekty participativního rozpočtu za rok 2023 Zdroj: upraveno podle Participativní rozpočet (© 2024)	46
Tabulka 7 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2023 Zdroj: upraveno podle Vaše Kroměříž (2024)	47
Tabulka 8 Pořadí projektů ve veřejném hlasování za rok 2023 Zdroj: vlastní zpracování podle Vaše Kroměříž (2024).....	48
Tabulka 9 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2021 Zdroj: upraveno podle Projekt „POHNI městem“, 2021	49
Tabulka 10 Vítězné projekty participativního rozpočtu za rok 2021 Zdroj: upraveno podle Participativní rozpočet 2021 (© 2024)	49
Tabulka 11 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2022 Zdroj: upraveno podle Projekt „POHNI městem“, 2022.....	50
Tabulka 12 Vítězné projekty participativního rozpočtu za rok 2022 Zdroj: upraveno podle Participativní rozpočet 2022 (© 2024)	50
Tabulka 13 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2023 Zdroj: upraveno podle Projekt „POHNI městem“, 2023.....	51
Tabulka 14 Vítězné projekty participativního rozpočtu za rok 2023 Zdroj: upraveno podle Participativní rozpočet 2023 (© 2024)	52
Tabulka 15 Podpořené projekty participativního rozpočtu za rok 2021 Zdroj: upraveno podle Zlepšujeme Slavičín (© 2022).....	52
Tabulka 16 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2022 Zdroj: upraveno podle Zlepšujeme Slavičín pokračuje i letos (© 2024).....	53
Tabulka 17 Podpořené projekty participativního rozpočtu za rok 2022 Zdroj: upraveno podle Zlepšujeme Slavičín (© 2022).....	53
Tabulka 18 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2023 Zdroj: upraveno podle Slavičínského zpravodaje, 2023, s. 5.....	54
Tabulka 19 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2024 Zdroj: upraveno podle Zlepšujeme Slavičín (© 2022).....	55
Tabulka 20 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2021 Zdroj: upraveno podle Zpravodaje Valašského Meziříčí, 2021, s. 8.....	56

Tabulka 21 Projekty určené k realizaci za rok 2021 Zdroj: vlastní zpracování podle Zpravodaje Valašského Meziříčí, 2021, s. 6.....	57
Tabulka 22 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2022 Zdroj: upraveno podle Zpravodaje Valašského Meziříčí 2022	57
Tabulka 23 Projekty určené k realizaci za rok 2022 Zdroj: vlastní zpracování podle Zpravodaje Valašského Meziříčí, 2022, s. 6.....	57
Tabulka 24 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2023 Zdroj: vlastní zpracování podle Náš VALMEZ 2023 (2024).....	58
Tabulka 25 Projekty určené k realizaci za rok 2023 Zdroj: vlastní zpracování podle Zpravodaje Valašské Meziříčí, 2023, s. 7.....	58
Tabulka 26 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2024 Zdroj: upraveno podle Pravidla Participativního rozpočtu města Vsetína na rok 2024, 2024.....	61
Tabulka 27 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2018 Zdroj: upraveno podle Pravidla 2018 (2024)	62
Tabulka 28 Malé projekty určené k realizaci Zdroj: vlastní zpracování podle Projekty k realizaci 2018 (2024) a Výsledky 2018 (2024)	63
Tabulka 29 Velké projekty určené k realizaci Zdroj: vlastní zpracování podle Projekty k realizaci 2018 (2024) a Výsledky 2018 (2024)	63
Tabulka 30 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2019 Zdroj: upraveno podle Tvoříme Zlín 2019 (2024)	64
Tabulka 31 Malé projekty určené k realizaci Zdroj: vlastní zpracování podle Tvoříme Zlín 2019 (2024).....	64
Tabulka 32 Velké projekty určené k realizaci Zdroj: vlastní zpracování podle Tvoříme Zlín 2019 (2024).....	65
Tabulka 33 Malé projekty určené k realizaci roku 2020 Zdroj: vlastní zpracování podle Výsledky participativního rozpočtu Tvoříme Zlín 2020 (2024).....	65
Tabulka 34 Velké projekty určené k realizaci roku 2020 Zdroj: vlastní zpracování podle Výsledky participativního rozpočtu Tvoříme Zlín 2020 (2024).....	66
Tabulka 35 Malé projekty určené k realizaci roku 2021 Zdroj: vlastní zpracování podle Výsledky participativního rozpočtu Tvoříme Zlín 2021, (2024).....	66
Tabulka 36 Velké projekty určené k realizaci roku 2021 Zdroj: vlastní zpracování podle Výsledky participativního rozpočtu Tvoříme Zlín 2021, (2024).....	66
Tabulka 37 Malé projekty určené k realizaci roku 2022 Zdroj: vlastní zpracování podle Výsledky participativního rozpočtu Tvoříme Zlín 2022 (2024).....	67
Tabulka 38 Velké projekty určené k realizaci roku 2022 Zdroj: vlastní zpracování podle Výsledky participativního rozpočtu Tvoříme Zlín 2022 (2024).....	67
Tabulka 39 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2023 Zdroj: upraveno podle Tvoříme Zlín 2023	68
Tabulka 40 Malé projekty určené k realizaci roku 2023 Zdroj: vlastní zpracování podle Výsledky participativního rozpočtu Tvoříme Zlín 2023 (2024).....	68
Tabulka 41 Velké projekty určené k realizaci roku 2023 Zdroj: vlastní zpracování podle Výsledky participativního rozpočtu Tvoříme Zlín 2023 (2024).....	68

Tabulka 42 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2021 Zdroj: upraveno podle Nápadů pro Zubří – Participativní rozpočet 2021 (© 2024).....	70
Tabulka 43 Projekty určené k realizaci za rok 2021 Zdroj: vlastní zpracování podle Zuberské noviny, 2021, s. 6.....	71
Tabulka 44 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2022 Zdroj: vlastní zpracování podle Zuberské noviny, 2022, s. 6.....	71
Tabulka 45 Projekty určené k realizaci za rok 2022 Zdroj: vlastní zpracování podle Výsledky hlasování – Nápadů pro Zubří 2023, © 2024	72
Tabulka 46 Harmonogram participativního rozpočtu roku 2023 Zdroj: upraveno podle Zuberských novin, 2023, s. 4.....	72
Tabulka 47 Projekty určené k realizaci za rok 2023 Zdroj: vlastní zpracování podle Nápadů pro Zubří – konečné výsledky (© 2024).....	73
Tabulka 48 Srovnání participativních rozpočtů v obcích Zlínského kraje	75
Tabulka 49 Rozdělení vítězných projektů do stanovených kategorií (vlastní zpracování) .	76
Tabulka 50 Přehled výsledků tematické analýzy rozhovorů (vlastní zpracování)	78
Tabulka 51 Přehled výsledků analýzy emailového dotazování (vlastní zpracování)	81
Tabulka 52 Návrh přehledu alokací pro PaRo v závislosti na velikosti obce.....	84
Tabulka 53 Časový harmonogram participativního rozpočtu.....	85
Tabulka 54 Časový harmonogram participativního rozpočtu.....	86

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Rozdělení vítězných projektů do stanovených kategorií (vlastní zpracování)	76
---	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Výpočty průměrných alokací

PŘÍLOHA P I: VÝPOČTY PRŮMĚRNÝCH ALOKACÍ

Výpočty alokace na participativní rozpočet na počet obyvatel pro rok 2023.

- **Brumov-Bylnice:** $600\,000 / 5\,471 = 109,67$ Kč.
- **Kroměříž:** $2\,000\,000 / 28\,185 = 70,96$ Kč.
- **Otrokovice:** $2\,000\,000 / 17\,634 = 113,42$ Kč.
- **Slavičín:** $200\,000 / 6\,238 = 32,06$ Kč.
- **Valašské Meziříčí:** $2\,000\,000 / 22\,630 = 88,38$ Kč.
- **Vsetín:** $1\,000\,000 / 25\,393 = 39,38$ Kč.
- **Zlín:** $7\,000\,000 / 74\,191 = 94,35$ Kč.
- **Zubří:** $450\,000 / 5\,532 = 81,34$ Kč.

Průměrná hodnota alokované částky PaRo na obyvatele za všechna uvedená města:

- $(109,67 + 70,96 + 113,42 + 32,06 + 88,38 + 39,38 + 94,35 + 81,34) / 8 = 78,70$ Kč.